BENDROJO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. gruodžio 17 d.*

Byloje T-57/01

Solvay SA, įsteigta Briuselyje (Belgija), atstovaujama advokatų L. Simont, P.-A. Foriers, G. Block, F. Louis ir A. Vallery,

ieškovė,

prieš

Europos Komisiją, atstovaujamą P. Oliver ir J. Currall, padedamų advokato N. Coutrelis,

atsakovę,

dėl prašymo panaikinti 2000 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimą 2003/6/EB dėl procedūros pagal [EB] 82 straipsnį (Byla COMP/33.133 – C – Natrio karbonatas –

* Proceso kalba: prancūzų.

Solvay) (OL L 10, 2003, p. 10) ir, papildomai, dėl prašymo panaikinti arba sumažinti ieškovei skirtą baudą

BENDRASIS TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas A. W. H. Meij, teisėjai V. Vadapalas (pranešėjas) ir A. Dittrich,

posėdžio sekretorė K. Pocheć, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. birželio 26 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Faktinės bylos aplinkybės

1 Ieškovė, *Solvay SA*, yra pagal Belgijos teisę įsteigta bendrovė, veikianti farmacijos, chemijos, plastiko ir perdirbimo srityse. Be kita ko, ji gamina natrio karbonatą.

2 Natrio karbonatas gamtoje aptinkamas tronos minerale (natūrali soda) arba išgaunamas cheminiu būdu (sintetinė soda). Natūrali soda išgaunama smulkinant, gryninant ir kalcinuojant tronos mineralą. Sintetinė soda išgaunama paprastajai druskai reaguojant su klintimis, naudojant 1863 m. brolių Solvay sukurtą amoniako-sodos metodą.

3 1978 m. vasario 7 d. ieškovė su trimis Belgijos stiklo gamintojais, savo trimis pagrindiniais įprastais klientais Belgijoje, penkeriems metams sudarė sutartis „visai reikalingai produkcijai“, į kurias įtrauktos nuostatos dėl kainų derinimo.

4 Dėl šių sutarčių JAV natrio karbonato gamintojas kreipėsi į Belgijos teismus. 1989 m. spalio 20 d. *Cour dappel de Liège*, išnagrinėjęs *Cour de cassation* jam grąžintą iš naujo nagrinėti bylą, atmetė šio JAV gamintojo ieškinį.

5 Tuo pačiu metu Europos Bendrijų Komisija pradėjo procedūrą pagal EB 81 straipsnį. 1980 m. spalio 21 d. laišku ji ieškovei pranešė apie sutarčių elementus, kuriuos ji laiko ginčytinais Bendrijos konkurencijos teisės atžvilgiu. Be kita ko, Komisija pažymėjo, kad ji negali pritarti sutartims „dėl visos reikalingos produkcijos“ ar dėl „visos reikalingos produkcijos procentinės išraiškos“, tačiau leidžia sudaryti sutartis dėl „kiekio tonomis“, nes šios klientui leidžia laisvai įsigyti nemažą reikalingą kiekį iš kitų gamintojų. Komisija nustatė maksimalų dvejų metų tiekimo sutarčių galiojimo terminą ir atidėjo sprendimo dėl konkurencijos išlygos priėmimą.

6 1980 m. gruodžio 16 d. ieškovė Komisijai atsiuntė nacionalinėms administracijoms skirto laiško projektą, kuriuo siekta, kad šios institucijos pakeistų sutartis dėl „kiekio tonomis“, laikydamosi tam tikrų gairių, parengtų atsižvelgiant į Komisijos pateiktas pastabas.

7 1981 m. vasario 2 d. laišku Komisija ieškovei pranešė, kad 1980 m. gruodžio 16 d. laiško projekte esančios gairės atitinka jos prašymus pakeisti natrio karbonato tiekimo sutartis. Tačiau ji pateikė pastabų dėl konkurencijos išlygos, vadinamosios angliškos išlygos, ir paprašė pakeisti su trimis Belgijos stiklo gamintojais sudarytas sutartis.

8 Atsižvelgdama į Komisijos pastabas dėl angliškos išlygos ieškovė pataisė laiško projektą ir 1981 m. vasario 19 d. laišką išsiuntė atitinkamoms nacionalinėms administracijoms, ragindama pakeisti sutartis dėl kiekio tonomis stiklo pramonės srityje atsižvelgiant į Komisijos pastabas. 1981 m. spalio 29 d. ieškovė Komisiją informavo apie derybų su stiklo pramonės gamintojais eigą, siekiant esamas sutartis suderinti su Bendrijos konkurencijos teisės reikalavimais.

9 Šiomis aplinkybėmis Komisija nusprendė užbaigti pagal EB 81 straipsnį pradėtą procedūrą. Taip pat 1982 m. vasario 5 d. ji paskelbė pranešimą spaudai, kuriame nurodė, jog natrio karbonato sektoriuje veikianti ieškovė pakeitė tiekimo sutartis, kad jas suderintų su Bendrijos konkurencijos teise.

10 Šios bylos faktinių aplinkybių metu natrio karbonato sektoriuje ieškovė veikė tarpininkaujant devyniose Europos valstybėse, t. y. Vokietijoje, Austrijoje, Belgijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje ir Šveicarijoje, įsteigtiems prekybos skyriams. Jai taip pat priklausė gamybos skyriai Vokietijoje, Austrijoje, Belgijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Italijoje ir Portugalijoje.

11 1987 m. visas ieškovės gamybos pajėgumas siekė apie 4 milijonus tonų, o jos produkcija Europoje sudarė apie 3,7 milijonus tonų.

12 1988 m. lapkričio 2 d. atsiųstame fakse, kuriame nenurodyta data ir kuris nepasirašytas, ieškovės blanke, adresuotame Komisijai, nurodyta, jog 1988 m. pasauliniai natrio karbonato produkcijos pajėgumai siekė 37 milijonus tonų, o pasaulinis natrio karbonato suvartojimas siekė 31 milijoną tonų.

13 1988 m. ieškovė, be kita ko, užėmė 52,5 % Vokietijos rinkos, 96,9 % Austrijos rinkos, 82 % Belgijos rinkos, 99,6 % Ispanijos rinkos, 54,9 % Prancūzijos rinkos, 95 % Italijos rinkos, 14,7 % Nyderlandų rinkos, 100 % Portugalijos rinkos ir 76,1 % Šveicarijos rinkos.

14 1989 m. natrio karbonato suvartojimas Europos Bendrijoje sudarė apie 5,5 milijonus tonų, kurių rinkos vertė buvo apie 900 milijonų ekiu.

15 Be to, nuo 1987 iki 1989 m. be ieškovės Bendrijoje dar veikė kiti gamintojai, kaip antai bendrovės *Imperial Chemical Industries* (toliau – ICI), *Rhône-Poulenc*, AKZO, *Matthes & Weber* ir BASF grupei priklausančios *Kali & Salz* dukterinė bendrovė *Chemische Fabrik Kalk* (toliau – CFK).

16 Ieškovės klientės buvo stiklo, chemijos ir metalurgijos sektorių įmonės. Ginčijamų faktinių aplinkybių metu didžiausia jos klientė buvo *Saint–Gobain SA* bei kitos tos pačios grupės bendrovės (toliau – *Saint–Gobain* grupė) ne tik natrio karbonato, bet ir visose ieškovės veiklos srityse. Minėta grupė turėjo dukterinių bendrovių įvairiose Vakarų Europos valstybėse, kurios natrio karbonatą pirko ieškovės nacionalinėse administracijose.

17 1988 m. importas iš Rytų Europos šalių, kurioms įstojus į Bendriją taikytas antidempingo muitas, be kita ko, sudarė 8,1 % Vokietijos rinkos, 2 % Austrijos rinkos, 2,1 % Belgijos rinkos, 1,4 % Prancūzijos rinkos ir 3 % Italijos rinkos.

18 Importui iš Jungtinių Amerikos Valstijų taip pat taikytas antidempingo muitas, tačiau tam tikra importo dalis įforminta pagal laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą. 1988 m. natrio karbonato importas iš JAV sudarė 2,4 % Belgijos rinkos, 0,9 % Prancūzijos rinkos, 3 % Nyderlandų rinkos, o į Vokietijos rinką nebuvo importuojama.

19 1985 m. balandžio 5 d. Komisija priėmė sprendimą dėl AZKO, CFK, ICI *Matthes & Weber*, *Rhône Poulenc* ir *Solvay* tyrimo pagal Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalį (Byla IV/33.133) (toliau – sprendimas dėl tyrimo), kuriame, be kita ko, pateiktos tokios pastabos:

„[Kadangi] Komisijos gauta informacija rodo, jog [Bendrijos] natrio karbonato rinka yra griežtai suskirstyta pagal nacionalines sienas, iš esmės kiekvienas gamintojas pardavimą Bendrijoje apriboja savo „vietos“ rinka, t. y. valstybe nare arba valstybėmis narėmis, kuriose įsteigti jo gamybos centrai;

[Bendrijoje] septynias gamyklas įkūrusi *Solvay* yra vienintelė gamintoja, tiekianti daugumai valstybių narių ir netiekianti Jungtinei Karalystei ir Airijos Respublikai, nes šios teritorijos priskirtos ICI;

atrodo, kad ICI netiekia [Bendrijai], išskyrus savo vietos rinką, t. y. Jungtinę Karalystę ir Airiją, ir, atrodo, kad kiti gamintojai savo tiekimą taip pat riboja tradicinėmis nacionalinėmis rinkomis;

remiantis Komisijos turima informacija, kiekvienai valstybei nustatyti tam tikri kainų tarifai, bet pirkėjai perka tik iš nacionalinio gamintojo, o pardavėjai nenori parduoti kitų gamintojų nacionalinėse rinkose;

maža to, valstybėse narėse, kuriose yra keletas gamintojų, šie taiko vienodus kainų tarifus ir beveik tuo pačiu metu vienodai padidina kainas;

būtina nustatyti, ar akivaizdžiai sunki situacija [Bendrijos] rinkoje ir akivaizdi konkurencijos stoka yra gamintojų susitarimų ar suderintų veiksmų pasekmė [EB 81] straipsnio prasme;

be to, būtina nustatyti, ar susitarimai, kuriems gali būti taikomas [EB 81] straipsnis apėmė ir lengvąjį natrio karbonatą, kurį taip pat gamina visi šeši gamintojai;

kiekvienas susitarimas ar suderinti veiksmai, kuriais suskaidomos nacionalinės rinkos ir (arba) susitariama dėl kainų, gali būti sunkus [EB 81] straipsnio pažeidimas ir galima suprasti, kad dėl paties savo pobūdžio jie taikomi pagal visiškai slaptas taisykles;

tam, kad Komisija galėtų sužinoti visas faktines aplinkybes, susijusias su galimais susitarimais ar suderintais veiksmais bei atitinkamų šalių tapatybę, reikia priimti sprendimą, įmones įpareigojantį dalyvauti tyrime pagal Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalį […]“.

20 Po šių pastabų sprendimo dėl tyrimo 1 straipsnyje nustatyta, kad ieškovės bei jos dukterinės bendrovės Vokietijoje ir Ispanijoje „turėjo dalyvauti tyrime, susijusiame su […] galimu jų dalyvavimu [EB 81] straipsniui prieštaraujančiuose susitarimuose ir (arba) suderintuose veiksmuose, kuriais suskaidytos nacionalinės rinkos ir susitarta dėl natrio karbonato kainų, [ir dėl] išimtinio pirkimo susitarimo, kuris gali apriboti ar panaikinti konkurenciją bei sustiprinti natrio karbonato rinkos sąstingį [Bendrijoje], sudarymo su pirkėjais“.

21 Remdamasi sprendimu dėl tyrimo Komisija atliko tam tikrų Bendrijoje įsteigtų natrio karbonato gamintojų patikrinimus. Iš atitinkamų bendrovių patalpų ji paėmė įvairių dokumentų.

22 1989 m. birželio 21 d. Komisija ieškovei išsiuntė prašymą pateikti informaciją pagal 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties (81) ir (82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t. p. 3), 11 straipsnio redakciją, taikytą faktinių aplinkybių metu, o po to, 1989 m. liepos 9 d., Komisija išsiuntė prašymą pateikti informaciją dukterinei bendrovei Vokietijoje, abu prašymai susiję su EB 81 ir 82 straipsniais.

23 1990 m. vasario 19 d. Komisija nusprendė savo iniciatyva pradėti procedūrą dėl ieškovės, ICI ir CFK pagal Reglamento Nr. 17 3 straipsnio 1 dalį.

24 1990 m. kovo 13 d. Komisija išsiuntė pranešimą apie kaltinimus ieškovei, ICI ir CFK. Kiekviena bendrovė gavo tik pranešimo apie kaltinimus dalį ar dalis dėl su jomis susijusių pažeidimų, kurių priede buvo pateikti apkaltinantys įrodymai.

25 Komisija dėl visų pranešime apie kaltinimus nurodytų pažeidimų parengė vieną bylos medžiagą.

26 Dėl šios bylos Komisija pranešimo apie kaltinimus IV dalyje „Solvay“ nusprendė, kad ieškovė piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi, kurią ji užėmė kontinentinės Vakarų Europos natrio karbonato rinkoje.

27 1990 m. gegužės 28 d. ieškovė raštu pateikė pastabas dėl Komisijos pareikštų kaltinimų.

28 1990 m. gruodžio 19 d. Komisija priėmė Sprendimą 91/299/EEB dėl procedūros pagal [EB 82] straipsnį (IV/33.133 – C – Natrio karbonatas – *Solvay*) (OL L 152, 1991, p. 21). Šiame sprendime, apie kurį ieškovei pranešta 1991 m. kovo 1 d., Komisija konstatavo, kad „[ieškovė] pažeidė [EB 82] straipsnio nuostatas nuo maždaug 1983 m. iki dabar, atlikdama veiksmus, kuriais siekiama panaikinti arba labai stipriai apriboti konkurenciją, ir <…> su klientais sudarydama susitarimus, įpareigojančius [iš jos] įsigyti visą ar didelę dalį jų poreikiams reikalingo natrio karbonato neribotą arba labai ilgą laikotarpį, suteikiančius dideles nuolaidas ir kitas finansines paskatas už susitarime numatytą bazinį kliento kiekį tonomis viršijantį ribinį kiekį tonomis ir taip užtikrinančias, kad klientas [iš jos] įsigis visą ar didžiausią dalį jam reikalingos produkcijos, bei nustatančias, kad nuolaidų suteikimas siejamas su kliento sutikimu [iš jos] įsigyti visą jam reikalingą produkciją“.

29 Pagal Sprendimo 91/299 3 straipsnį „už konstatuotą pažeidimą [ieškovei] skirta 20 milijonų ekiu bauda“.

30 Tą pačią dieną Komisija priėmė Sprendimą 91/297/EEB dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį (IV/33.133 – A – Natrio karbonatas – *Solvay*, ICI) (OL L 152, 1991, p. 1), kuriame konstatavo, kad „[ieškovė] ir ICI pažeidė [EB] 81 straipsnio nuostatas nuo 1973 m. sausio 1 d. ir bent iki šios procedūros pradžios dalyvaudamos suderintuose veiksmuose, kuriais jos apribojo natrio karbonato pardavimus Bendrijoje atitinkamomis savo vidaus rinkomis, t. y. [ieškovė] – kontinentinėje Vakarų Europoje, o ICI – Jungtinėje Karalystėje bei Airijoje“. Ieškovė ir ICI buvo nubaustos atitinkamai septynių milijonų ekiu baudomis.

31 Be to, tą pačią dieną Komisija priėmė Sprendimą 91/298/EEB dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį (IV/33.133 – B – Natrio karbonatas – *Solvay*, CFK) (OL L 152, 1991, p. 16), kuriame konstatavo, kad „[ieškovė] ir CFK pažeidė [EB 81] straipsnio nuostatas, maždaug nuo 1987 m. iki dabar dalyvaudamos rinkos pasidalijimo susitarime, kuriuo ieškovė užtikrino CFK minimalų metinį natrio karbonato pardavimų kiekį tonomis Vokietijoje, apskaičiuotą pagal CFK pardavimus 1986 m., ir kompensavo bet kokį trūkumą iš CFK išpirkdama reikiamus kiekius tonomis, kad pardavimai pasiektų garantuotą minimalų lygį“. Ieškovei ir CFK buvo skirtos atitinkamai trijų ir vieno milijono ekiu baudos.

32 Be to, tą pačią dieną Komisija priėmė Sprendimą 91/300/EEB dėl procedūros pagal [EB 82] straipsnį (IV/33.133 – D – Natrio karbonatas – ICI) (OL L 152, 1991, p. 40), kuriame konstatavo, kad „ICI pažeidė [EB 82] straipsnio nuostatas maždaug nuo 1983 m. iki dabar, atlikdama veiksmus, kuriais siekiama panaikinti arba labai stipriai apriboti konkurenciją, […] suteikdama dideles nuolaidas ir kitas finansines paskatas už ribinį kiekį tonomis ir taip užtikrindama, kad klientas sutiktų [iš ICI] įsigyti visą ar didžiausią dalį jam reikalingos produkcijos arba apriboti savo pirkimus iš konkurentų iki nustatyto dydžio ir, bent jau vienu atveju, nuolaidų ir kitų finansinių privalumų

suteikimą siedama su kliento sutikimu [iš ICI] įsigyti visą jam reikalingą produkciją“. ICI buvo skirta 10 milijonų ekiu bauda

33 1991 m. gegužės 2 d. ieškovė Pirmosios instancijos teisme (dabar – Bendrasis Teismas) pareiškė ieškinį dėl prašymo panaikinti Sprendimą 91/299. Taip pat tą pačią dieną ieškovė prašė panaikinti sprendimus 91/297 ir 91/298. 1991 m. gegužės 14 d. ICI prašė panaikinti sprendimus 91/297 ir 91/300.

34 1995 m. birželio 29 d. Sprendimu *Solvay prieš Komisiją* (T-32/91, Rink. p. II-1825, toliau – Sprendimas *Solvay III*) Pirmosios instancijos teismas panaikino Sprendimą 91/299, nes šio sprendimo autentiškumas buvo patvirtintas po pranešimo apie jį, o tai yra esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimas EB 230 straipsnio prasme.

35 Tą pačią dieną Pirmosios instancijos teismas taip pat panaikino Sprendimą 91/298 (Sprendimas *Solvay prieš Komisiją*, T–31/91, toliau – Sprendimas *Solvay II*), kiek jis susijęs su ieškove, ir Sprendimą 91/300 (Sprendimas *ICI prieš Komisiją*, T-37/91, Rink. p. II–1901, toliau – Sprendimas *ICI II*) dėl netinkamo skundžiamų sprendimų autentiškumo patvirtinimo. Be to, Pirmosios instancijos teismas panaikino Sprendimą 91/297 (Sprendimai *Solvay prieš Komisiją*, T-30/91, Rink. p. II-1775, toliau – Sprendimas *Solvay I*, ir *ICI prieš Komisiją*, T-36/91, Rink. p. II-1847, toliau – Sprendimas *ICI I*), kiek jis susijęs su ieškovėmis abiejose bylose, dėl teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimo.

36 1995 m. rugpjūčio 30 d. Teisingumo Teismo kanceliarijai Komisija pateikė apeliacinius skundus dėl šio sprendimo 35 punkte minėto Sprendimo *Solvay II*, šio sprendimo 34 punkte minėto Sprendimo *Solvay III* ir šio sprendimo 35 punkte minėto Sprendimo *ICI II*.

37 2000 m. balandžio 6 d. sprendimais *Komisija prieš ICI* (C-286/95 P, Rink. p. I-2341) ir *Komisija prieš Solvay* (C-287/95 P ir C-288/95 P, Rink. p. I-2391) Teisingumo Teismas

atmetė apeliacinius skundus dėl šio sprendimo 35 punkte minėto Sprendimo *ICI II*, šio sprendimo 35 punkte minėto Sprendimo *Solvay II* ir šio sprendimo 34 punkte minėto Sprendimo *Solvay III*.

38 2000 m. gruodžio 12 d., antradienį, naujienų agentūra išplatino tokį pranešimą spaudai:

„Antradienį atstovė spaudai nurodė, kad trečiadienį Europos Komisija paskirs baudą chemijos pramonės bendrovėms *Solvay SA* ir *Imperial Chemical Industries plc* <…> už Europos Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimą.

Baudos už tariamą piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi natrio karbonato rinkoje jau buvo skirtos prieš dešimt metų, tačiau dėl procesinių priežasčių panaikintos Europos aukščiausios instancijos teismo.

Atstovė spaudai nurodė, kad trečiadienį Komisija iš naujo priims tą patį, tačiau reikalavimus atitinkantį sprendimą.

Bendrovės neginčijo sprendimo esmės. Atstovė spaudai teigė, kad bus iš naujo priimtas tas pats sprendimas.“

39 2000 m. gruodžio 13 d. Komisija priėmė Sprendimą 2003/6/EB dėl procedūros pagal [EB] 82 straipsnį (COMP/33.133 – C – Natrio karbonatas – *Solvay*) (OL L 10, 2003, p. 10, toliau – ginčijamas sprendimas).

40 Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė sprendimus 2003/5/EB dėl procedūros pagal [EB] 81 straipsnį (COMP/33.133 – B – Natrio karbonatas – *Solvay*, CFK) (OL L 10, 2003, p. 1) ir 2003/07/EB dėl procedūros pagal [EB] 82 straipsnį (COMP/33.133 – D – Natrio karbonatas – ICI) (OL L 10, 2003, p. 33).

41 Ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje nustatyta:

„1 straipsnis

Solvay <…> pažeidė [EB 82] straipsnio nuostatas maždaug nuo 1983 m. iki 1990 m. atlikdama veiksmus, kuriais siekė panaikinti ar labai apriboti konkurenciją:

a) su klientais sudarydama susitarimus, įpareigojančius iš *Solvay* įsigyti visą ar didelę dalį jų poreikiams reikalingo natrio karbonato neribotą arba labai ilgą laikotarpį;

b) suteikdama dideles nuolaidas ir kitas finansines paskatas už susitarime numatytą bazinį kliento kiekį tonomis viršijantį ribinį kiekį tonomis ir taip užtikrindama, kad klientas iš *Solvay* įsigis visą ar didžiausią dalį jam reikalingos produkcijos;

c) nuolaidų suteikimą siedama su kliento sutikimu iš *Solvay* įsigyti visą jam reikalingą produkciją.

2 straipsnis

Už 1 straipsnio b ir c punktuose nurodytą pažeidimą *Solvay* skiriama 20 milijonų eurų bauda.

<…>“

42 Ginčijamo sprendimo tekstas beveik sutampa su Sprendimo 91/299 tekstu. Komisija padarė tik kelis redakcinio pobūdžio pakeitimus ir pridėjo naują dalį „Procesas Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme“.

43 Šioje naujoje ginčijamo sprendimo dalyje Komisija, remdamasi 1999 m. balandžio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimu *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, toliau – Pirmosios instancijos teismo sprendimas *PVC II*), nurodė, kad ji turėjo „teisę iš naujo priimti sprendimą, kuris buvo panaikintas tik dėl procesinių pažeidimų, nepradėdama naujos administracinės procedūros“ ir „neturėjo organizuoti naujo išklausymo, jei naujo sprendimo tekste [nebuvo] kitų kaltinimų nei pateikti pirmajame sprendime“ (199 konstatuojamoji dalis).

44 Ginčijamame sprendime Komisija taip pat pažymėjo, kad senaties terminas turėjo būti pratęstas tiek, kiek ieškinys dėl Sprendimo 91/299 buvo nagrinėjamas Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme pagal 1974 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2988/74 dėl teisinių procedūrų ir sankcijų, taikomų pagal Europos ekonominės bendrijos taisykles dėl transporto ir konkurencijos, taikymo terminų (OL L 319, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t. p. 61) 3 straipsnį (204 ir 205 konstatuojamosios dalys). Atsižvelgdama į bylos aplinkybes,

Komisija nusprendė galinti priimti naują sprendimą iki 2004 m. rugsėjo mėnesio (207 konstatuojamoji dalis). Be to, ji nurodė, kad teisė į gynybą nepažeista, jei naujas sprendimas priimtas per protingą terminą (199 konstatuojamoji dalis).

45 Dėl paties pažeidimo Komisija ginčijamame sprendime pažymėjo, kad produktas ir geografinė zona, į kuriuos atsižvelgiant turi būti vertinama ieškovės ekonominė galia, yra Bendrijos, išskyrus Jungtinę Karalystę ir Airiją, natrio karbonato rinka (136 konstatuojamoji dalis).

46 Siekdama šioje byloje įvertinti ieškovės galią rinkoje, Komisija išnagrinėjo atitinkamus ekonominius veiksnius ir ginčijamame sprendime nusprendė, kad per visą nagrinėjamą laikotarpį ieškovė užėmė dominuojančią padėtį EB 82 straipsnio prasme (137–148 konstatuojamosios dalys).

47 Dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi Komisija ginčijamame sprendime nurodė, kad ieškovė savo klientus „susaistė“ pasinaudodama tam tikrais mechanizmais, kuriais siekė to paties išimtinumo tikslo (150 konstatuojamoji dalis). Šiuo klausimu ji nurodė:

— nuo 1982 m. ieškovė taikė progresinių nuolaidų sistemą, kuria aiškiai siekta užtikrinti kliento lojalumą ir panaikinti ar apriboti konkurenciją (151–160 konstatuojamosios dalys),

— ieškovė su *Saint–Gobain* pasirašė slaptą protokolą, skirtą patvirtinti, kad ji yra išimtinė ar beveik išimtinė *Saint–Gobain* tiekėja Vakarų Europoje, išskyrus Prancūziją. Todėl 1,5 % nuolaidos „grupei“, apskaičiuojamos pagal visus *Saint–Gobain* pirkimus Europoje, mokėjimas siejamas su sąlyga, kad įsigydama reikiamą

produkciją *Saint–Gobain* ir toliau ieškovei teiks pirmenybę (161–165 konstatuojamosios dalys),

— ieškovė su tam tikrais klientais sąmoningai ir realiai sudarė išimtinio pirkimo sutartis (166–176 konstatuojamosios dalys),

— tam tikros konkurencijos išimtys ir panašūs mechanizmai sustiprino ryšį su ieškove, ribojo kliento galimybę pakeisti tiekėją ir konkurentams apsunkino galimybę tiekti ieškovės pasirinktiems klientams (177–180 konstatuojamosios dalys),

— ieškovės taikyta nuolaidų sistema yra diskriminuojantys veiksmai (181–185 konstatuojamosios dalys).

48 Pagal ginčijamą sprendimą „nuolaidos už lojalumą ir kitos [ieškovės] suteiktos paskatos, siekiant užsitikrinti išimtinumą, paveikė valstybių narių tarpusavio prekybą sustiprindamos klientų ir dominuojančio tiekėjo ryšį“, o „dėl [ieškovės] naudotų tam tikrų mechanizmų klientams susaistyti sustiprėjo struktūros nelankstumas ir natrio karbonato rinkos padalijimas pagal valstybių sienas taip pakenkiant ar galint pakenkti tikslui sukurti vieningą rinką tarp valstybių narių“ (187 konstatuojamoji dalis).

49 Ginčijamame sprendime Komisija patikslino, kad padaryti pažeidimai yra labai sunkūs, nes ieškovė buvo didžiausia natrio karbonato gamintoja Bendrijoje, minėti pažeidimai jai leido sutelkti rinkos valdymą pašalinant veiksmingą konkurenciją didelėje bendrosios rinkos dalyje (191 konstatuojamoji dalis).

50 Be to, ginčijamame sprendime Komisija nurodė, kad pažeidimai prasidėjo maždaug 1983 m., t. y. praėjus labai mažai laiko nuo derybų su Komisija ir bylos užbaigimo, ir truko bent jau iki 1990 m. pabaigos (195 konstatuojamoji dalis).

51 2000 m. gruodžio 13 d. Komisija taip pat paskelbė pranešimą spaudai, kuriame nurodyta, kad ji priėmė sprendimą, kuriuo ieškovei ir ICI skiriamos tokios pačios baudos, kaip buvo paskirtos anksčiau „Natrio karbonato“ bylose.

Procesas

52 2001 m. kovo 12 d. Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) kanceliarijai pateiktu pareiškimu ieškovė pareiškė šį ieškinį.

53 Ieškinyje ieškovė Pirmosios instancijos teismo prašė nurodyti Komisijai pateikti visus bylą sudarančius dokumentus, kad būtų išnagrinėta, ar galimybė susipažinti su šiais dokumentais per administracinę procedūrą galėjo padaryti poveikį jos teisei į gynybą.

54 2001 m. gegužės 8 d. bylą buvo pavesta nagrinėti Pirmosios instancijos teismo ketvirtajai kolegijai ir paskirtas teisėjas pranešėjas.

55 Pirmosios instancijos teismui leidus, ieškovė ir Komisija atitinkamai 2002 m. gruodžio 6 ir 23 d. pateikė savo pastabas dėl 2002 m. spalio 15 d. Teisingumo

Teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, toliau – Teisingumo Teismo sprendimas *PVC II*) pasekmių šiai bylai.

56 Nuo 2003 m. spalio 1 d. pakeitus Pirmosios instancijos teismo kolegijų sudėtį, teisėjas pranešėjas paskirtas į pirmąją kolegiją, todėl ši byla 2003 m. spalio 8 d. buvo paskirta šiai kolegijai.

57 2003 m. gruodžio 19 d. Pirmosios instancijos teismas paprašė Komisijos pateikti pranešimą apie kaltinimus, jo priedus ir išsamų visų bylos medžiagą sudarančių dokumentų sąrašą. Šiame sąraše turėjo būti glaustai nurodytas kiekvieno dokumento autorius, pobūdis ir turinys. Pirmosios instancijos teismas taip pat paprašė Komisijos nurodyti, su kuriais iš dokumentų ieškovė galėjo susipažinti per administracinę procedūrą.

58 2004 m. vasario 13 d. Komisija pateikė pranešimą apie kaltinimus, jo priedus ir prašytą išsamų sąrašą. Ji paprašė nustatyti terminą pateikti atsakymui į paskutinį Pirmosios instancijos teismo prašymą.

59 2004 m. kovo 10 d. laiške Komisija pažymėjo, kad per administracinę procedūrą ieškovė galėjo susipažinti su pranešimą apie kaltinimus pagrindžiančiais dokumentais, kurie buvo prie jo pridėti. Be to, ji nurodė, kad yra 65 bylos medžiagą sudarančios „bylos dalys“, iš kurių 22 „bylos dalys“ buvo paimtos ieškovės buveinėje ar vienoje iš jos dukterinių bendrovių (t. y. „bylos dalys“ Nr. 2–14, 24–27, 50–52 ir 62–65 bei dalis „bylos dalies“ Nr. 61). Komisijos teigimu, 1990 m. procedūra atitiko galiojančią teismų praktiką dėl teisės susipažinti su bylos medžiaga. Ji taip pat nurodė, kad, pakartotinai susipažinus su tyrimo medžiaga, tuo metu nebuvo nustatyta, jog per administracinę procedūrą buvo pažeista teisė į gynybą, net vertinant tyrimo medžiagą pagal vėlesnę teismų praktiką dėl teisės susipažinti su bylos medžiaga.

60 2004 m. birželio 21 d. Komisija Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateikė peržiūrėtą ir detalesnį nei 2004 m. vasario 13 d. pateiktas administracinės bylos medžiagą sudarančių dokumentų išsamų sąrašą. Kaip ir ankstesniame, šiame išsamiame sąraše buvo nurodomos 65 „bylos dalys“. Į jį taip pat buvo įtraukti keli dokumentai, daugiausiai gauti iš bendrovės *Oberland Glas*.

61 2004 m. liepos 21 d. laišku Pirmosios instancijos teismas paragino ieškovę nurodyti peržiūrėtame išsamiame sąraše esančius dokumentus, su kuriais ji nesusipažino per administracinę procedūrą ir kuriuose, jos manymu, buvo įrodymų, galėjusių būti naudingų gynybai.

62 2004 m. rugsėjo 29 d. laiške ieškovė pabrėžė, kad peržiūrėtas išsamus sąrašas yra neišsamus ir netikslus. Ji taip pat nurodė, kurie iš šiame peržiūrėtame išsamiame sąraše išvardytų dokumentų galėjo būti naudingi gynybai ir su kuriais ji norėjo susipažinti. Jos teigimu, šie dokumentai galėjo suteikti jai galimybę pateikti argumentus dėl nagrinėjamos geografinės rinkos nustatymo, dominuojančios padėties nebuvimo ir nepiktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi.

63 Kadangi nuo 2004 m. rugsėjo 13 d. Pirmosios instancijos teismo kolegijų sudėtis buvo pakeista, teisėjas pranešėjas buvo paskirtas į naujos sudėties ketvirtąją kolegiją, kuriai dėl šios priežasties 2004 m. spalio 7 d. buvo priskirta ši byla.

64 2004 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismas paprašė Komisijos pateikti kanceliarijai 2004 m. rugsėjo 29 d. laiške ieškovės minėtų bylos dokumentų konfidencialias ir nekonfidencialias redakcijas.

65 2005 m. sausio 28 d. Komisija Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateikė prašytų bylos dokumentų konfidencialias redakcijas. Ji paprašė suteikti papildomą terminą pateikti galimą nekonfidencialią redakciją, atsižvelgiant į būtinybę pasikonsultuoti su suinteresuotomis bendrovėmis dėl jų intereso išsaugoti konfidencialumą. Komisija taip pat nurodė:

„Nors sąraše yra visa šiuo metu turima bylos medžiaga, jame nepateikta visa pirmojoje Natrio karbonato byloje Pirmosios instancijos teisme minėta bylos medžiaga. Nepaisant ilgų paieškų, kai kurių trūkstamų bylų rasti nepavyko.“

66 2005 m. kovo 15 d. nurodžiusi, kad suinteresuotosios bendrovės nereikalavo išlaikyti konfidencialumo, Komisija pateikė tokias pastabas:

„Komisija apgailestauja, kad dėl nerastų bylų negalėjo pateikti visai patikimo atsakymo į Pirmosios instancijos teismo klausimus.

Šiuo metu Komisijos turimą administracinės bylos medžiagą ([t. y.] bylos medžiagą, apimančią procedūrą nuo tyrimo pradžios iki pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo) sudaro 65 numeruoti segtuvai, apimantys laikotarpį iki 1989 m. rugsėjo mėn., [bei] byla Nr. 71, kurioje yra 1990 m. kovo mėn. pranešimas apie kaltinimus ir jo priedai, bei segtuvas be numerio, pavadintas „*Oberland Glas*“. Todėl tikėtina, kad trūksta penkių segtuvų.

Dėl trūkstamų segtuvų turinio Komisija apgailestauja, kad neįmanoma pateikti išsamaus visų dingusių dokumentų sąrašo, nes šių segtuvų turinio rasti taip pat nepavyko. Vis dėlto galima pagrįstai manyti, kad bent keliuose iš jų buvo

susirašinėjimas pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį ir tai atitinka 1990 m. Komisijos Pirmosios instancijos teismui pateiktą paaiškinimą dėl administracinės bylos. Pavyzdžiui, tikėtina, kad tarp trūkstamų dokumentų yra ICI atsakymas į 1989 m. birželio 19 d. Komisijos prašymą pateikti informaciją, nes Komisijos turimoje administracinės bylos medžiagoje yra šis bendrovei ICI pateiktas prašymas, tačiau atsakymo į jį nėra."

67 2005 m. balandžio 14 d. ieškovė Pirmosios instancijos teismo kanceliarijoje susipažino su 2004 m. rugsėjo 29 d. laiške minėtais bylos medžiagos dokumentais.

68 2005 m. liepos 15 d. ieškovė pateikė pastabas dėl minėtų dokumentų naudos gynybai. 2005 m. lapkričio 18 d. Komisija atsakė į ieškovės pastabas.

69 Anksčiau paskirtam teisėjui pranešėjui baigus vykdyti savo pareigas, 2006 m. birželio 22 d. sprendimu Pirmosios instancijos teismo pirmininkas paskyrė naują teisėją pranešėją.

70 Nuo 2007 m. rugsėjo 25 d. pakeitus Pirmosios instancijos teismo kolegijų sudėtį, teisėjas pranešėjas paskirtas į šeštąją kolegiją, todėl 2007 m. spalio 5 d. ši byla buvo paskirta šiai kolegijai.

71 Kadangi 2008 m. vasario 12 d. teisėjas T. Tchipev negalėjo posėdžiauti šioje byloje, Pirmosios instancijos teismo pirmininkas, taikydamas Procedūros reglamento 32 straipsnio 3 dalį, paskyrė į kolegiją teisėją A. Dittrich.

72 Susipažinęs su teisėjo pranešėjo pranešimu, Pirmosios instancijos teismas (šeštoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas Procedūros reglamento 64 straipsnyje numatytas proceso organizavimo priemones, 2008 m. gegužės 5 d. ieškovei ir Komisijai pateikė klausimus raštu. Šalys į juos atsakė per nustatytą terminą.

73 Per 2008 m. birželio 26 d. posėdį buvo išklausytos šalių žodinės pastabos ir atsakymai į Pirmosios instancijos teismo žodžiu pateiktus klausimus.

Šalių reikalavimai

74 Ieškovė Teismo prašo:

— visų pirma, pripažinti, kad suėjo teisinio persekiojimo senatis dėl praėjusio laiko ir, bet kuriuo atveju, panaikinti ginčijamą sprendimą,

— nepatenkinus pirmojo reikalavimo, pripažinti, kad Komisijos kompetencijai skirti baudas buvo suėjęs senaties terminas ir, bet kuriuo atveju, panaikinti ginčijamo sprendimo 2 straipsnį, kiek juo ieškovei skirta 20 milijonų eurų bauda,

— nepatenkinus pirmojo ir antrojo reikalavimų, pripažinti, kad nebuvo pagrindo jai skirti baudą arba bent jau ją gerokai sumažinti,

— taikant tyrimo priemones nurodyti Komisijai pateikti visus vidaus dokumentus, susijusius su ginčijamo sprendimo priėmimu ir pirmiausia visų komisarų kolegijos susitikimų, kuriuose buvo aptariamas ginčijamas sprendimas, protokolus,

— nurodyti Komisijai pateikti visus bylos COM/33.133 medžiagą sudarančius dokumentus,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

75 Komisija Teismo prašo:

— atmesti ieškinį kaip nepagrįstą,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

76 Visų pirma ieškovės reikalavimai susiję su ginčijamo sprendimo panaikinimu ir, papildomai, su šiuo sprendimu jai skirtos baudos panaikinimu arba sumažinimu.

1. *Dėl reikalavimų, susijusių su ginčijamo sprendimo panaikinimu*

77 Iš esmės ieškovė pateikia šešis ieškinio pagrindus dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo. Jie pagrįsti, pirma, praėjusiu laiku, antra, esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimu, trečia, klaidingu Komisijos atliktu geografinės rinkos nustatymu, ketvirta, dominuojančios padėties nebuvimu, penkta, nepiktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi, ir, šešta, teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimu.

Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su praėjusiu laiku

78 Pirmąjį pagrindą sudaro dvi dalys, atitinkamai susijusios su klaidingu Reglamente Nr. 2988/74 įtvirtintų senaties taisyklių taikymu ir protingo termino principo pažeidimu.

Dėl pirmos dalies, susijusios su klaidingu senaties taisyklių taikymu

— Šalių argumentai

79 Ieškovė nurodo, kad Komisijos taikyti argumentai dėl senaties taisyklių laikymosi prieštarauja Reglamento Nr. 2988/74 tekstui ir prasmei.

80 Ieškovės teigimu, 1995 m. rugpjūčio 30 d. Komisijos pareikšto apeliacinio skundo, negalėjusio sustabdyti sprendimo vykdymo pagal Teisingumo Teismo statuto 60 straipsnį, objektas buvo ne Sprendimas 91/299, kuris nebegaliojo atgaline data, o šio sprendimo 34 punkte minėtas Sprendimas *Solvay III*. Iš tiesų pagal Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnį apeliacinio proceso metu gali būti nagrinėjami tik teisės klausimai ir Teisingumo Teismas vykdo teisėtumo kontrolę, remdamasis Bendrojo Teismo savarankiška faktinių aplinkybių analize.

81 Nors žodžius „pradėtas nagrinėti [nagrinėjamas] Teisingumo Teisme“ Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnyje šiuo metu reikia suprasti kaip apimančius Bendrąjį Teismą, dvipakopės teismų sistemos sukūrimas negali suteikti galimybės pratęsti senaties termino sustabdymą tiek, kad jis apimtų procesą, kurio objektas nėra skundžiamas sprendimas. Be to, jei teigtume, kad remiantis Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsniu senaties termino skaičiavimas turi būti sustabdytas, kol vyks apeliacinis procesas, būtų suteikta galia *ab initio* panaikintam sprendimui, o tai neturi precedentų bendroje valstybių narių praktikoje.

82 Remdamasi šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 1098 punktu, ieškovė teigia, kad Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnio tikslas yra leisti sustabdyti senaties terminą, kai Komisija negali imtis veiksmų dėl objektyvios nuo jos nepriklausančios priežasties, atsižvelgiant į tai, kad yra nagrinėjamas ieškinys. Ieškovė mano, kad šioje byloje Komisija galėjo teigti negalėjusi imtis veiksmų, kol ieškinys buvo nagrinėjamas Pirmosios instancijos teisme. Tačiau, paskelbus Pirmosios instancijos teismo sprendimą, Komisija, laikydamasi protingo termino principo, galėjo priimti naują sprendimą. Taigi, pateikdama apeliacinį skundą, Komisija prisiėmė riziką, kad gali sueiti jos veiksmų senaties terminas, nes jai buvo žinoma apie 1994 m. birželio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Komisija prieš BASF ir kt.* (C-137/92 P, Rink. p. I-2555), kuriame buvo pripažinta, kad komisarų kolegijos priimtų teisės aktų autentiškumas nebuvo patvirtintas. Todėl jokia objektyvia priežastimi negalima pateisinti to, kad Komisija nesiėmė veiksmų, kol jos apeliacinis skundas buvo nagrinėjamas Teisingumo Teisme.

83 Todėl pratęsiant senaties terminą reikia atsižvelgti tik į proceso Pirmosios instancijos teisme trukmę. Taigi jis pasibaigė 2000 m. sausio 27 d., t. y. gerokai anksčiau nei buvo priimtas ginčijamas sprendimas.

84 Ieškovė taip pat pažymi, kad šio sprendimo 43 punkte minėtame Pirmosios instancijos teismo sprendime *PVC II* tokiam aiškinimui neprieštaraujama. Iš tiesų byloje, kurioje priimtas šis sprendimas, naujas Komisijos sprendimas buvo priimtas per trumpesnį nei penkerių metų terminą, padidinus jį tik vienu „sustabdymo laikotarpiu“, susijusiu su procesu Pirmosios instancijos teisme. Taigi šio sprendimo 43 punkte minėtame Pirmosios instancijos teismo sprendime *PVC II* nebuvo nagrinėjamas klausimas, ar apeliacinis skundas sustabdo senaties terminą Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnio prasme.

85 Taip pat dublike ieškovė nurodo, kad taikant Komisijos argumentus šio sprendimo 34 punkte minėtas Sprendimas *Solvay III* netektų reikšmės, nes jis nebuvo patvirtintas Teisingumo Teismo, o tai pažeistų minėto sprendimo galią. Be to, Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnio platus aiškinimas, apimant situacijas, kai Komisijai nėra užkirstas kelias imtis veiksmų, prieštarautų teisinio saugumo principui.

86 Galiausiai ieškovė pastabose, pateiktose po to, kai buvo priimtas šio sprendimo 55 punkte minėtas Teisingumo Teismo sprendimas *PVC II*, teigia, kad byloje, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, nei Pirmosios instancijos teismas, nei Teisingumo Teismas neketino atsakyti į klausimą, ar, Komisijai pateikus apeliacinį skundą dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimo dėl panaikinimo, senaties terminas buvo sustabdytas, kol vyko apeliacinis procesas.

87 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

88 Pirmiausia reikia pažymėti, kad Reglamente Nr. 2988/74 yra įtvirtintos visos nuostatos, išsamiai reglamentuojančios terminus, per kuriuos Komisija turi teisę, nepažeisdama pagrindinio teisinio saugumo reikalavimo, skirti baudas įmonėms, kurių atžvilgiu yra vykdomos Bendrijos konkurencijos taisyklių taikymo procedūros (2003 m. kovo 19 d.

Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją*, T-213/00, Rink. p. II-913, 324 punktas ir 2008 m. birželio 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hoechst prieš Komisiją*, T-410/03, Rink. p. II-881, 223 punktas).

89 Taigi, remiantis Reglamento Nr. 2988/74 1 straipsnio 1 dalies b punktu ir 2 dalimi bei 2 straipsnio 3 dalimi, teisinių procedūrų senaties terminas sueina, jei Komisija nepaskyrė vienkartinės baudos arba sankcijos per penkerius metus nuo senaties termino skaičiavimo pradžios, jei per tą laiką neįvyko terminą nutraukiantis veiksmas, arba vėliausiai per dešimt metų nuo to paties atskaitos taško, jei terminą nutraukiantys veiksmai pasibaigė. Vis dėlto pagal minėto reglamento 2 straipsnio 3 dalį taip apibrėžtas senaties terminas gali būti pratęstas tiek, kiek trunka termino sustabdymas pagal to paties reglamento 3 straipsnį (šio sprendimo 55 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *PVC II* 140 punktas).

90 Pagal Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnį teisinių procedūrų taikymo terminas sustabdomas tol, kol Komisijos sprendimas bus pradėtas nagrinėti [nagrinėjamas] Europos Bendrijų Teisingumo Teisme.

91 Šiuo atveju iš ginčijamo sprendimo matyti, kad nagrinėjamoje byloje Komisija senatį reglamentuojančias taisykles taikė toliau aptariamu būdu.

92 Pirmiausia Komisija nusprendė, kad pažeidimų, kurie tęsiasi arba pasikartoja, senaties termino trukmė pradedama skaičiuoti nuo 1990 m. pabaigos. Be to, ji pažymėjo, kad netgi darant prielaidą, jog pažeidimas pasibaigė 1990 m. gruodžio 31 d. ir pranešimas apie Sprendimą 91/299 nenutraukė senaties termino skaičiavimo, Komisija turėjo laiko priimti savo sprendimą bent jau iki 1995 m. pabaigos (203 konstatuojamoji dalis).

93 Toliau Komisija nusprendė, kad senaties terminas turėjo būti pratęstas tokiu laikotarpiu, kiek ieškinys dėl sprendimo buvo nagrinėjamas Pirmosios instancijos teisme (204 konstatuojamoji dalis). Šiuo atveju, kadangi ieškinys Pirmosios instancijos teisme buvo pareikštas 1991 m. gegužės 2 d., Pirmosios instancijos teismas priėmė sprendimą 1995 m. birželio 29 d., apeliacinis skundas Teisingumo Teisme buvo pateiktas 1995 m. rugpjūčio 30 d. ir Teisingumo Teismas priėmė sprendimą 2000 m. balandžio 6 d., senaties terminas buvo sustabdytas mažiausiai aštuonerius metus, devynis mėnesius ir keturias dienas (206 konstatuojamoji dalis). Dėl to Komisija nusprendė, kad turi laiko priimti naują sprendimą iki 2004 m. rugsėjo mėnesio (207 konstatuojamoji dalis).

94 Komisijos teigimu, tai reiškia, kad 2000 m. gruodžio 13 d. ginčijamas sprendimas buvo priimtas prieš sueinant senaties terminui.

95 Tokie samprotavimai atitinka šioje byloje taikytinas senaties taisykles.

96 Iš tikrųjų pirmiausia pažeidimai, kuriais kaltinama ieškovė, baigėsi priėmus Sprendimą 91/299, t. y. 1990 m. gruodžio 19 dieną. Todėl senaties terminas pradėjo eiti nuo šios datos.

97 Be to, kaip tai teisingai pažymi šalys, įsteigus Pirmosios instancijos teismą, Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnyje įtvirtintą nuorodą į „sprendimo nagrinėjimą Europos Bendrijų Teisingumo Teisme“ pirmiausia reikia suprasti kaip nurodančią procesą Pirmosios instancijos teisme, nes ieškiniai dėl sankcijų ar baudų skyrimo konkurencijos teisės srityje priklauso jo jurisdikcijai. Dėl to senaties termino eiga sustojo per visą nagrinėjimo Pirmosios instancijos teisme laikotarpį.

98 Galiausiai iš šio sprendimo 55 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *PVC II* 157 punkto matyti, kad Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnio prasme senaties termino

eiga sustoja tiek laiko, kiek aptariamas sprendimas nagrinėjamas „Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme“. Taigi šiuo atveju senaties termino eiga sustojo ir visą proceso Teisingumo Teisme laiką, ir nereikia priimti sprendimo dėl laikotarpio nuo Pirmosios instancijos teismo sprendimo paskelbimo iki kreipimosi į Teisingumo Teismą.

99 Todėl šioje byloje po šio senaties termino eigos sustabdymo nepraėjo ilgesnis nei penkerių metų laikotarpis nuo nagrinėjamų pažeidimų pabaigos ar nuo kokio nors senaties termino nutraukimo.

100 Taigi ginčijamas sprendimas priimtas laikantis Reglamente Nr. 2988/74 įtvirtintų senaties taisyklių.

101 Šios išvados negali paneigti nė vienas iš ieškovės pateiktų argumentų.

102 Iš tikrųjų pirmiausia reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismo statuto 60 straipsnio ir Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnio taikymo sritys skiriasi. Tai, kad apeliacinis skundas nesustabdo sprendimo vykdymo, nereiškia, jog Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnis, susijęs su situacijomis, kai Komisija privalo sulaukti Bendrijos teismo sprendimo, tampa neveiksmingas. Taigi negalima pritarti ieškovės teiginiui, kad Komisija neturi atsižvelgti į laikotarpį, kai apeliacinis skundas buvo nagrinėjamas Teisingumo Teisme, nes tokiu atveju Teisingumo Teismo sprendimas dėl apeliacinio skundo netektų savo prasmės ir pasekmių.

103 Antra, dėl ieškovės argumento, kad dvipakopės teismų sistemos sukūrimas neleidžia pratęsti senaties termino sustabdymo laikotarpio, reikia priminti, jog Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsniu Komisija yra apsaugoma nuo senaties pasekmių tokiose situacijose, kai ji turi laukti Bendrijos teismo sprendimo, vykstant procedūroms, kurių eigos ji nekontroliuoja, kad sužinotų, ar skundžiamas aktas yra teisėtas, ar ne (šiuo

klausimu žr. šio sprendimo 55 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *PVC II* 144 punktą).

104 Trečia, dėl argumento, kad šio sprendimo 43 punkte minėtas Pirmosios instancijos teismo sprendimas *PVC II* sprendimui šioje byloje nereikšmingas, iš šio sprendimo teksto, atvirkščiai, aiškiai matyti, kad prie senaties termino reikia pridėti laikotarpį, kai senaties terminas buvo sustabdytas, t. y. ne tik laikotarpį, kai procesas vyko Pirmosios instancijos teisme, bet ir kai jis vyko Teisingumo Teisme.

105 Ketvirta, dėl argumento, kad senaties termino sustabdymas apeliacinio proceso metu vėl grąžintų pirmojoje instancijoje panaikinto sprendimo poveikį, pakanka pažymėti, kad senaties termino sustabdymas tik suteikia Komisijai galimybę priimti naują sprendimą, jei dėl Komisijos sprendimą panaikinančio Pirmosios instancijos teismo sprendimo pateiktas apeliacinis skundas būtų atmestas. Toks senaties termino sustabdymas neturi jokios įtakos Pirmosios instancijos teismo sprendimu panaikintam sprendimui.

106 Penkta, dėl ieškovės argumento, kad Komisija turėjo priimti naują sprendimą nelaukdama, kol Teisingumo Teismas priims sprendimą, pažymėtina, jog Pirmosios instancijos teismui panaikinus pirminį sprendimą formaliai Komisijai tikrai nėra užkertamas kelias imtis veiksmų, nors tai nereiškia, kad Komisija būtinai turi priimti naują sprendimą nelaukdama, kol Teisingumo Teismas priims sprendimą. Be to, Komisijos negalima kaltinti, kad ji įgyvendino savo teisę į gynybą pateikdama apeliacinį skundą ir prieš priimdama naują sprendimą laukė, kol bus priimtas Teisingumo Teismo sprendimas. Beje, toks Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnio aiškinimas atitinka teisinio saugumo principą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad būtų galima prognozuoti Bendrijos teisės reglamentuojamas situacijas ir teisinius santykius (1996 m. vasario 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Duff ir kt.*, C-63/93, Rink. p. I-569, 20 punktas ir 1997 m. kovo 19 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Oliveira prieš Komisiją*, T-73/95, Rink. p. II-381, 29 punktas).

107 Šešta, reikia pridurti, kad taikant ieškovės siūlomą Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsnio aiškinimą iškiltų rimtų praktinių sunkumų. Iš tiesų, jei Pirmosios instancijos teismui panaikinus Komisijos sprendimą ji turėtų priimti naują sprendimą nelaukdama Teisingumo Teismo sprendimo, kiltų rizika, kad šie du sprendimai dėl to paties dalyko galiotų kartu, jeigu Teisingumo Teismas panaikintų Pirmosios instancijos teismo sprendimą.

108 Be to, Komisijos įpareigojimas priimti naują sprendimą prieš sužinant, ar ankstesnis sprendimas buvo teisėtas, tik siekiant išvengti senaties termino suėjimo, prieštarautų administracinės procedūros ekonomijos reikalavimams.

109 Iš viso to, kas pasakyta, darytina išvada, kad pirmojo pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl antros dalies, susijusios su protingo termino principo pažeidimu

— Šalių argumentai

110 Ieškovė nurodo sužinojusi apie „jai pareikštus kaltinimus“ 1990 m. kovo 13 d., kai jai buvo pateiktas pranešimas apie kaltinimus, t. y. prieš vienuolika metų iki šio ieškinio pareiškimo dienos. Be to, su šia byla susijusi ieškovės rizika buvo ypač didelė, nes Sprendime 91/299, po to ginčijamame sprendime Komisija ją kaltino labai sunkiais pažeidimais ir skyrė 20 milijonų eurų baudą. Tačiau šio ieškinio pareiškimo metu nebuvo priimtas joks galutinis sprendimas dėl pranešime apie kaltinimus jai pareikštų kaltinimų.

111 Remdamasi 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ŽTK) 6 straipsnio 1 dalimi, ieškovė pažymi, kad 1990 m. vasario mėn. pradėta procedūra, vertinant ją visą, akivaizdžiai viršijo protingą terminą. Šiuo klausimu Bendrijos teismų praktikoje nenumatyta, kad procedūros trukmę kiekviename etape reikia vertinti atskirai. Todėl niekaip negalima pateisinti to, kad Komisija laukė penkerius su puse metų, kad priimtų naują sprendimą, juo labiau, kad apeliacinio skundo pateikimas Teisingumo Teisme nesustabdė sprendimo vykdymo.

112 Priėmus šio sprendimo 34 punkte minėtą Sprendimą *Solvay III*, Komisija nusprendė ne vien pareikšti ieškinį, kurio atmetimo ji galėjo tikėtis atsižvelgdama į šio sprendimo 82 punkte minėtą Sprendimą *Komisija prieš BASF ir kt.*, bet ir prieš priimdama ginčijamą sprendimą sulaukti šio ieškinio nagrinėjimo rezultato. Be to, ieškovės teigimu, Komisija laukė dar aštuonis mėnesius po šio sprendimo 37 punkte minėto Sprendimo *Komisija prieš Solvay* priėmimo, nors byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 43 punkte minėtas Pirmosios instancijos teismo sprendimas *PVC II*, naujas sprendimas buvo priimtas po pusantro mėnesio.

113 Be to, Komisija supainiojo protingą terminą su senaties terminu, klaidingai manydama, kad naują sprendimą gali priimti iki 2004 metų. Ginčijamame sprendime Komisija nepateikė įrodymų, kuriais rėmėsi nuspręsdama, kad šioje byloje buvo laikytasi protingo termino. Ieškovės teigimu, nepaisant bet kokių kiekvieno procedūros etapo trukmės pateisinimų, negalima pripažinti protinga „nuo keturiolikos iki šešiolikos ar dar daugiau metų visos procedūros nuo kaltinimo perdavimo iki galutinio Pirmosios instancijos teismo ar Teisingumo Teismo sprendimo trukmės“.

114 Todėl Pirmosios instancijos teismas turėjo pripažinti, kad buvo viršytas protingas terminas, ir panaikinti ginčijamą sprendimą, nes šiame etape nebeįmanoma per protingą terminą priimti sprendimo dėl ieškovei pateiktų kaltinimų. Bet koks kitas sprendimas, pavyzdžiui, atsižvelgti į protingo termino viršijimą nustatant baudos dydį, neištaisytų ŽTK 6 straipsnio pažeidimo. Be to, ieškovė teigia, kad pagal Europos žmogaus teisių teismo įtvirtintus principus ji neprivalo įrodyti, jog protingo termino viršijimas pažeidė jos teisę į gynybą, nes tai yra atskiras panaikinimo motyvas. Iš tikrųjų

baudžiamosios teisės srityje teisės į gynybą pažeidimas skiriasi nuo teisės į procesą per protingą terminą.

115 Bet kuriuo atveju ieškovė teigia, kad protingo termino viršijimas ir dėl to išnykę įrodymai užkirto jai kelią gintis, visų pirma atimdamas galimybę pagrįsti ieškinyje pateiktus argumentus. Be to, ieškovė teigia, kad ji nebegali susisiekti su atitinkamame sektoriuje ir dukterinėje bendrovėje dirbusiais jos darbuotojais. Visų pirma ieškovė tvirtina, kad ji negali gauti natrio karbonato gamybos ir tiekimo sąlygų devintajame dešimtmetyje išsamios analizės, nes nuo to laiko tam tikri jos gamybos skyriai uždaryti, o su šiais gamybos skyriais susiję archyvai nebuvo sistemingai išsaugomi.

116 Ieškovė mano, kad turi būti taikoma atskira sankcija už neteisėtą Komisijos neveikimą penkerius su puse metų po šio sprendimo 34 punkte minėto Sprendimo *Solvay III* priėmimo. Šiuo klausimu ieškovė patikslina galėjusi teisėtai manyti, kad Komisija nusprendė neatnaujinti bylos, ir todėl sistemingai neįtvirtino faktinių aplinkybių ir neišsaugojo gynybai galinčių būti naudingų dokumentų. Be to, archyvų politika ją įpareigojo, išskyrus išimtines aplinkybes, sistemingai naikinti archyvus po dešimties ar net penkerių metų.

117 Galiausiai pripažinimas, kad ieškovei tenka nepagrįsta įrodinėjimo pareiga, prieštarautų Europos žmogaus teisių teismo praktikai, pagal kurią, esant ilgiems neveikimo laikotarpiams, nacionalinės valdžios institucijos privalo paaiškinti jų priežastis, kurios gali būti pateisinamos tik išimtinėmis aplinkybėmis. Ieškovė taip pat teigia, kad, atvirkščiai nei Komisijos, jos negalima apkaltinti atlikus veiksmus, kuriais siekta vilkinti procedūrą nuo 1989 metų. Ji pažymi, kad Komisija įrodė nesugebanti laikytis savo vidaus taisyklių dėl autentiškumo patvirtinimo ir teisinio saugumo principo, o dėl to pirminio sprendimo nagrinėjimas iš esmės buvo atidėliojamas daugelį metų.

118 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

119 Pirmiausia reikia priminti, kad protingo termino principas konkurencijos srityje taikomas Reglamente Nr. 17 įtvirtintoms administracinėms procedūroms, kurios gali pasibaigti šiame reglamente numatytų sankcijų skyrimu ir teismo procesu Bendrijos teisme (šio sprendimo 55 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *PVC II* 179 punktas).

120 Pirma, grįsdama savo kaltinimą dėl administracinės procedūros termino nepagrįstumo, ieškovė, be kita ko, remiasi tuo, kad, nors apeliacinis skundas nesustabdo sprendimo vykdymo, Komisija be jokios priežasties laukė penkerius su puse metų prieš priimdama naują sprendimą po Sprendimo 91/299 panaikinimo šio sprendimo 34 punkte minėtu Sprendimu *Solvay III*.

121 Tačiau, kaip buvo konstatuota nagrinėjant pirmojo pagrindo pirmą dalį, remiantis Reglamento Nr. 2988/74 3 straipsniu, senaties terminas buvo sustabdytas visą proceso Teisingumo Teisme laiką nuo apeliacinio skundo dėl šio sprendimo 34 punkte minėto Sprendimo *Solvay III* pateikimo. Todėl negalima kaltinti Komisijos pažeidus protingo termino principą tik todėl, kad prieš priimdama ginčijamą sprendimą ji laukė Teisingumo Teismo sprendimo dėl šio apeliacinio skundo.

122 Antra, ieškovė bendrai nurodė, kad visa administracinės procedūros trukmė, t. y. nuo pranešimo apie kaltinimus pateikimo iki ginčijamo sprendimo priėmimo, viršijo protingą terminą.

123 Šį argumentą reikia atmesti.

124 Iš tikrųjų, nagrinėjant kaltinimą, susijusį su protingo termino principo pažeidimu, reikia atriboti administracinę procedūrą ir teismo procesą. Taigi nustatant Komisijos vykdytos procedūros trukmę negalima atsižvelgti į laikotarpį, kai Bendrijos teismas nagrinėjo Sprendimo 91/299 ir šio sprendimo 34 punkte minėto Sprendimo *Solvay III* teisėtumą (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 123 punktą).

125 Trečia, ieškovė neigiamai vertina administracinės procedūros trukmę nuo šio sprendimo 37 punkte minėto Sprendimo *Komisija prieš Solvay* paskelbimo iki ginčijamo sprendimo priėmimo.

126 Šiuo klausimu reikia priminti, kad šis laikotarpis prasidėjo 2000 m. balandžio 6 d., paskelbus šio sprendimo 37 punkte minėtą Sprendimą *Komisija prieš Solvay*, ir baigėsi 2000 m. gruodžio 13 d., priėmus ginčijamą sprendimą. Taigi šis administracinės procedūros etapas truko aštuonis mėnesius ir septynias dienas.

127 Per šį laikotarpį Komisija pakeitė tik Sprendimo 91/299 formą, pirmiausia papildydama jį nauja dalimi dėl „proceso Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme“, susijusia su senaties termino laikymosi vertinimu. Be to, prieš priimant ginčijamą sprendimą nebuvo atlikta jokių papildomų tyrimo veiksmų, nes Komisija rėmėsi prieš dešimt metų atlikto tyrimo rezultatais. Vis dėlto reikia pripažinti, jog net ir tokiomis aplinkybėmis tam, kad pasiektų šį rezultatą, administracinė institucija būtinai turėjo atlikti tam tikrus patikrinimus ir suderinimus.

128 Atsižvelgiant į tai, negalima teigti, kad aštuonių mėnesių ir septynių dienų laikotarpis nuo šio sprendimo 37 punkte minėto Sprendimo *Komisija prieš Solvay* paskelbimo iki ginčijamo sprendimo priėmimo turi būti pripažintas neprotingu.

129 Ketvirta, dėl administracinės procedūros trukmės nuo pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo iki Sprendimo 91/299 priėmimo reikia pažymėti, kad ieškovė netvirtino, jog šis terminas galėtų būti kritikuojamas. Iš tikrųjų ieškovė tik tvirtino, kad termino protingumą reikia vertinti nuo 1990 m. kovo 13 d., t. y. pranešimo apie kaltinimus nusiuntimo jai datos, nekritikuodama vienuolikos su puse mėnesio laikotarpio nuo pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo iki 1991 m. kovo 1 d., kai buvo priimtas Sprendimas 91/299.

130 Iš to, kas pasakyta, darytina išvada, kad ieškovė nepateikė jokių įrodymų, leidžiančių spręsti, jog šioje byloje visos administracinės procedūros trukmė buvo pernelyg ilga.

131 Net jei reikėtų atsižvelgti į administracinės procedūros etapą prieš pranešimo apie kaltinimus išsiuntimą (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied prieš Komisiją*, C-105/04 P, Rink. p. I-8725, 51 punktą), reikia pripažinti, kad visa administracinės procedūros trukmė nėra pernelyg ilga, ypač atsižvelgiant į nuo 1989 m. balandžio mėn. atliktus patikrinimus, vėliau pateiktus prašymus pateikti informaciją ir 1990 m. vasario 19 d. sprendimą pradėti procedūrą savo iniciatyva.

132 Be to, bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad protingo termino principo pažeidimas pateisintų konkurencijos srityje vykdant administracinę procedūrą priimto sprendimo panaikinimą tik tuomet, jei juo būtų pažeista ir suinteresuotosios įmonės teisė į gynybą. Iš tikrųjų, jeigu nėra nustatyta, kad pernelyg ilgas terminas padarė poveikį suinteresuotųjų įmonių galimybei veiksmingai apsiginti, protingo termino principo

nesilaikymas neturi poveikio administracinės procedūros teisėtumui (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 122 punktą).

133 Šiuo klausimu ieškovė teigia, kad sunku gintis nuo kaltinimų, susijusių su seniai tariamai įvykusiomis faktinėmis aplinkybėmis, nes ji nebegali kreiptis į tuo metu atitinkamame sektoriuje ir dukterinėje bendrovėje dirbusius darbuotojus.

134 Vis dėlto Komisija nevykdė tyrimo veiksmų nuo šio sprendimo 37 punkte minėto Sprendimo *Komisija prieš Solvay* paskelbimo iki ginčijamo sprendimo priėmimo.

135 Be to, iš ginčijamo sprendimo matyti, kad jis pagrįstas tais pačiais motyvais kaip ir Sprendimas 91/299, abiejų sprendimų turinys beveik sutampa ir Komisija neatsižvelgė į jokius naujus įrodymus, dėl kurių reikėtų naudotis teise į gynybą.

136 Šiomis aplinkybėmis ieškovės teisė į gynybą nebuvo pažeista.

137 Penkta, dėl teismo proceso reikia konstatuoti, kad ieškinyje ieškovė tiesiogiai neginčijo proceso Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme trukmės, kiek tai susiję su Sprendimu 91/299.

138 Bet kuriuo atveju reikia priminti, kad bendrasis Bendrijos teisės principas, pagal kurį visi asmenys turi teisę į teisingą procesą, grindžiamas EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi, ir ypač teisė į procesą per protingą terminą yra taikytini nagrinėjant ieškinius dėl Komisijos sprendimų, kuriais už konkurencijos teisės pažeidimą skiriama bauda. Termino protingumą reikia vertinti pagal kiekvienos bylos aplinkybes ir ypač pagal bylos svarbą suinteresuotajam asmeniui, bylos sudėtingumą ir ieškovo bei kompetentingų valdžios institucijų elgesį. Šių kriterijų sąrašas nėra baigtinis ir termino protingumo vertinimas nereikalauja sistemiškai išnagrinėti visų bylos aplinkybių atsižvelgiant į kiekvieną jų, kai proceso trukmė atrodo pagrįsta vieno jų atžvilgiu. Taigi bylos sudėtingumas gali būti laikomas pateisinančiu terminą, kuris iš pirmo žvilgsnio atrodo per ilgas (žr. 2007 m. sausio 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Sumitomo Metal Industries ir Nippon Steel prieš Komisiją*, C-403/04 P ir C-405/04 P, Rink. p. I-729, 115–117 punktus ir nurodytą teismų praktiką).

139 Be to, 1998 m. gruodžio 17 d. Sprendime *Baustahlgewebe prieš Komisiją* (C-185/95 P, Rink. p. I-8417), konstatavęs, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė su protingo termino laikymusi susijusius reikalavimus, Teisingumo Teismas, dėl proceso ekonomijos ir siekdamas užtikrinti neatidėliotiną ir veiksmingą tokio procesinio pažeidimo atitaisymą, pagrindą dėl per ilgos proceso trukmės pripažino pagrįstu ir panaikino skundžiamą sprendimą, kiek juo ieškovei buvo skirta 3 milijonų ekiu bauda. Nesant jokių įrodymų, kad proceso trukmė turėjo įtakos bylos sprendimui, Teisingumo Teismas nusprendė, jog dėl šio pagrindo negalima panaikinti viso skundžiamo sprendimo, tačiau 50 000 ekiu suma yra teisinga kompensacija už per ilgą proceso trukmę, ir todėl sumažino atitinkamai įmonei skirtos baudos dydį.

140 Todėl, nesant jokių įrodymų, kad proceso trukmė turėjo įtakos bylos išnagrinėjimui, tai, kad Bendrijos teismas šioje byloje galbūt viršijo protingą terminą, netgi jei tai būtų įrodyta, neturėjo jokios įtakos ginčijamo sprendimo teisėtumui.

141 Be to, reikia pažymėti, kad ieškinyje ieškovė aiškiai atsisakė galimybės sumažinti baudą, taip kompensuojant už tariamą jos teisės į procesą per protingą terminą pažeidimą. Be to, ji nepateikė prašymo atlyginti žalą.

142 Taigi reikia atmesti pirmojo pagrindo antrą dalį ir todėl visą pirmąjį pagrindą.

Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su esminių procedūrinių reikalavimų, keliamų ginčijamo sprendimo priėmimui ir autentiškumo patvirtinimui, pažeidimu

143 Antrąjį pagrindą iš esmės sudaro aštuonios dalys, grindžiamos, pirma, kolegialumo principo pažeidimu, antra, teisinio saugumo principo pažeidimu, trečia, ieškovės teise būti pakartotinai išklausyta, ketvirta, pakartotiniu nesikonsultavimu su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamuoju komitetu, penkta, netinkama patariamojo komiteto sudėtimi, šešta, dokumentų, paimtų pažeidžiant Reglamentą Nr. 17, naudojimu, septinta, teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimu ir, aštunta, nešališkumo, gero administravimo ir proporcingumo principų pažeidimu.

144 Teismo manymu, antrojo pagrindo septintą dalį tikslinga nagrinėti kartu su šeštuoju pagrindu, susijusiu su teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimu, išnagrinėjus visus su bylos esme susijusius pagrindus.

Dėl pirmos dalies, susijusios su kolegialumo principo pažeidimu

— Šalių argumentai

145 Ieškovė pažymi, kad pagal 2001 m. sausio 10 d. lydraštį, pasirašytą už konkurenciją atsakingo Komisijos nario, ginčijamą sprendimą 2000 m. gruodžio 13 d. priėmė komisarų kolegija.

146 Tačiau iš 2000 m. gruodžio 12 d. naujienų agentūros pranešime spaudai pateiktų Komisijos atstovo spaudai pareiškimų matyti, kad sprendimas iš naujo priimti Sprendimą 91/299 jau buvo priimtas vėliausiai komisarų kolegijos susirinkimo į posėdį dienos išvakarėse.

147 Ieškovės teigimu, kadangi nėra įrodymų, jog komisarų kolegija posėdžiavo anksčiau nei 2000 m. gruodžio 12 d., iš to darytina išvada, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas pažeidžiant kolegialumo principą.

148 Be to, jei ginčijamas sprendimas iš tiesų buvo priimtas komisarų kolegijos, iš 2000 m. gruodžio 12 d. naujienų agentūros pranešimo spaudai matyti, kad Komisija akivaizdžiai nusprendė priimti naują, Sprendimo 91/299 turinį pakartojantį sprendimą, nes ieškovė niekuomet neginčijo šio sprendimo esmės. Vis dėlto ieškovė teigia kritikavusi Komisijos teisinį ir faktinį vertinimą bei baudos skyrimo principą ir dydį. Todėl nuspręsdama priimti ginčijamą sprendimą komisarų kolegija nebuvo tinkamai informuota apie ieškovės poziciją.

149 Ieškovė taip pat prašo Pirmosios instancijos teismo nurodyti Komisijai pateikti visus su skundžiamo sprendimo priėmimu susijusius vidaus dokumentus ir pirmiausia visų komisarų kolegijos posėdžių, kuriuose buvo svarstomas sprendimo projektas, protokolus ir kolegijai pateiktus dokumentus.

150 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

151 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką kolegialumo principas grindžiamas Komisijos narių lygybe priimant sprendimą ir pirmiausia reiškia, kad sprendimai svarstomi bendrai ir visi kolegijos nariai politiškai yra kartu atsakingi už visus priimtus sprendimus (1998 m. rugsėjo 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-191/95, Rink. p. I-5449, 39 punktas ir 2001 m. gruodžio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-1/00, Rink. p. I-9989, 79 punktas).

152 Kolegialumo principo laikymasis ir ypač būtinybė, kad sprendimai būtų svarstomi bendrai, yra neabejotinai reikšmingi šių sprendimų teisinėmis pasekmėmis suinteresuotiems teisės subjektams, ir todėl jie turi būti užtikrinti, kad šie sprendimai iš tiesų buvo priimti kolegijos ir tiksliai atspindi jos valią. Tai ypač taikoma aktams, tiesiogiai vadinamiems sprendimais, kuriuos Komisija priima dėl įmonių arba įmonių asociacijų, siekdama užtikrinti konkurencijos taisyklių laikymąsi, ir kurių tikslas yra konstatuoti šių taisyklių pažeidimą, nustatyti įpareigojimus šioms įmonėms ir skirti joms pinigines sankcijas (šio sprendimo 82 punkte minėto Sprendimo *Komisija prieš BASF ir kt.* 64 ir 65 punktai).

153 Šioje byloje ieškovė remiasi faktine aplinkybe, kad pagal 2000 m. gruodžio 12 d. naujienų agentūros pranešimą spaudai Komisijos atstovas spaudai pranešė, jog ji iš naujo priėmė tą patį 2000 m. gruodžio 13 d. sprendimą.

154 Vis dėlto net darant prielaidą, jog Komisijos atstovas spaudai teigė tai, ką nurodė ieškovė, vien to, kad privačios bendrovės pranešime spaudai paskelbiamas jokio oficialaus pobūdžio neturintis teiginys, nepakanka norint pripažinti, jog Komisija pažeidė kolegialumo principą. Iš tiesų komisarų kolegija nebuvo niekaip susijusi su šiuo pareiškimu ir todėl per 2000 m. gruodžio 13 d. posėdį, kartu apsvarsčiusi, taip pat galėjo nuspręsti nepriimti ginčijamo sprendimo.

155 Be to, reikia pažymėti, kad oficialus Komisijos pranešimas spaudai buvo paskelbtas 2000 m. gruodžio 13 dieną.

156 Beje, net darant prielaidą, kad Komisijos atstovas spaudai pareiškė, jog ieškovė niekuomet neginčijo Sprendimo 91/299 esmės, toks argumentas netinkamas. Iš tiesų iš ginčijamo sprendimo 199 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija priėmė naują sprendimą, kurio turinys buvo beveik toks pat kaip Sprendimo 91/299, nes šis buvo panaikintas dėl procesinio pažeidimo. Todėl tai, kad ieškovė ginčijo Sprendimo 91/299 esmę, neturi reikšmės.

157 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad nėra pagrindo, taikant proceso organizavimo priemones, nurodyti Komisijai pateikti visus su skundžiamo sprendimo priėmimu susijusius vidaus dokumentus.

158 Todėl antrojo pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl antros dalies, susijusios su teisinio saugumo principo pažeidimu

— Šalių argumentai

159 Ieškovė leidžia suprasti, kad Komisijos darbo tvarkos taisyklėse (OL L 252, 1999, p. 41) įtvirtintos autentiškumo patvirtinimo procedūros, kurios galiojo ginčijamo sprendimo priėmimo metu, neatitinka šio sprendimo 82 punkte minėtame Sprendime *Komisija prieš BASF ir kt.* (73–76 punktai) ir šio sprendimo 37 punkte minėtame Sprendime *Komisija prieš Solvay* (44–49 punktai) įtvirtintų reikalavimų.

160 Iš tikrųjų tuo metu galiojusių Komisijos darbo tvarkos taisyklių 16 straipsnio pirmoje pastraipoje nenustatyta jokia ginčijamo sprendimo, kuris nepasirašytas, nors jame ir minima už konkurenciją atsakingo Komisijos nario pavardė, autentiškumo patvirtinimo procedūra. Be kita ko, nenumatyta, kad priimti aktai turi būti pridėti prie akto santraukos tuo metu, kai ji parengiama, todėl „vieno ar kito iš šių aktų autentiškumo patvirtinimas nėra tiesiogiai susijęs su priimtu sprendimu“. Tuo Komisijos darbo tvarkos taisyklių 16 straipsnio pirma pastraipa skiriasi nuo 2000 m. birželio 5 d. Tarybos sprendimo, patvirtinančio jos darbo tvarkos taisykles (OL L 149, p. 21), 15 straipsnio.

161 Todėl Komisijos darbo tvarkos taisyklės pažeidžia autentiškumo patvirtinimo procedūrų esmę ir prieštarauja teisinio saugumo principui. Taigi ginčijamo sprendimo autentiškumas nebuvo tinkamai patvirtintas.

162 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

163 Pirmiausia Teismas mano, kad ieškovės argumentus reikia suprasti kaip grindžiamus ginčijamo sprendimo priėmimo metu galiojusių Komisijos darbo tvarkos taisyklių nuostatos neteisėtumu.

164 Tokį prieštaravimą dėl teisėtumo reikia pripažinti priimtinu.

165 Iš tikrųjų pagal teismų praktiką EB 241 straipsnio taikymo sritis apima ir institucijos vidaus reglamentą, kuris, nors ir nėra ginčijamo sprendimo teisinis pagrindas bei nesukelia tokių pačių pasekmių, kaip reglamentas šio Sutarties straipsnio prasme, tačiau įtvirtina esminius šiam sprendimui priimti reikalingus procedūrinius reikalavimus ir taip užtikrina asmenų, kuriems jis skirtas, teisinį saugumą. Iš tiesų svarbu, kad kiekvienas asmuo, kuriam skirtas sprendimas, galėtų papildomai ginčyti akto, nustatančio formalaus šio sprendimo galiojimo sąlygas, teisėtumą, nepaisant to, kad nagrinėjamas aktas nėra sprendimo teisinis pagrindas, nes jis negalėjo prašyti panaikinti šį aktą prieš gaudamas pranešimą apie ginčijamą sprendimą. Todėl Komisijos darbo tvarkos taisyklių nuostatos gali būti prieštaravimo dėl teisėtumo dalyku, kiek jos užtikrina asmenų apsaugą (šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 286 ir 287 punktai).

166 Be to, reikia priminti, kad prieštaravimas dėl teisėtumo turi apimti tik tai, kas būtina ginčui išspręsti.

167 EB 241 straipsnio tikslas nėra leisti vienai šaliai ginčyti kokio nors bendro pobūdžio akto taikymą, kai tai yra naudinga kokiam nors ieškiniui. Bendro pobūdžio aktas, kurio teisėtumas ginčijamas, turi būti tiesiogiai ar netiesiogiai taikytinas byloje, kurioje nagrinėjamas ieškinys, ir turi būti tiesioginis teisinis ryšys tarp skundžiamo

individualaus sprendimo bei atitinkamo bendro pobūdžio akto (žr. šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 288 ir 289 punktus ir nurodytą teismų praktiką).

168 Šiuo klausimu reikia priminti, kad ginčijamo sprendimo autentiškumas buvo patvirtintas vadovaujantis Darbo tvarkos taisyklių 16 straipsnio pirma pastraipa. Todėl yra tiesioginis teisinis ryšys tarp šio sprendimo ir šio Darbo tvarkos taisyklių straipsnio, kurio neteisėtumu remiasi ieškovė. Tai reiškia, kad ginčijamo sprendimo priėmimo metu taikytų Darbo tvarkos taisyklių 16 straipsnio pirma pastraipa gali būti prieštaravimo dėl teisėtumo dalyku.

169 Taigi reikia patikrinti, ar Komisijos darbo tvarkos taisyklėse įtvirtintos autentiškumo patvirtinimo procedūros atitinka teisinio saugumo principo reikalavimus.

170 Šioje byloje nagrinėjamas tekstas yra ginčijamo sprendimo priėmimo metu taikytų Darbo tvarkos taisyklių 16 straipsnio pirma pastraipa, kurioje numatyta:

„Posėdžio metu priimti dokumentai, pateikti autentiška jų kalba ar kalbomis, susegami taip, kad jų nebūtų galima atskirti, ir prisegami prie akto santraukos, kuri parengiama pasibaigus Komisijos posėdžiui, kuriame tie dokumentai buvo priimti. Jie paliudijami [jų autentiškumas patvirtinamas] pirmininko ir Generalinio Sekretoriaus parašais paskutiniame akto santraukos puslapyje.“

171 Šio sprendimo 43 punkte minėtame Pirmosios instancijos teismo sprendime *PVC II* buvo nagrinėjamas 1993 m. vasario 17 d. Komisijos darbo tvarkos taisyklių 16 straipsnio pirmosios dalies teisėtumas, kuri buvo išdėstyta taip:

„Posėdžio metu priimti dokumentai, pateikti autentiška jų kalba ar kalbomis, pridedami prie Komisijos posėdžio, kuriame tie dokumentai buvo priimti arba kuriame buvo užregistruotas jų priėmimas, protokolo. Jie paliudijami [jų autentiškumas patvirtinamas] pirmininko ir Generalinio Sekretoriaus parašais pirmame protokolo puslapyje."

172 Šiame sprendime Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad pačios minėtoje nuostatoje įtvirtintos taisyklės yra pakankama garantija ginčo atveju patikrinti, ar įteikti arba paskelbti tekstai visiškai atitinka kolegijos priimtą tekstą ir taip pat jų autoriaus valią. Iš tikrųjų, kadangi šis tekstas buvo pridėtas prie protokolo, kurio pirmajame puslapyje pasirašė pirmininkas ir Generalinis Sekretorius, buvo protokolo ir prie jo pridėtų dokumentų ryšys, leidžiantis būti tikriems dėl kolegijos sprendimo tikslaus turinio ir formos. Šiuo klausimu turi būti preziumuojama, kad valdžios institucija veikė pagal taikytinus teisės aktus, jei Bendrijos teismas nepripažino, kad jos veiksmai pažeidė teisės nuostatą. Taigi Darbo tvarkos taisyklių 16 straipsnio pirmoje pastraipoje įtvirtinta autentiškumo patvirtinimo tvarka turi būti pripažinta teisėta (šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 302–304 punktai).

173 Tačiau reikia konstatuoti, kad ginčijamo sprendimo priėmimo metu taikytos Darbo tvarkos taisyklių redakcijos 16 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta formalesnė autentiškumo patvirtinimo procedūra nei nagrinėta šio sprendimo 43 punkte minėtame Pirmosios instancijos teismo sprendime *PVC II*.

174 Iš tikrųjų dviejų redakcijų teksto pakeitimai yra tokie: posėdžio metu priimti aktai jau ne tik „pridedami" prie protokolo, bet ir „susegami taip, kad jų nebūtų galima atskirti";

žodis „protokolas“ pakeistas žodžiais „akto santrauka“; akto santrauka yra parengiama „pasibaigus posėdžiui“; galiausiai pasirašoma nebe „protokolo pirmame puslapyje“, bet „akto santraukos paskutiniame puslapyje“.

175 Šių pakeitimų visuma sustiprina autentiškumo patvirtinimo procedūros teikiamas garantijas, skirtas visų pirma užtikrinti teisinio saugumo principo laikymąsi.

176 Todėl ginčijamo sprendimo priėmimo metu taikytos Darbo tvarkos taisyklių redakcijos 16 straipsnio pirma pastraipa nėra neteisėta.

177 Šiomis aplinkybėmis antrojo pagrindo antrą dalį reikia atmesti.

Dėl trečios dalies, susijusios su ieškovės teisės būti pakartotinai išklausyta pažeidimu

— Šalių argumentai

178 Ieškovė pripažįsta, kad šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 246–252 punktuose buvo nuspręsta, kad kai Komisijos sprendimas panaikinamas dėl procesinio pažeidimo, pakartotinai išklausyti suinteresuotąsias įmones prieš priimant naują sprendimą reikia tik dėl tame sprendime esančių naujų kaltinimų.

179 Vis dėlto tokio sprendimo negalima taikyti šios bylos faktinėms aplinkybėms. Pirma, administracinės procedūros metu buvo padaryta daug pažeidimų, nes Komisija naudojo paimtus dokumentus kitam tikslui nei tas, dėl kurio jai buvo leidžiama su jais susipažinti, ir dėl teisės susipažinti su byla pažeidimo. Antra, ginčijamame sprendime pakartojamas Sprendimo 91/297, kuris buvo panaikintas ne dėl formalių priežasčių ir nebuvo priimtas iš naujo, vertinimas.

180 Taip Sprendimo 91/297 panaikinimas paveikė ginčijamo sprendimo parengiamųjų priemonių teisėtumą. Iš tiesų šio sprendimo 35 punkte minėtame Sprendime *Solvay I* Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad Komisijos visiškas atsisakymas atskleisti dokumentus pažeidė ieškovės teisę susipažinti su bylos medžiaga. Be to, šis procesinis pažeidimas turėjo įtakos ir administracinei procedūrai dėl EB 82 straipsnio bei dėl EB 81 straipsnio taikymo. Todėl Komisija turėjo iš naujo pradėti procedūrą, suteikdama ieškovei neribotą galimybę susipažinti su jos bylos medžiaga, ir leisti jai šiuo klausimu pateikti visas pastabas raštu ir žodžiu.

181 Be to, šio sprendimo 43 punkte minėtame Pirmosios instancijos teismo sprendime *PVC II* pateiktas aiškinimas yra teisiškai neteisingas, nes juo teisė būti išklausytam apribojama tik galimybe suinteresuotai įmonei pateikti pastabas dėl jai pareikštų kaltinimų. Iš tikrųjų kiekviena suinteresuota įmonė taip pat turi teisę būti išklausyta ir pateikti pastabas dėl baudų skyrimo principo, tinkamumo ir dydžio. Remdamasi teismų praktika ieškovė tvirtina, kad įmonėms, kurioms potencialiai gali būti skirtas sprendimas, kuriame konstatuotas jų padarytas pažeidimas ir už tai skiriama bauda, administracinės procedūros etape turėtų būti suteikta galimybė pateikti visas pastabas dėl baudos. Atsižvelgiant į nagrinėjant šią bylą praėjusį laiką, ieškovė teigia turėjusi naujų pastabų dėl Komisijos įgaliojimų jai skirti baudas senaties ir protingo termino viršijimo ir dėl baudos dydžio.

182 Ieškovė mano, kad panaikinus Sprendimą 91/297 ji turėjo būti išklausyta, be kita ko, dėl Komisijos vertinimo, pagal kurį tariami EB 81 ir 82 straipsnių pažeidimai Komisijos pateikti kaip sustiprinantys vienas kito poveikį, vidinio nuoseklumo ir dėl tam tikrų

ginčijamame sprendime esančių teiginių, susijusių su kartelio su ICI egzistavimu, kurie buvo tiesiogiai perkelti iš Sprendimo 91/297 arba grindžiami jo požiūriu, pažeidžiant nekaltumo prezumpciją.

183 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

184 Jei dėl procesinio trūkumo, susijusio tik su sprendimo galutinio priėmimo komisarų kolegijoje procedūromis, panaikinus sprendimą, kuriuo skiriamos sankcijos EB 81 straipsnio 1 dalį pažeidusioms įmonėms, Komisija priima naują iš esmės tokio paties turinio ir pagrįstą tais pačiais kaltinimais sprendimą, ji neprivalo iš naujo išklausyti suinteresuotąsias įmones (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 246–253 punktus, patvirtinto šio sprendimo 55 punkte minėtu Teisingumo Teismo sprendimu *PVC II,* 83–111 punktai).

185 Dėl teisės klausimų, kurie gali kilti taikant EB 233 straipsnį, pavyzdžiui, susijusių su praėjusiu laiku, galimybe atnaujinti procedūrą, atnaujintai procedūrai taikytinu susipažinimu su bylos medžiaga, bylą nagrinėjančio pareigūno ir patariamojo komiteto dalyvavimu bei galimomis Reglamento Nr. 17 20 straipsnio taikymo pasekmėmis, jiems išspręsti nebūtina rengti naujo išklausymo, jeigu jie nepakeičia kaltinimų turinio, nes prireikus jie gali būti išspręsti tik vykdant vėlesnę teisminę kontrolę (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 55 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *PVC II* 93 punktą).

186 Šiuo atveju Komisija pakartojo beveik visą Sprendimo 91/299 turinį. Ji tik papildė ginčijamą sprendimą dalimi dėl proceso Pirmosios instancijos teisme ir Teisingumo Teisme.

187 Žinoma, faktinėms aplinkybėms skirtoje ginčijamo sprendimo dalyje Komisija taip pat nurodė argumentus iš Sprendimo 91/297, kuris vėliau buvo panaikintas šio sprendimo 35 punkte minėtu sprendimu *Solvay I*. Be kita ko, šioje dalyje minima ICI.

188 Vis dėlto, pirma, Sprendime 91/299, dėl kurio priimtas ginčijamas sprendimas, tiesiogiai nurodytas Sprendimas 91/297 dėl informacijos apie natrio karbonato produktus ir rinką (žr. Sprendimo 91/299 konstatuojamųjų dalių I B punktą). Beje, dublike ieškovė pripažino, kad į ginčijamą sprendimą perkeltos Sprendimo 91/297 dalys yra Sprendimo 91/299 „neatskiriama dalis“.

189 Antra, tokia išimtinai faktinio pobūdžio informacija nėra reikšminga pažeidimui, kuriuo šioje byloje kaltinama ieškovė. Iš tikrųjų šioje byloje ieškovė kaltinama piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi, o ne susitarimo su kita įmone sudarymu ar suderintais veiksmais, kurie trukdo, riboja ar iškraipo konkurenciją bendrojoje vidaus rinkoje.

190 Todėl reikia konstatuoti, kad ginčijamo sprendimo ir Sprendimo 91/299 turinys iš esmės sutampa ir jie grindžiami tais pačiais motyvais.

191 Taigi, remiantis šio sprendimo 184 ir 185 punktuose minėta teismų praktika, šiuo atveju prieš priimdama ginčijamą sprendimą Komisija neturėjo pakartotinai išklausyti ieškovės.

192 Be to, argumentai, susiję su dokumentų, paimtų pažeidžiant Reglamentą Nr. 17, naudojimu, ir teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimu, yra savarankiškų kaltinimų dalykas ir todėl bus nagrinėjami vėliau.

193 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad antrojo pagrindo trečią dalį reikia atmesti.

Dėl ketvirtos dalies, susijusios su pakartotiniu nesikonsultavimu su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamuoju komitetu

— Šalių argumentai

194 Ieškovė ginčija šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 254–257 punktuose pateiktus argumentus, kad šioje byloje nereikėjo pakartotinai konsultuotis su patariamuoju komitetu. Ieškovės teigimu, atvirkščiai nei šiame sprendime nusprendė Pirmosios instancijos teismas, pareiga konsultuotis su patariamuoju komitetu kyla ne iš 1963 m. liepos 25 d. Komisijos reglamento Nr. 99/63/EEB dėl Reglamento Nr. 17 19 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyto šalių išklausymo (OL 127, p. 2268) 1 straipsnio, kuriame įtvirtinta tik procedūros, kurią reikia atlikti, chronologinė seka, o iš faktinių aplinkybių metu taikytos Reglamento Nr. 17 10 straipsnio redakcijos. Be to, nors konsultacijos su patariamuoju komitetu yra svarbi proceso garantija, ja siekiama kitų tikslų nei tik išklausyti sprendimo projektu suinteresuotą įmonę, kaip tai patvirtina aplinkybė, jog įmonės atsisakymas dalyvauti išklausyme neatleidžia Komisijos nuo pareigos konsultuotis su patariamuoju komitetu.

195 Todėl šioje byloje reikėjo konsultuotis su patariamuoju komitetu dėl Komisijos ketinimo priimti ginčijamą sprendimą po to, kai buvo priimtas šio sprendimo 37 punkte minėtas Sprendimas *Komisija prieš Solvay*, ypač dėl protingo termino principo laikymosi.

196 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

197 Faktinių aplinkybių metu taikytoje Reglamento Nr. 17 10 straipsnio redakcijoje nurodyta:

„3. Prieš priimant kokį nors sprendimą pagal šio straipsnio 1 dalyje nustatytą tvarką ir kokį nors sprendimą dėl sprendimo atnaujinimo, pakeitimo arba panaikinimo pagal (EB) (81) straipsnio 3 dalį, konsultuojamasi su Konkurenciją ribojančios veiklos ir monopolijų patariamuoju komitetu.

<…>

5. Konsultacijos vyksta per Komisijos sušauktą jungtinį susirinkimą; minėtas susirinkimas organizuojamas ne anksčiau kaip praėjus keturiolikai dienų po pranešimo apie jo organizavimą išsiuntimo. Prie pranešimo pridedamas kiekvieno atvejo, kuris turi būti išnagrinėtas, trumpas apibūdinimas, kartu nurodant pačius svarbiausius dokumentus, ir išankstinio sprendimo projektas.“

198 Be to, Reglamento Nr. 99/63 1 straipsnyje nurodyta:

„Prieš konsultuodamasi su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamuoju komitetu Komisija organizuoja išklausymą pagal Reglamento Nr. 17 19 straipsnio 1 dalį.“

199 Remiantis nusistovėjusia teismo praktika pagal Reglamento Nr. 99/63 1 straipsnį išklausyti suinteresuotas įmones ir konsultuotis su komitetu reikia tais pačiais atvejais (1989 m. rugsėjo 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hoechst prieš Komisiją*, 46/87 ir 227/88, Rink. p. 2859, 54 punktas ir šio sprendimo 55 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *PVC II* 115 punktas).

200 Reglamentas Nr. 99/63 buvo pakeistas 1998 m. gruodžio 22 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 2842/98 dėl šalių išklausymo nagrinėjant tam tikras bylas pagal [EB 81 ir 82] straipsnius (OL L 354, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 4 t., p. 204), galiojusiu ginčijamo sprendimo priėmimo metu, kurio 2 straipsnio 1 dalies tekstas panašus į Reglamento Nr. 99/63 1 straipsnio tekstą.

201 Šioje byloje reikia konstatuoti, kad pagal ginčijamą sprendimą su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamuoju komitetu buvo konsultuojamasi prieš priimant Sprendimą 91/299. Ieškovė neginčija nei to, kad šios konsultacijos vyko, nei jų teisėtumo.

202 Todėl atsižvelgiant į tai, kad ginčijamame sprendime nėra esminių pakeitimų, palyginti su Sprendimu 91/299, Komisija, kuri neturėjo pakartotinai išklausyti ieškovės prieš priimdama ginčijamą sprendimą, taip pat neturėjo ir rengti naujų konsultacijų su patariamuoju komitetu (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 55 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *PVC II* 118 punktą).

203 Todėl antrojo pagrindo ketvirtą dalį reikia atmesti.

Dėl penktos dalies, susijusios su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamojo komiteto netinkama sudėtimi

— Šalių argumentai

204 Ieškovė tvirtina, kad po konsultacijų su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamuoju komitetu, įvykusių prieš priimant Sprendimą 91/299 ir ginčijamą sprendimą, 1995 m. sausio 1 d. į Bendriją įstojo trys valstybės. Kadangi minėtą patariamąjį komitetą sudaro kiekvienos valstybės narės atstovai, jis nebebuvo teisėtos sudėties, kai Komisija pateikė projektą, pagal kurį buvo priimtas ginčijamas sprendimas. Taigi Komisija turėjo iš naujo konsultuotis su teisėtai sudarytu patariamuoju komitetu.

205 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

206 Faktinių aplinkybių metu taikytoje Reglamento Nr. 17 10 straipsnio 4 dalies redakcijoje nustatyta:

„Patariamąjį komitetą sudaro kompetentingi konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių srities pareigūnai. Kiekviena valstybė narė paskiria jai atstovaujantį pareigūną, kuris pakeičiamas kitu pareigūnu, jeigu pats negali dalyvauti.“

207 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką institucijos sudėties pasikeitimas neturi įtakos pačios institucijos tęstinumui ir galutiniai ar parengiamieji jos aktai iš esmės išlaiko visą savo galią (1990 m. lapkričio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Fedesa ir kt.*, C-331/88, Rink. p. I-4023, 36 punktas).

208 Be to, nėra jokio bendrojo Bendrijos teisės principo, pagal kurį turėtų būti užtikrintas administracinės institucijos, vykdančios procedūrą, kuri gali baigtis baudos paskyrimu, sudėties tęstinumas (šio sprendimo 43 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *PVC II* 322 ir 323 punktai).

209 Tai reiškia, kad Komisija neturėjo iš naujo konsultuotis su patariamuoju komitetu į Bendriją įstojus dar trims valstybėms.

210 Todėl antrojo pagrindo penktą dalį reikia atmesti.

Dėl šeštos dalies, susijusios su dokumentų, paimtų pažeidžiant reglamentą Nr. 17, naudojimu

— Šalių argumentai

211 Ieškovė primena, kad pagal faktinių aplinkybių metu taikytą Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalies redakciją Komisija galėjo pavesti atlikti tyrimus priimdama sprendimą, kuriame nurodomas tyrimų objektas ir paskirtis, ir kad pagal faktinių aplinkybių metu taikytą šio reglamento 20 straipsnio 1 dalies redakciją pagal 14 straipsnį gauta informacija naudojama tik tam tikslui, dėl kurio jos prašyta.

212 Šioje byloje, ieškovės teigimu, 1989 m. balandžio 5 d. sprendimas dėl tyrimo, kuriuo remdamasi Komisija pradėjo tyrimus ieškovės ir dviejų jos dukterinių bendrovių Vokietijoje ir Ispanijoje patalpose, buvo susijęs tik su EB 81 straipsniu ir jame buvo nurodyta atitinkamiems šešiems gamintojams dalyvauti tyrime, susijusiame su, viena vertus, galimu jų dalyvavimu karteliuose ir (arba) suderintuose veiksmuose, kuriais suskaidytos nacionalinės rinkos ir susitarta dėl natrio karbonato kainų, ir, kita vertus, su išimtinio pirkimo susitarimų, kurie gali apriboti ar panaikinti konkurenciją bei sustiprinti natrio karbonato rinkos sąstingį Bendrijoje, sudarymu su pirkėjais.

213 Be to, iš tyrimą atlikusio pareigūno dokumentų, paliktų ieškovės patalpose, matyti, jog Komisija iš anksto neturėjo jokių duomenų, jokio įtarimo ar įrodymo, kad pažeistas EB 82 straipsnis. Komisija susidomėjo ryšiais su klientais, nes su jais sudarytos sutartys galėjo būti susitarimai dėl rinkos pasidalijimo. Maža to, ieškovės teigimu, iš jos susirašinėjimo su Komisija matyti, kad ši 1989 m. gegužės 22 d. priėmė jos pačios suformuluotą aiškią išlygą, pagal kurią paimtus dokumentus draudžiama naudoti kitiems tikslams, išskyrus tyrimus pagal EB 81 1 dalyje nustatytą procedūrą.

214 Taip pat ieškovė pažymi, kad 1989 m. birželio 21 d. Komisija jai ir jos dukterinei bendrovei, t. y. DSW, atsiuntė prašymus pateikti informaciją. Priešingai nei sprendimas dėl tyrimo, šie prašymai buvo susiję su EB 81 ir 82 straipsniais. Ieškovė tvirtina, kad jai atsiųstame prašyme minima ir tai, kad Komisija nagrinėjo „su klientais sudarytų tiekimo sutarčių, kuriomis siekiama užtikrinti išimtinį tiekimą taikant diskriminuojančias nuolaidas už lojalumą, suderinamumą su konkurencijos taisyklėmis“.

215 Ieškovė pripažįsta, kad Komisija, viena vertus, turėjo teisę paimti dokumentus, kuriuos rado per tyrimą, nes jie pateko į sprendimo dėl tyrimo taikymo sritį, ir, kita vertus,

pradėti tyrimą, kad patikrintų, ar padarytas preziumuojamas EB 82 straipsnio pažeidimas, apie kurį ji sužinojo po atliktų tyrimų. Atvirkščiai, anot ieškovės, Komisija negalėjo naudoti paimtų dokumentų vėlesnėje procedūroje, kuria siekta nustatyti preziumuojamą EB 82 straipsnio pažeidimą, jei tai nėra sprendimo pradėti minėtą procedūrą pagrindas. Taigi ieškovė teigia, kad didelė dalis dokumentų, nurodytų pranešimo apie kaltinimus dalyje, susijusioje su tariamu piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi, iš tikrųjų buvo paimti per ieškovės ir jos dukterinių bendrovių atliktus patikrinimus. Todėl Komisija nagrinėjamus dokumentus naudojo kitam tikslui nei tas, kuriuo jie buvo paimti. Dėl to Komisija pažeidė ieškovės teisę į gynybą ir teisę į profesinę paslaptį, kurios užtikrintos faktinių aplinkybių metu taikytos redakcijos Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalyje ir 20 straipsnio 1 dalyje.

216 Ieškovė iš to daro išvadą, kad pranešimo apie kaltinimus priede pateikti dokumentai, kuriais paremti ir kaltinimai, grindžiami EB 82 straipsnio pažeidimu, negalėjo būti priimti, išskyrus dokumentus, kuriuos ji ir jos dukterinė bendrovė perdavė atsakydamos į prašymus pateikti informaciją, atsiųstus po patikrinimų. Be to, ieškovė teigia, kad dėl praėjusio laiko ji nebegali nustatyti, kurie iš pranešimo apie kaltinimus priede esančių dokumentų buvo paimti iš patalpų, o kurie Komisijai buvo atsiųsti atsakymuose į prašymus pateikti informaciją. Kadangi kiekvienas Komisijos pateiktas kaltinimas grindžiamas dokumentais, kurie negalėjo būti priimti, turi būti panaikintas visas ginčijamas sprendimas. Be to, Komisijos pateikti kaltinimai, bent jau netiesiogiai, grindžiami tam tikrais prie pranešimo apie kaltinimus pridėtais kaltinančiais dokumentais, o Teismas negali įvertinti konkrečios šių dokumentų įtakos ginčijamame sprendime nurodytų kaltinimų suformulavimui. Iš to darytina išvada, kad Teismas negali kontroliuoti ginčijamo sprendimo ir jo motyvų teisėtumo.

217 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

218 Pirmiausia primintina, kad tiek Reglamento Nr. 17 tikslas, tiek jo 14 straipsnyje išvardyti Komisijos pareigūnams suteikti įgaliojimai įrodo, kad tyrimų apimtis gali būti labai plati. Teisė patekti į visas įmonių patalpas, teritorijas ir transporto priemones turi ypatingą svarbą, nes ji skirta tam, kad būtų leista Komisijai surinkti įrodymus apie konkurencijos taisyklių pažeidimus ten, kur tokie įrodymai paprastai randami, t. y. įmonių komercinei veiklai skirtose patalpose. Ši teisė patekti į tokius objektus būtų beprasmė, jei Komisijos pareigūnai galėtų paprašyti pateikti tik tuos dokumentus ir bylas, kuriuos sugebėtų iš anksto tiksliai identifikuoti. Priešingai, tokia teisė reiškia galimybę ieškoti įvairios informacijos, kuri dar nėra žinoma arba nėra visiškai identifikuota. Neturėdama tokios galimybės, Komisija negalėtų surinkti tyrimui atlikti reikalingos informacijos, jei tikrinamos įmonės atsisakytų bendradarbiauti arba kliudytų tyrimui. Taigi nors Reglamento Nr. 17 14 straipsnis ir suteikia Komisijai didelius įgaliojimus atliekant tyrimus, vis dėlto naudojimuisi šiais įgaliojimais yra taikytinos tam tikros sąlygos, skirtos atitinkamų įmonių teisėms apsaugoti Šiuo atžvilgiu reikia visų pirma paminėti tai, kad Komisija yra įpareigota nurodyti tyrimo dalyką ir tikslą. Šis įpareigojimas – tai esminis reikalavimas ne tik siekiant parodyti, kad tyrimas, kuris bus atliekamas atitinkamose įmonėse, yra pagrįstas, bet ir siekiant leisti šioms įmonėms įvertinti savo pareigos bendradarbiauti apimtį, kartu užtikrinant teisę į gynybą (šio sprendimo 199 punkte minėto 1989 m. rugsėjo 21 d. sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 26–29 punktai).

219 Vadinasi, įpareigojimo pateikti sprendimų atlikti tyrimą motyvus, kuriais tokie sprendimai grindžiami, apimtis negali būti siaurinama dėl priežasčių, susijusių su tyrimo veiksmingumu. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nors Komisija neprivalo nei pranešti asmeniui, kuriam yra skirtas sprendimas atlikti tyrimą, visos turimos informacijos apie įtariamus pažeidimus, nei tiksliai teisiškai įvertinti tų pažeidimų, ji turi aiškiai nurodyti numanomus faktus, kuriuos ketina tirti (šio sprendimo 199 punkte minėto 1989 m. rugsėjo 21 d. sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 41 punktas).

220 Šioje byloje reikia konstatuoti, kad sprendime dėl tyrimo nurodytas tik EB 81 straipsnis.

221 Vis dėlto atsižvelgiant į tai, kad Komisija neprivalo tiksliai teisiškai įvertinti pažeidimų, aplinkybė, kad sprendime konkrečiai nenurodytas EB 82 straipsnis, savaime nereiškia, jog Komisija pažeidė Reglamento Nr. 17 14 straipsnį.

222 Tiesa, kad iš sprendimo dėl tyrimo teksto matyti, jog Komisija konkrečiai siekė tik patikrinti, ar ieškovė dalyvavo karteliuose ir (arba) suderintuose veiksmuose. Jokia aplinkybė neleidžia manyti, kad buvo įtariamas ir piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi. Be to, Komisija neprašė dokumentų, kuriuos ji naudojo procedūroje pagal EB 82 straipsnį, pagal naujus tyrimo įgaliojimus.

223 Vis dėlto iš ginčijamo sprendimo 1 straipsnio matyti, kad „[ieškovė] pažeidė EB 82 straipsnio nuostatas atlikdama veiksmus, kuriais siekiama panaikinti arba labai stipriai apriboti konkurenciją, ir <…> su klientais sudarydama susitarimus, įpareigojančius iš ieškovės įsigyti visą ar labai didelę dalį jų poreikiams reikalingo natrio karbonato neribotą arba labai ilgą laikotarpį, suteikiančius dideles nuolaidas ir kitas finansines paskatas už susitarime numatytą bazinį kliento kiekį tonomis viršijantį ribinį kiekį tonomis ir taip užtikrinančias, kad klientas iš ieškovės įsigis visą ar didžiausią dalį jam reikalingos produkcijos, bei nustatančias, kad nuolaidų suteikimas siejamas su kliento sutikimu iš ieškovės įsigyti visą jam reikalingą produkciją“.

224 Todėl reikia konstatuoti, kad sprendimo dėl tyrimo 1 straipsnio antroje įtraukoje nurodytas „išimtinio pirkimo susitarimų įgyvendinimas“ atitinka tai, kuo galiausiai Komisija rėmėsi ginčijamame sprendime prieš ieškovę. Iš tikrųjų EB 82 straipsnio pažeidimai, kuriais ieškovė kaltinama ginčijamame sprendime, buvo padaryti

sutartiniuose santykiuose su dalimi jos klientų ir iš esmės pasireiškė susitarimais dėl išimtinio pirkimo.

225 Taigi egzistuoja materialus panašumas tarp ginčijamame sprendime nurodytų veiksmų, kuriais, kaip nusprendė Komisija, buvo piktnaudžiaujama dominuojančia padėtimi, ir veiksmų, dėl kurių sprendimo dėl tyrimo 1 straipsnio antroje įtraukoje Komisija savo pareigūnus įgaliojo atlikti tyrimą.

226 Kadangi dalis faktinių aplinkybių, dėl kurių Komisijos pareigūnai turėjo įgaliojimą paimti EB 81 straipsnio pažeidimo įrodymus, buvo tos pačios kaip ir tos, kuriomis po to buvo grindžiami ginčijamame sprendime ieškovei pateikti kaltinimai dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, dokumentų paėmimas neperžengė teisėtumo ribų, nustatytų sprendime dėl tyrimo. Iš tikrųjų šiame sprendime yra visi esminiai elementai, kurių reikalaujama pagal Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalį.

227 Todėl aišku, jog ginčijamame sprendime kaltinimams dėl EB 82 straipsnio pažeidimo pagrįsti Komisijos naudoti dokumentai gauti teisėtai, ir nesvarbu, ar jie buvo paimti per 1989 m. balandžio mėn. atliktus tyrimus, ar jie buvo atsiųsti vėliau atsakant į ieškovei skirtus prašymus pateikti informaciją pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį.

228 Taip pat iš viso to, kas pasakyta, matyti, jog Komisija minėtus dokumentus teisėtai naudojo kaip įrodymus EB 82 straipsniu grindžiamame ginčijamame sprendime.

229 Be to, vien iš 1989 m. gegužės 22 d. Komisijos laiško matyti, kad ji patvirtino, jog faktinių aplinkybių metu galiojusios redakcijos Reglamento Nr. 17 20 straipsnis taikomas per

tyrimus paimtiems dokumentams ir kad nagrinėjami dokumentai nebus naudojami kaip įrodymai antidempingo procedūroje. Taigi Komisija nepareiškė tokios nuomonės, kad tyrimas susijęs tik su EB 81 straipsnio pažeidimais, o nagrinėjamų pažeidimų kvalifikavimas piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi nėra tyrimo tikslas.

230 Todėl antrojo ieškinio pagrindo šeštą dalį reikia atmesti.

Dėl aštuntos dalies, susijusios su nešališkumo, gero administravimo ir proporcingumo principų pažeidimu

— Šalių argumentai

231 Ieškovė nurodo, kad ginčijamas sprendimas beveik pažodžiui pakartoja prieš dešimt metų priimtą sprendimą ir jame visiškai neatsižvelgiama į praėjusį laiką ir Sprendimo 91/297 panaikinimo pasekmes. Be to, ieškovė teigia, kad Komisija jai turėjo suteikti neribotą galimybę susipažinti su bylos medžiaga.

232 Be to, ginčijamas sprendimas buvo neproporcingas, nes praėjus daug laiko nuo faktinių aplinkybių juo buvo iš naujo pradėta procedūra, nors ji, bet kuriuo atveju, buvo visai nereikalinga.

233 Maža to, ieškovė tvirtina, kad Komisija nenurodė priežasčių, dėl kurių ji manė, kad tikslinga priimti naują „negailestingą sprendimą“, nors buvo atsisakiusi priimti naują

sprendimą po Sprendimo 91/297 panaikinimo. Vis dėlto pažeidimus, dėl kurių priimti sprendimai 91/297, 91/298 ir 91/299 Komisija vertino kaip visumą ir šie sprendimai parengti remiantis tokiu požiūriu. Taigi Bendrasis Teismas negali įvertinti Komisijos sprendimo priimti naują sprendimą, kurio turinys beveik sutampa su Sprendimu 91/299, motyvų.

234 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

235 Remdamasi tariamu nešališkumo, gero administravimo ir proporcingumo principų pažeidimu, ieškovė pakartoja tuos pačius jau pateiktus argumentus, visų pirma susijusius su praėjusiu laiku ir teise susipažinti su bylos medžiaga, kuriuos Teismas nagrinėja atskirai.

236 Vienintelis naujas elementas yra tas, jog nemotyvuota faktinė aplinkybė, kad Komisija priėmė naują sprendimą, kurio turinys beveik sutampa su Sprendimu 91/299. Tačiau šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad ginčijamo sprendimo 196–207 konstatuojamosiose dalyse, kuriomis buvo papildytas Sprendimas 91/299, Komisija motyvavo savo pasirinkimą iš naujo priimti Sprendimą 91/299. Todėl ieškovės pateiktas kaltinimas neturi faktinio pagrindo.

237 Dėl to antrojo ieškinio pagrindo aštuntą dalį reikia atmesti.

238 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad reikia atmesti visą antrąjį pagrindą, išskyrus septintą dalį dėl teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimo, kuri bus nagrinėjama kartu su šeštuoju pagrindu.

Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su klaidingu geografinės rinkos nustatymu

Šalių argumentai

239 Remdamasi Teisingumo Teismo praktika ieškovė teigia, kad, nors rinkos dalių kriterijus yra svarbus elementas dominuojančios padėties egzistavimui įrodyti, savaime niekada nėra lemiantis ypač tuo atveju, kai rinkos dalys nėra pernelyg didelės. Taip pat reikia atsižvelgti į kitus veiksnius, pavyzdžiui, kliūtis patekti į rinką, vertikalią integraciją, finansinį pajėgumą, technologijų pažangą, klientų galios kompensacinį poveikį ar sąnaudų struktūrą.

240 Ieškovė ginčija tai, kad Komisija pripažino Bendrijos masto geografinę rinką prieš tai išvardijusi tam tikrus elementus, kurie „visi patvirtina nacionalinį mastą“. Jei Komisija būtų atlikusi išankstinę konkurencijos sąlygų analizę, ji būtų padariusi išvadą, kad rinka apėmė tik valstybės teritoriją.

241 Klaidingą Komisijos vertinimą parodo 1997 m. balandžio 10 d. „už konkurenciją atsakingos Italijos valdžios institucijos“ sprendimas byloje *Solvay prieš Sodi*, kuriame atitinkama geografinė rinka apibrėžta kaip Italijos natrio karbonato rinka. Taip pat pagal Reglamento Nr. 17 19 straipsnio 3 dalį paskelbtame pranešime, susijusiame su prašymu pripažinti pažeidimų nebuvimą arba taikyti išimtį pagal [EB 81] straipsnio 3 dalį (Byla IV/E-2/36.732 – *Solvay–Sisecam*) (OL C 272, 1999, p. 14), Komisija

pripažino, kad atitinkamos geografinės rinkos atribojimas yra „ypač sudėtingas“ klausimas ir kad suskirstymas pagal nacionalines rinkas jau nėra toks svarbus, koks buvo.

242 Be to, ieškovė teigia, kad Komisija padarė teisės klaidą nusprendusi, jog įtakos zona buvo kontinentinė Vakarų Europa. Ieškovė mano, kad iš tikrųjų ši analizė grindžiama jos ir ICI susitarimo buvimu ir ja siekta vienintelio tikslo – prieiti išvadą, kad, vertinant tiek absoliučiai, tiek ir santykinai, ji užėmė didelę rinkos dalį „nagrinėjamoje rinkoje“. Taigi Komisija neatsižvelgė į įprastus kriterijus, leidžiančius tiksliai nustatyti atitinkamą geografinę rinką, t. y. teritoriją, kurioje rinkos sąlygos yra pakankamai vienodos, kad visi esantys ūkio subjektai tarpusavyje konkuruotų.

243 Taip pat ieškovė tvirtina, kad Komisija tinkamai nemotyvavo ginčijamo sprendimo, nes nenurodė priežasčių, dėl kurių nukrypo nuo savo įprastos atitinkamos geografinės rinkos nustatymo praktikos.

244 Ieškovė mano, kad Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą nusprendusi, kad Beniliuksas ir Jungtinė Karalystė yra atskiros rinkos ir kad Beniliuksas ir Portugalija, kurioje ji faktiškai turėjo monopolį, priklauso tai pačiai rinkai.

245 Ieškovė priduria, kad ginčijamo sprendimo 132 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, jog „įprasta *Solvay* rinka apėmė visą Bendriją, išskyrus Jungtinę Karalystę ir Airiją, kuriose dėl antikonkurencinių nuostatų konkurencijos padėtis buvo visiškai kitokia“. Tačiau, anot ieškovės, atsiliepime į ieškinį Komisija prieštaringai paaiškino, jog ICI ir ieškovė nekonkuravo, kad Jungtinės Karalystės ir Airijos neįtrauktų į atitinkamą geografinę rinką. Be to, ginčijamame sprendime Komisija nemini konkurencijos sąlygų

Italijos, Ispanijos, Portugalijos, Graikijos ir Danijos rinkose, nors daro išvadą, kad visoje kontinentinės Europos teritorijoje konkurencijos sąlygos panašios, ir nepateikia jokio papildomo pagrindimo. Dėl nacionalinių rinkos dalių ieškovė pažymi, kad jos visai nebuvo panašios, nes atsižvelgiant į valstybes jos arba išvis neegzistavo, arba sudarė 15 %, 50 %, 80 % ar 100 %. Šiomis aplinkybėmis ieškovė Teismo prašo nurodyti Komisijai paaiškinti, kuo remdamasi ji nusprendė, kad rinkos struktūra visoje kontinentinėje Vakarų Europoje buvo identiška.

246 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

Teismo vertinimas

247 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką siekiant išsiaiškinti, ar įmonė užima dominuojančią padėtį EB 82 straipsnio pirmos pastraipos prasme, itin svarbu išsiaiškinti atitinkamą rinką ir nustatyti didelę bendrosios rinkos dalį, kurioje įmonė gali piktnaudžiauti ir riboti veiksmingą konkurenciją (žr. 1998 m. lapkričio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bronner*, C-7/97, Rink. p. I-7791, 32 punktą ir 2000 m. gegužės 23 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Sydhavnens Sten & Grus*, C-209/98, Rink. p. I-3743, 57 punktą).

248 Šiuo klausimu primintina, kad rinkos nustatymas atlieka nevienodą vaidmenį atsižvelgiant į tai, ar taikomas EB 81 straipsnis, ar EB 82 straipsnis. Taikant EB 82 straipsnį tinkamas nagrinėjamos rinkos nustatymas yra būtina ir išankstinė sąlyga sprendžiant dėl tariamai antikonkurencinio elgesio, nes prieš nustatant piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi buvimą reikia nustatyti dominuojančios

padėties atitinkamoje rinkoje buvimą, o tam reikia, kad ši rinka iš anksto būtų apibrėžta. Priešingai, taikant EB 81 straipsnį būtent tam, kad būtų nustatyta, ar ginčijami susitarimas, įmonių asociacijų sprendimas ar suderinti veiksmai gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir ar tikslas arba poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas bendrojoje rinkoje, prireikus apibrėžiama nagrinėjama rinka (2000 m. liepos 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Volkswagen prieš Komisiją*, T-62/98, Rink. p. II-2707, 230 punktas ir 2003 m. gruodžio 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Adriatica di Navigazione prieš Komisiją*, T-61/99, Rink. p. II-5349, 27 punktas).

249 Pagal EB 82 straipsnio struktūrą geografinė rinka gali būti apibrėžta kaip teritorija, kurioje visi ūkio subjektai konkuruoja panašiomis sąlygomis, kiek tai susiję su atitinkamais produktais. Todėl visai nebūtina, kad objektyvios konkurencijos sąlygos tarp ūkio subjektų būtų absoliučiai vienodos. Pakanka, kad jos būtų panašios arba pakankamai vienodos (1978 m. vasario 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją*, 27/76, Rink. p. 207, 44 ir 53 punktai, ir 2001 m. lapkričio 22 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *AAMS prieš Komisiją*, T-139/98, Rink. p. II-3413, 39 punktas). Todėl tik tos zonos, kuriose objektyvios konkurencijos sąlygos skirtingos, negali būti laikomos vienoda rinka (1997 m. spalio 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Deutsche Bahn prieš Komisiją*, T-229/94, Rink. p. II-1689, 92 punktas).

250 Galiausiai iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad nors Bendrijos teismas paprastai neribotai kontroliuoja, ar įvykdytos konkurencijos taisyklių taikymo sąlygos, vis dėlto jo vykdoma Komisijos atliktų sudėtingų ekonominių vertinimų kontrolė turi apsiriboti patikrinimu, ar buvo laikomasi procedūrinių taisyklių ir pareigos motyvuoti, ar buvo nustatytos teisingos faktinės aplinkybės ir nepadaryta akivaizdžių vertinimo klaidų ar nepiktnaudžiauta įgaliojimais (2000 m. kovo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Kish Glass prieš Komisiją*, T-65/96, Rink. p. II-1885, 64 punktas ir 2007 m. rugsėjo 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Microsoft prieš Komisiją*, T-201/04, Rink. p. II-3601, 87 punktas).

251 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad Komisija ginčijamo sprendimo dalyje, skirtoje nagrinėjamai rinkai, atitinkamą geografinę rinką apibrėžė taip:

„136. Nagrinėjami produktas ir geografinė zona, į kuriuos atsižvelgiant turi būti vertinama *Solvay* ekonominė galia, yra Bendrijos (išskyrus Jungtinę Karalystę ir Airiją) natrio karbonato rinka.“

252 Atsakydama į Teismo raštu pateiktą klausimą Komisija pabrėžė, kad ginčijamo sprendimo 136 konstatuojamojoje dalyje nurodyta rinka minima ir kituose ginčijamo sprendimo punktuose.

253 Visų pirma Komisija nurodo 8, 18–20, 23, 26, 36–38, 40–42, 43, 133, 137, 138, 188 ir 191 konstatuojamąsias dalis, kuriose minima „Vakarų Europa“ ar „Bendrija“.

254 Be to, ginčijamo sprendimo 136 konstatuojamojoje dalyje minėtas geografinės rinkos apibrėžimas neprieštarauja kitoms ginčijamo sprendimo konstatuojamosioms dalims. Iš tikrųjų iš šio sprendimo 249 punkte nurodytos teismų praktikos matyti, jog pakanka, kad konkurencijos sąlygos būtų panašios arba pakankamai vienodos, kiek tai susiję su atitinkamais produktais. Todėl taikant EB 82 straipsnį keletas nacionalinių rinkų kartu gali sudaryti geografinę rinką, jeigu objektyvios konkurencijos sąlygos yra pakankamai vienodos.

255 Maža to, aplinkybė, kad gamintojai buvo linkę koncentruoti pardavimus valstybėse narėse, kuriose jie turėjo gamybos pajėgumus, nepaneigia galimybės, kad objektyvios konkurencijos sąlygos buvo pakankamai vienodos.

256 Bet kuriuo atveju, iš ieškovės pateikto ketvirtojo ieškinio pagrindo (žr. tolesnius 261–305 punktus) matyti, kad ji užima dominuojančią padėtį, kad atitinkama geografinė rinka apibrėžta kaip Bendrija, išskyrus Jungtinę Karalystę ir Airiją, arba kaip kiekviena iš valstybių, kuriose ji kaltinama EB 82 straipsnio pažeidimu natrio karbonato rinkoje.

257 Ginčijamo sprendimo 147 konstatuojamojoje dalyje pažymėta:

„<…> netgi jei kiekviena iš nacionalinių rinkų, kurias ypatingai paveikė *Solvay* veiksmai siekiant pašalinti konkurentus, būtų laikoma atskira rinka, kiekvienoje iš jų *Solvay* dominavo ir dauguma aukščiau pateiktų argumentų joms taip pat taikomi.“

258 Iš tikrųjų iš ieškovės turėtų rinkos dalių matyti, kad ji dominavo ir kiekvienoje valstybėje, kurioje padarė EB 82 straipsnio pažeidimus, kuriais kaltinama.

259 Iš to darytina išvada, kad netgi jei Komisija teisingai neapibrėžė atitinkamos geografinės rinkos, ši klaida negalėjo padaryti lemiamos įtakos rezultatui. Tokia klaida, jeigu ji būtų įrodyta, nepateisina Komisijos sprendimo panaikinimo (šiuo klausimu žr. 2002 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Graphischer Maschinenbau prieš Komisiją*, T-126/99, Rink. p. II-2427, 49 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

260 Taigi trečiąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su dominuojančios padėties nebuvimu

Šalių argumentai

261 Ieškovė ginčija Komisijos analizę, pagal kurią jos pačios dokumentai patvirtina dominuojančios padėties buvimą Vakarų Europoje.

262 Pirmiausia, ieškovė mano, kad Komisijos teiginys nepagrįstas faktinėmis aplinkybėmis.

263 Šiuo klausimu ieškovė pažymi, kad ginčijamo sprendimo 147 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad netgi jei kiekviena iš nacionalinių rinkų, ypač paveiktų *Solvay* veiksmų, kuriais buvo siekta pašalinti konkurentus, būtų laikoma atskira rinka, kiekvienoje iš jų *Solvay* dominavo.

264 Tačiau, ieškovės nuomone, jos rinkos dalys nacionalinėse rinkose nesudarė 70 %, ir nors šios rinkos dalys buvo nemažos, tačiau neparodo didelės galios rinkoje. Per nagrinėjamą laikotarpį jos rinkos dalys sudarė tik 56,7 % Beniliukso rinkos, 54,9 % Prancūzijos rinkos ir 52,5 % Vokietijos rinkos. Taip pat ieškovė teigia, kad aplinkybė, jog ji yra vienintelė natrio karbonato gamintoja, veikianti visoje Bendrijoje, nesvarbi. Bendras jos gamybos pajėgumas Europoje, nesant atitinkamų jos gamybos skyrių didesnio tiekimo kitose nacionalinėse rinkose, kuriose ji turėjo gamybos skyrius, taip pat nesvarbus. Nacionaliniu lygiu jos gamybos pajėgumai buvo panašūs į nacionalinių konkurentų.

265 Taip pat ieškovė teigia, kad jai suteikta antidempingo priemonių apsauga buvo tik santykinė, nes importas iš Rytų Vokietijos į Vakarų Vokietiją nebuvo apmokestintas antidempingo muitais ir muito mokesčiais ir, bet kuriuo atveju, laikinojo įvežimo perdirbti procedūra stiklo gamintojams leido pirkti iš Amerikos ir Rytų Europos gamintojų didelius kiekius natrio karbonato, neapmokestinamo antidempingo muitais.

266 Be to, ieškovė tvirtina, kad Komisija turėjo atsižvelgti į klientų galimybę vietoje natrio karbonato naudoti kaustinę sodą arba stiklo duženas. Iš tikrųjų ji mano, kad dėl šių produktų santykiuose su klientais patyrė konkurencinį spaudimą.

267 Iš to ieškovė daro išvadą, kad ji neužėmė dominuojančios padėties nagrinėjamose nacionalinėse rinkose, tokią išvadą galima būtų daryti nebent geografiniu lygiu.

268 Be to, anot ieškovės, Komisija neatsižvelgė į didelį klientų galios, kurią turėjo tam tikri jos stiklo gamybos klientai, kompensacinį poveikį. Iš tikrųjų ji nepatikrino, kokiu mastu jos klientų nupirkti kiekiai tonomis buvo būtini jos ilgalaikiam išlikimui būtent dėl fiksuotų išlaidų svarbos šioje sunkiojoje pramonėje. Ir Komisija neįvertino nei vietos konkurentų vaidmens, nei importo iš Jungtinių Amerikos Valstijų ir Rytų Europos poveikio.

269 Netgi darant prielaidą, kad atitinkama geografinė rinka buvo Europos masto, Komisijos analizė netiksli ir „blogai motyvuota“. Šiuo klausimu ieškovė nurodo, pirma, didelėms pramonės grupėms priklausančių Bendrijos konkurentų, antra, Amerikos bei Rytų Europos šalių konkurentų, galinčių pasiūlyti patrauklias kainas, ir, trečia, taip pat didelėms grupėms priklausančių konkurentų konkurencinį spaudimą.

270 Taip pat ieškovė nurodo prieštaravimą tarp ginčijamo sprendimo 39 konstatuojamosios dalies, pagal kurią pagrindinę riziką jai kėlė ne kiti Europos gamintojai, o amerikiečių natrio karbonato produkcija, ir ginčijamo sprendimo 53 konstatuojamosios dalies, pagal kurią ji „pirmiausia rūpinosi apsaugoti savo dominuojančią padėtį Europos rinkoje nuo smulkių gamintojų bei nuo importo iš Rytų Europos ir Jungtinių Amerikos Valstijų grėsmės“. Juo labiau jos konkurentų rinkos galia išaugo, nes per 1980 m. ir 1981 m. atliktą tyrimą Komisija jų visiškai neįpareigojo pakeisti sutarčių sudarymo praktiką, todėl jie galėjo išlaikyti savo klientus sudarydami ilgalaikes sutartis visai reikalingai produkcijai.

271 Antra, ieškovė teigia, kad Komisija padarė keletą teisės klaidų, nes ginčijamo sprendimo 148 konstatuojamojoje dalyje nusprendė, kad ji užėmė dominuojančią padėtį per visą nagrinėjamą laikotarpį.

272 Šiuo klausimu ieškovė visų pirma pažymi, kad Komisija visiškai ignoravo klientų galios kompensacinio poveikio kriterijų, kurį Pirmosios instancijos teismas nurodė 1992 m. kovo 10 d. sprendime *SIV ir kt. prieš Komisiją* (T-68/89, T-77/89 ir T-78/89, Rink. p. II–1403). Be to, 1998 m. lapkričio 25 d. Komisijos sprendime dėl koncentracijos paskelbimo suderinama su bendrąja rinka ir EEE susitarimo veikimu (Byla IV/M.1225 – *Enso/Stora*) (OL L 254, 1999, p. 9) buvo išnagrinėtas klientų pirkimo galios kompensacinio poveikio skysčių pakuočių kartono rinkai klausimas. Ieškovė teigia, kad dėl gamybos sąnaudų struktūros, atsižvelgiant į tai, kad kintančios sąnaudos nedidelės, palyginti su visomis sąnaudomis, jai klientai galėjo pagrasinti, jog ji neteks galimybės tiekti didelės dalies, o galbūt ir iš viso. Ieškovė mano, kad Komisija turėjo išsiaiškinti, ar ji galėjo būti labai nepriklausoma nuo savo klientų.

273 Trečia, ieškovė tvirtina, kad Komisija tinkamai nemotyvavo ginčijamo sprendimo, nes, viena vertus, nenurodė, kuriuos iš kriterijų, kuriais rėmėsi vertindama jos dominuojančią padėtį Bendrijos rinkoje, ji taikė nagrinėdama jos padėtį nacionalinėse rinkose ir,

kita vertus, kad ji šių kriterijų konkrečiai netaikė, kiek tai susiję su sąlygomis minėtose rinkose.

274 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

Teismo vertinimas

275 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką EB 82 straipsnyje nurodyta dominuojanti padėtis yra susijusi su įmonės turima ekonomine galia, leidžiančia jai sudaryti kliūtis veiksmingos konkurencijos atitinkamoje rinkoje išsaugojimui ir suteikiančia jai galimybę elgtis neatsižvelgiant į savo konkurentus, klientus ir galiausiai vartotojus (šio sprendimo 249 punkte minėto Sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 65 punktas ir šio sprendimo 250 punkte minėto Sprendimo *Microsoft prieš Komisiją* 229 punktas). Tokia padėtis, kitaip nei monopolinė ar kvazimonopolinė padėtis, nereiškia, kad nėra tam tikros konkurencijos, bet dominuojanti bendrovė gali jei ne nulemti, tai bent jau daryti didelę įtaką konkurencijos sąlygoms ir bet kuriuo atveju gali veikti neatsižvelgdama į jas ir dėl to nepatirdama jokios žalos (1979 m. vasario 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją*, 85/76, Rink. p. 461, 39 punktas).

276 Paprastai dominuojančios padėties egzistavimą lemia keletas veiksnių, kurie, vertinami atskirai, nebūtinai būtų lemiantys (šio sprendimo 249 punkte minėto Sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 66 punktas). Dominuojančios padėties atitinkamoje rinkoje buvimas nagrinėjamas pirmiausia nagrinėjant jos struktūrą, o po to – konkurencijos padėtį toje rinkoje (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 249 punkte minėto sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 67 punktą).

277 Itin didelės rinkos dalys pačios savaime yra dominuojančios padėties rinkoje egzistavimo įrodymas, išskyrus ypatingas aplinkybes. Iš tikrųjų įmonė, užimanti itin didelę rinkos dalį tam tikrą laikotarpį, dėl savo gamybos apimčių ir pasiūlos masto, kol daug smulkesni rinkos dalyviai negali operatyviai patenkinti rinkos dalyvių, norinčių veikti savarankiškai nuo didžiausią rinkos dalį užimančios įmonės, paklausos, įgyja tokią galią, kuri ją paverčia neišvengiamu partneriu ir dėl to užtikrina, bent jau sąlyginai ilgą laikotarpį, veiksmų laisvę, kuri yra dominuojančios padėties požymis (šio sprendimo 275 punkte minėto sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją* 41 punktas ir 2003 m. spalio 23 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Van den Bergh Foods prieš Komisiją*, T-65/98, Rink. p. II-4653, 154 punktas).

278 Todėl nuo 70 % iki 80 % rinkos dalis savaime yra aiškus dominuojančios padėties egzistavimo rodiklis (šiuo klausimu žr. 1991 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hilti prieš Komisiją*, T-30/89, Rink. p. II-1439, 92 punktą ir 2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Atlantic Container Line ir kt. prieš Komisiją*, T-191/98, T-212/98–T-214/98, Rink. p. II-3275, 907 punktą).

279 Be to, pagal Teisingumo Teismo praktiką 50 % rinkos dalis, išskyrus ypatingas aplinkybes, pati savaime yra dominuojančios padėties įrodymas (šiuo klausimu žr. 1991 m. liepos 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *AKZO prieš Komisiją*, C-62/86, Rink. p. I-3359, 60 punktą).

280 Šioje byloje Komisija ginčijamo sprendimo 137 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad ieškovės užimama rinkos dalis sudarė „maždaug 70 % Vakarų Europoje“ ir tai truko „per visą nagrinėjamą laikotarpį“.

281 Ieškinio pareiškime ieškovė neginčija, kad turi labai didelę rinkos dalį, jei daroma prielaida, kad rinka yra Bendrijos masto. Taigi ji nurodo, kad jei kalbama apie Europos rinką, jos rinkos dalis svyruoja tarp 60 ir 70 %.

282 Taip pat iš ieškovės pateiktų statistinių duomenų, kurių Komisija neginčijo, matyti, kad, be kita ko, 1988 m. ji užėmė 52,5 % Vokietijos rinkos, 96,9 % Austrijos rinkos, 82 % Belgijos rinkos, 99,6 % Ispanijos rinkos, 54,9 % Prancūzijos rinkos, 95 % Italijos rinkos, 14,7 % Nyderlandų rinkos ir 100 % Portugalijos rinkos.

283 Iš tokių užimamos rinkos dalių aišku, kad, išskyrus ypatingas šios bylos aplinkybes, ieškovė užėmė dominuojančią padėtį arba Bendrijos rinkoje, arba atitinkamose nacionalinėse rinkose, kuriose ji padarė EB 82 straipsnio pažeidimus, kuriais kaltinama, darant prielaidą, kad turi būti nustatyta geografinė rinka kaip tokia.

284 Ginčijamo sprendimo 138 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodo tam tikras aplinkybes, papildančias jos atliktą ieškovės rinkos dalių tyrimą, nurodančias tai, kad ši užima dominuojančią padėtį.

285 Kadangi iš esmės šios aplinkybės negali būti priskiriamos prie ypatingų aplinkybių, leidžiančių manyti, kad ieškovė neužima dominuojančios padėties, dėl šių aplinkybių ieškovės pateiktų pastabų nagrinėti nereikia.

286 Be to, ieškovė pateikia tris argumentus, kuriuos reikia išnagrinėti tam, kad būtų nustatyta, ar šioje byloje buvo tokios išimtinės aplinkybės Teisingumo Teismo praktikos prasme.

287 Pirma, ieškovė nurodo Bendrijos ir ne Bendrijos įmonių didelį konkurencinį spaudimą.

288 Pirmiausia šiuo klausimu primintina, kad tam tikro konkurencijos lygio buvimas yra suderinamas su dominuojančios padėties buvimu nagrinėjamoje rinkoje.

289 Be to, pažymėtina, kad kalbant apie Bendrijos konkurentus ieškovė nepateikia jokių konkrečių įrodymų savo argumentams pagrįsti.

290 Bet kuriuo atveju iš statistinių duomenų, kuriuos ieškinyje pateikė pati ieškovė, matyti, kad Komisija nepadarė akivaizdžios vertinimo klaidos ginčijamo sprendimo 138 konstatuojamojoje dalyje nusprendusi, kad ieškovė užima didelę rinkos dalį Beniliukse, Prancūzijoje ir Vokietijoje bei monopolinę ar kvazimonopolinę padėtį Italijoje, Ispanijoje ir Portugalijoje.

291 Dėl ne Bendrijos konkurentų ieškovė teigia, kad importas iš Rytų Vokietijos sudarė 8 % visų pardavimų Vakarų Vokietijoje, o šios procentinės išraiškos Komisija neginčijo. Vis dėlto, ar geografinė rinka būtų Bendrijos masto, ar nacionalinio masto, tokia procentinė išraiška neleidžia daryti išvados, kad ieškovė neužėmė dominuojančios padėties nagrinėjamoje rinkoje.

292 Dėl importo iš Jungtinių Amerikos Valstijų ginčijamo sprendimo 31 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad iki 1990 m. Amerikos gamintojų tiekimas į kontinentinę Vakarų Europą iš viso sudarė tik 40 000 tonų ir beveik visas šis kiekis buvo tiekiamas pagal laikinojo įvežimo perdirbti procedūrą.

293 Todėl, kaip teisingai tai pabrėžia Komisija, netgi darant prielaidą, kad visas šis kiekis buvo realizuotas per metus, jis sudarė tik apie 0,07 % viso Bendrijos natrio karbonato

suvartojamo kiekio, kuris siekė 5,5 milijono tonų 1989 metais. Tokia rinkos dalis negali būti laikoma reikšminga.

294 Galiausiai dėl ieškovės tvirtinimo, kad jos klientai grasino pasinaudoti laikinojo įvežimo perdirbti procedūra, kad produkcijos įsigytų iš Jungtinių Amerikos valstijų gamintojų ir Rytų Europos gamintojų, jis nepagrįstas jokiais įrodymais. Bet kuriuo atveju šis argumentas netinkamas, nes vien aplinkybė, kad klientai naudojosi tokiu grasinimu, nėra išimtinė aplinkybė, patvirtinanti, kad ieškovė neužima dominuojančios padėties.

295 Antra, ieškovė nurodo, kad natrio karbonatą galima pakeisti kaustine soda ir stiklo duženomis, o tai, anot jos, yra konkurencinis spaudimas jos santykiuose su klientais.

296 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad ginčijamo sprendimo 139–145 konstatuojamosiose dalyse Komisija atliko išsamią galimo natrio karbonato pakeitimo kaustine soda lygio analizę ir pripažino, kad praktikoje galimybė pakeisti nebuvo didelis ieškovės galios rinkoje suvaržymas. Ieškinyje ieškovė nepateikia jokių aplinkybių, galinčių paneigti tokią analizę.

297 Dėl stiklo duženų Komisija ginčijamo sprendimo 144 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad naudojant stiklo duženas kliento natrio karbonato poreikiai tuščiavidurio stiklo gamybai galėjo sumažėti 15 %. Šio skaičiaus ieškovė neginčijo. Taip pat Komisija pripažino, kad stiklo duženų naudojimas galėjo bendrai sumažinti klientų priklausomybę nuo natrio karbonato tiekėjų, bet ne galingo natrio karbonato gamintojo gebėjimą pašalinti smulkius gamintojus. Todėl reikia nuspręsti, kad, priešingai nei tvirtina ieškovė, Komisija atsižvelgė į galimybę natrio karbonatą pakeisti stiklo duženomis.

298 Šiomis aplinkybėmis ieškovė neįrodė, kad Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą nusprendusi, jog galimybė pakeisti nebuvo didelis ieškovės galios rinkoje suvaržymas.

299 Trečia, ieškovė tvirtina, kad Komisija turėjo atsižvelgti į klientų konkurencinį spaudimą.

300 Tačiau pagal pačios ieškovės pateiktus ir Komisijos patvirtintus statistinius duomenis ginčijamų aplinkybių metu visa ieškovės produkcija Europoje sudarė 3,7 milijonus tonų, o visi pardavimai Europoje siekė 3,1 milijoną tonų.

301 Ginčijamo sprendimo 42 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad pagrindinė ieškovės klientė buvo *Saint–Gobain* grupė, su kuria ji sudarė neterminuotas sutartis įvairiose valstybėse narėse dėl daugiau nei 500 000 tonų pardavimų per metus Vakarų Europoje.

302 Todėl ieškovės pardavimų dalis grupei *Saint–Gobain*, t. y. didžiausiai klientei, sudaro apie 14 % jos produkcijos ir 16 % jos pardavimų Europoje.

303 Taigi netgi tuo atveju, jeigu Komisija turėjo atsižvelgti į ieškovės klientų galios kompensacinio poveikio kriterijų, iš aukščiau nurodytų procentinių išraiškų matyti, kad nei *Saint–Gobain*, nei kuris kitas iš jos klientų negalėjo nusverti ieškovės galios rinkoje.

304 Darytina išvada, kad ieškovės pateikti argumentai neleidžia pripažinti, jog buvo išimtinės aplinkybės, dėl kurių būtų galima ginčyti išvadą, kad ji užėmė dominuojančią padėtį nagrinėjamoje rinkoje.

305 Taigi ketvirtąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi nebuvimu

306 Penktąjį ieškinio pagrindą sudaro penkios dalys, atitinkamai susijusios su nuolaidomis už ribinį kiekį tonomis, *Saint–Gobain* suteikiamomis nuolaidomis „grupei“, sutartimis dėl išimtinių teisių, konkurencijos išlygomis ir veiksmų, kuriais kaltinama ieškovė, diskriminuojančiu pobūdžiu.

Dėl pirmos dalies, susijusios su nuolaidomis už ribinį kiekį tonomis

— Šalių argumentai

307 Ieškovė tvirtina, kad ji nenustatė bendrosios lojalumo politikos. Šiuo klausimu ginčijamo sprendimo 53–55 konstatuojamosiose dalyse nurodyti strateginiai dokumentai susiję su noru suteikti palankesnes sąlygas ilgesniam laikotarpiui įsipareigojantiems klientams, o tai ekonomiškai pateisinama. Siekta atsilyginti už ekonominę naudą, kurią ieškovė gauna užsitikrinusi, kad jos gamybos pajėgumai bus naudojami ribotą, bet užtikrintą laikotarpį, t. y. ne daugiau kaip dvejus metus, o tai Komisija aiškiai patvirtino 1981 metais.

308 Aplinkybę, kad suteiktos nuolaidos susijusios su ribiniu kiekiu tonomis, pateisina ypatinga natrio karbonato gamybos sąnaudų struktūra. Iš tikrųjų kintančios sąnaudos sudarė labai nedidelę visų sąnaudų dalį. Metų pradžioje derantis ir nustatant natrio karbonato pardavimo kainas buvo atsižvelgta į visas bendras sąnaudas, paskirstytas kiekiams tonomis, kuriuos jos klientai įsipareigojo įsigyti. Dėl papildomų kiekių, kuriuos gali įsigyti klientai galiojant sutarčiai, ieškovė pažymi, kad atsižvelgiant į tai, jog fiksuotos sąnaudos jau buvo padengtos iš fiksuotų kiekių, ji buvo visiškai laisva nustatyti kainą ir atitinkamam klientui suteiktinos nuolaidos sumą.

309 Visų pirma ieškovė teigia, kad Komisija netiksliai įvertino Vokietijos nacionalinės administracijos skirtų nuolaidų už lojalumą Vokietijos klientams poveikį. Iš tikrųjų ji klaidingai nusprendė, kad kiti natrio karbonato gamintojai konkuravo tik dėl ribinių kiekių tonomis. Tačiau, anot ieškovės, jos konkurentai, kurie pageidavo parduoti nuolaidas už ribinius kiekius gaunantiems ieškovės klientams, galėjo siūlyti tiekti ribinius kiekius viršijančius, o gal net ir visus reikalingus kiekius tonomis, ir taip galėjo pasiūlyti vidutines konkurencingas kainas. Be to, Komisija neišnagrinėjo ieškovės konkurentų gamybos pajėgumų ir tuo metu buvusios jų sąnaudų struktūros.

310 Be to, ieškovė mano, kad ribota dvejų metų sutarčių galiojimo trukmė jos konkurentams leido ginčyti ieškovės trumpalaikę padėtį. Atsižvelgiant į klientų teisę derėtis jie galėjo netgi ir per sutartinį laikotarpį kelti klausimą, susijusį su „įsipareigojimu dėl kiekio tonomis“.

311 Todėl šiuo atveju nustatyta nuolaidų sistema atitinka Teisingumo Teismo praktiką, pagal kurią nuolaidų sistemos yra leidžiamos, jeigu jos pateisinamos ekonomine nauda.

312 Be to, ieškovė remiasi 1995 m. balandžio 10 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 823/95, nustatančiu laikinąjį antidempingo muitą Jungtinių Amerikos Valstijų kilmės dinatrio karbonato importui (OL L 83, p. 8) (Neoficialus vertimas), ir iš jo daro išvadą, kad nuolaidų sistema viršijančiai daliai turėjo labai nedidelį poveikį Europoje, nes ši sistema buvo taikoma išimtinai tik mažiems kiekiams nustatytose rinkose.

313 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

314 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi sąvoka yra objektyvi, apimanti dominuojančią padėtį užimančios įmonės veiksmus, galinčius turėti įtakos rinkos, kurioje kaip tik dėl nagrinėjamos įmonės buvimo konkurencija jau yra susilpnėjusi, struktūrai, ir kurie gali trukdyti išlaikyti rinkoje dar esančios konkurencijos lygį arba neleisti jai vystytis, pasitelkiant priemones, kurios skiriasi nuo įprastos prekių ar paslaugų konkurencijos, remiantis ūkio subjektų priemonių pasiūla (šio sprendimo 275 punkte minėto sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją* 91 punktas ir 2005 m. gruodžio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *General Electric prieš Komisiją,* T-210/01, Rink. p. II-5575, 549 punktas).

315 Nors įmonės negalima kaltinti dėl jos užimamos dominuojančios padėties, tokia įmonė, neatsižvelgiant į tokios padėties atsiradimo priežastis, turi ypatingą pareigą savo veiksmais nedaryti neigiamo poveikio veiksmingai ir neiškreiptai konkurencijai bendrojoje rinkoje (1983 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin prieš Komisiją*, 322/81, Rink. p. 3461, 57 punktas ir šio sprendimo 250 punkte minėto Sprendimo *Microsoft prieš Komisiją* 229 punktas). Be to, nors užimama dominuojanti padėtis neatima iš tokią padėtį užimančios įmonės teisės ginti savo pačios komercinius interesus, kai jiems kyla pavojus, ir nors ši įmonė turi teisę imtis pagrįstų veiksmų, kuriuos ji laiko tinkamais apsaugoti šiuos interesus, tokie veiksmai yra nepriimtini, jeigu jais iš tikrųjų siekiama sustiprinti turimą

dominuojančią padėtį ir ja piktnaudžiauti (šio sprendimo 249 punkte minėto Sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 189 punktas ir 2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, T-203/01, Rink. p. II-4071, 55 punktas).

316 Konkrečiai kalbant apie dominuojančioje padėtyje esančios įmonės teikiamas nuolaidas, iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad nuolaidos už lojalumą, skiriamos kaip atlygis už kliento įsipareigojimą įsigyti produkciją vien tik ar beveik vien tik iš dominuojančioje padėtyje esančios įmonės, prieštarauja EB 82 straipsniui. Iš tikrųjų tokia nuolaida, suteikiant finansinę naudą, siekiama klientams sukliudyti įsigyti produkciją iš konkuruojančių gamintojų (1975 m. gruodžio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją*, 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, Rink. p. 1663, 518 punktas ir šio sprendimo 315 punkte minėto Sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 56 punktas).

317 Nuolaidų sistema, kuri turi rinkos uždarymo poveikį, laikoma prieštaraujančia EB 82 straipsniui, jei ją taiko dominuojančią padėtį užimanti įmonė. Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas nusprendė, kad nuolaidos, susijusios su pirkimo tikslo įgyvendinimu, pažeidžia EB 82 straipsnį (šio sprendimo 315 punkte minėto Sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 57 punktas).

318 Nuolaidų už kiekį sistema, susijusi išimtinai su pirkimų apimtimi iš dominuojančią padėtį užimančios įmonės, paprastai laikoma neturinčia EB 82 straipsnyje uždrausto rinkos uždarymo poveikio. Jei didesnis tiekiamas kiekis pasireiškia mažesnėmis tiekėjo sąnaudomis, tai šis iš tikrųjų turi teisę savo klientui suteikti nuolaidą nustatydamas palankesnį tarifą. Taigi nuolaidos už kiekį turi atspindėti dominuojančią padėtį užimančios įmonės efektyvumo ir masto ekonomijos teikiamą naudą (šio sprendimo 315 punkte minėto sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 58 punktas).

319 Iš to darytina išvada, kad nuolaidų sistema, pagal kurią nuolaidos suma didėja atsižvelgiant į nupirktą kiekį, nepažeidžia EB 82 straipsnio, nebent iš nuolaidos skyrimo

kriterijų ir tvarkos matyti, kad sistema grindžiama ne ekonomiškai pateisinamu atlygiu, o ja siekiama, kaip ir nuolaidos už lojalumą ar tikslinės nuolaidos atveju, sukliudyti klientams įsigyti produkciją iš konkuruojančių gamintojų (šio sprendimo 275 punkte minėto Sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją* 90 punktas ir šio sprendimo 315 punkte minėto Sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 59 punktas).

320 Taigi siekiant nustatyti galimą piktnaudžiavimą nuolaidų už kiekį sistema reikia įvertinti aplinkybių visumą, visų pirma nuolaidos suteikimo kriterijus ir sąlygas, bei patikrinti, ar šia nuolaida, suteikiant ekonomiškai nepagrįstą naudą, siekiama atimti iš pirkėjo tiekimo šaltinių pasirinkimo galimybę arba ją apriboti, sukurti savo konkurentams patekimo į rinką kliūtis, taikyti nevienodas sąlygas lygiaverčiams sandoriams su prekybos partneriais ar iškraipant konkurenciją sustiprinti savo dominuojančią padėtį (šio sprendimo 275 punkte minėto Sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją* 90 punktas ir šio sprendimo 315 punkte minėto Sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 60 punktas).

321 Šioje byloje ginčijamo sprendimo dalyje, skirtoje ieškovės veiksmams, kuriais siekta pašalinti konkurenciją, 53–55 konstatuojamosiose dalyse Komisija pirmiausia nurodo ieškovės komercinę strategiją nuo 1982 metų.

322 Šiuo klausimu Komisija rėmėsi dviem 1988 m. strateginiais dokumentais, pagal kuriuos ieškovė stengėsi įgyti klientų lojalumą suteikdama sutartines nuolaidas.

323 Po to, ginčijamo sprendimo 56–80 konstatuojamosiose dalyse Komisija išnagrinėjo ieškovės nustatytą nuolaidų sistemą Vokietijoje ir Prancūzijoje.

324 Konkrečiai Komisija nurodė:

„Be įprastų nuolaidų už bazinį kiekį tonomis didiesiems klientams Vokietijoje *Solvay* nuo 1982 m. suteikė dvi papildomas nuolaidų rūšis:

— nuolaida už ribinį kiekį tonomis, vadinamoji „Spitzenrabatt“, kuri beveik visada sudarė 20 % sąrašo kainos,

— specialus metinis mokėjimas čekiu [iki 3,4 milijono [Vokietijos markių] (DEM) vienu atveju] su sąlyga, kad klientas įsigis [iš] *Solvay* visą ar didelę dalį reikalingos produkcijos.

<…>

Taigi *Vegla* atveju, kuri priklausė *Saint–Gobain* grupei ir buvo pagrindinė *Solvay* klientė Vokietijoje, nuolaidų sistemos mechanizmas buvo toks:

1) už sutartinį bazinį 85 000 tonų kiekį – 10 % nuolaida;

2) už „ribinį“ 43 000 tonų kiekį – 20 % nuolaida;

3) už ribinį kiekį tonomis skiriamas 3 349 000 DEM čekis

<…>

Dauguma atvejų, kaip, pvz., *Vegla*, nuolaidų sistema sustiprino *Solvay* kaip išimtinio tiekėjo poziciją. Vis dėlto šia sistema siekta ir išlaikyti *Solvay* dominuojančią dalį, kai klientai nusprendžia veiklą padalyti tarp dviejų tiekėjų. *Flachglas,* antrasis *Solvay* klientas Vokietijoje, savo veiklą paskirstė santykiu 70:30 tarp *Solvay* ir M & W. Nuo 1983 m. sąlygose dėl kainų, kurias *Solvay* taikė *Flachglas,* buvo numatyta 8,5 % nuolaida už kiekį iki 70 kilotonų, 20 % – už ribinį kiekį bei čekis nuo 500 000 DEM iki 750 000 DEM. Ši papildoma nuolaida suteikiant čekį reiškė, kad reali kaina už 70 kilotonų viršijantį ribinį kiekį (atsižvelgiant į kiekį) buvo tik 250 ar 260 DEM už toną. Antrajam tiekėjui buvo labai sunku pretenduoti į *Solvay* turimą „didžiąją“ produkcijos tiekimo dalį, kuri (kaip tai matyti iš pačios *Solvay* dokumentų) buvo apsaugota nuolaidų „barjeru“. Netgi jeigu antrasis tiekėjas būtų galėjęs kainą prilyginti nustatytajai 322,40 DEM kainai (sąrašo kaina sumažinta 20 %), menkai tikėtina, kad klientas norėtų rizikuoti prarasti pagrindinį čekį, kurio mokėjimas akivaizdžiai susietas su atitinkamu iš *Solvay* perkamu kiekiu tonomis, viršijančiu sutartinį bazinį kiekį tonomis. Iš *Matthes & Weber* gauti dokumentai patvirtina, kad šiai bendrovei buvo neįmanoma pretenduoti į *Solvay* turimą *Flachglas* tiekimo dalį.“

325 Ieškovė niekada neginčijo jos atžvilgiu pateiktų aplinkybių, kiek tai susiję su Prancūzijoje nustatyta nuolaidų sistema. Iš tikrųjų ji mini tik Vokietijoje nustatytą sistemą.

326 Todėl reikia nagrinėti tik tai, ar Vokietijoje ieškovės nustatyta nuolaidų sistema buvo nuolaidų už kiekį sistema, pagal kurią tiekėjas klientams suteikia naudos iš masto

ekonomijos, kuri pasiekta dėl klientų įsipareigojimo pirkti ar dėl nuolaidų už lojalumą sistemos, o ši suteikiama dėl ekonomiškai nepagrįstos naudos, siekdamas apriboti ieškovės klientų galimybę pasirinkti tiekimo šaltinius.

327 Šiuo klausimu ieškovė neginčija 1988 m. dviejų strateginių dokumentų buvimo ir jų turinio, bet tvirtina, kad jais buvo siekiama ilgesniam laikui įsipareigojantiems klientams suteikti privalumų, o tai ekonomiškai pateisinama.

328 Pagal Teisingumo Teismo praktiką reikia įvertinti aplinkybių visumą ir visų pirma nuolaidų suteikimo kriterijus ir sąlygas.

329 Iš ginčijamo sprendimo matyti, kad, atvirkščiai nei nuolaida už kiekį, siejama tik su perkamu kiekiu, nuolaidoms, teikiamoms už bazinius kiekius ir ribinius kiekius, nebuvo numatyta jokio progresyvinio nuolaidų didinimo už bazinius ar ribinius kiekius, nes pagal sistemą buvo numatytas perėjimas nuo už bazinius kiekius taikomos maždaug 7–10 % nuolaidos prie 20 % nuolaidos, taikomos už ribinius kiekius, be to, šią sumą papildo skiriamas specialus mokėjimas čekiu.

330 Be to, 20 % nuolaida pradedama taikyti nuo tada, kai klientas iš ieškovės užsisako papildomus kiekius, viršijančius tuos, kurie numatyti sutartyje, neatsižvelgiant į pastarųjų absoliučius dydžius, kaip tai matyti iš ginčijamo sprendimo 160 konstatuojamosios dalies.

331 Taigi kainos mažinamos ne palaipsniui, atsižvelgiant į sutartyje nustatytus kiekius, o tik tada, kai kiekiai pasiekia tam tikrą nustatytą ribą, maždaug atitinkančią per derybas dėl sutarties apibrėžtus poreikius. Todėl nuolaidų už kiekį sistemoje nauda matoma kainoje už bazinį kiekį tonomis, atsižvelgiant į nupirktą kiekį.

332 Dėl kumuliacinio šių nuolaidų taikymo siūloma vienetinė kaina už ribinius kiekius buvo žymiai mažesnė, palyginti su kliento mokama vidutine kaina už sutartyje nustatytus bazinius kiekius, kaip tai pabrėžia Komisija ginčijamo sprendimo 61 ir 62 konstatuojamosiose dalyse.

333 Todėl klientai buvo skatinami iš ieškovės įsigyti ir kiekius tonomis, viršijančius sutartyje nustatytus kiekius, nes kiti tiekėjai vargu ar būtų galėję šiems kiekiams tonomis pasiūlyti konkurencingas kainas, palyginti su tomis, kurias siūlo ieškovė (ginčijamo sprendimo 63–66 konstatuojamosios dalys).

334 Be to, pagal šio sprendimo 315 punkte minėtą Sprendimą *Michelin prieš Komisiją* (107–109 punktai) ieškovė turėjo įrodyti, kad jos nuolaidų sistema buvo grindžiama objektyviu ekonominiu pateisinimu. Tačiau šiuo klausimu ieškovė nepateikė jokio konkretaus įrodymo. Ji tik pažymi, kad kalbama apie atlygį už ekonominę naudą, kurią ji gavo užsitikrindama savo gamybos pajėgumų naudojimą.

335 Toks argumentas pernelyg abstraktus ir nėra pateisinimas, leidžiantis konkrečiai paaiškinti pasirinktus nuolaidų dydžius.

336 Be to, iš ginčijamo sprendimo 68–71 konstatuojamosiose dalyse išnagrinėtų rašytinių įrodymų, kurių ieškovė neginčijo, matyti, kad nustatyta nuolaidų sistema skatino lojalumą.

337 Kalbant apie antidempingo procedūras, nurodytas Reglamentas Nr. 823/95 yra visiškai nesusijęs, nes jis buvo priimtas esant visai kitokiai teisinei situacijai.

338 Galiausiai netgi darant prielaidą, kad nuolaidos buvo taikomos tik nedideliam kiekiui, pagal teismų praktiką nustatant EB 82 straipsnio pažeidimą pakanka įrodyti, kad piktnaudžiaudama dominuojančią padėtį užimanti įmonė siekia apriboti konkurenciją arba, kitaip tariant, tokie veiksmai daro arba gali daryti tokį poveikį (šio sprendimo 315 punkte minėto Sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 239 punktas).

339 Taigi taip yra ieškovės nustatytos nuolaidų už ribinį kiekį tonomis sistemos Vokietijoje atveju.

340 Todėl reikia konstatuoti, kad ieškovė neįrodė, jog Komisija padarė klaidą nuspręsdama, kad nuolaidų sistema, kurią ji nustatė Vokietijoje, siekta klientų lojalumo ir ji galėjo apriboti konkurenciją.

341 Todėl penktojo ieškinio pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl antros dalies, susijusios su *Saint–Gobain* suteikta nuolaida „grupei“

— Šalių argumentai

342 Ieškovė tvirtina, kad su *Saint–Gobain* pasirašytas slaptasis protokolas nėra išimtinė ar beveik išimtinė sutartis, nes ji tiekė tik 67 % *Saint–Gobain* poreikių Europoje.

343 Ieškovė teigia, kad nacionaliniu lygiu buvo tiekiama dėl priežasčių, susijusių su ekonominėmis aktualijomis, t. y. iš esmės dėl transporto išlaidų. Be to, 1,5 % nuolaida suteikta už nacionalinių dukterinių bendrovių realiai nupirktus kiekius ir *Saint–Gobain* prašymu. Kalbama apie papildomą nuolaidą už kiekį, kuri buvo kukli, siekiant išvengti bet kokio prieštaravimo Bendrijos konkurencijos taisyklėms.

344 Be to, ieškovė teigia, kad nuolaida buvo apskaičiuojama ne nuo grupės pirkimų sumos. Kiekvienai *Saint–Gobain* dukterinei bendrovei skiriamos nuolaidos apskaičiavimo pagrindas buvo pardavimų kaina šiai bendrovei, padauginta iš jai parduotų kiekių. Todėl nuolaida buvo susijusi su pirkimo kiekiais, kuriuos *Saint–Gobain* dukterinės bendrovės įsipareigojo nupirkti tiesiogiai iš atitinkamų ieškovės nacionalinių administracijų.

345 Beje, ieškovė pažymi, kad po to, kai buvo priimtas Sprendimas 91/299, Komisija pritarė sutarčiai, kurią 1994 m. ji sudarė su *Saint–Gobain* grupe, pagal kurią *Saint–Gobain* grupės bendrovėms buvo nustatytos privilegijuotos sąlygos, kiek tai susiję su natrio karbonato tiekimu, atsižvelgiant į tai, kad sutartis galiojo trejus metus ir kad nebuvo pratęsiama.

346 Galiausiai ieškovė tvirtina, kad su *Saint–Gobain* grupe pasirašytas slaptasis protokolas nesukliudė *Saint–Gobain* nacionalinėms dukterinėms bendrovėms panaudoti grasinimus, kad išsiderėtų palankesnes sutartines sąlygas, netgi galimybę nutraukti sutartį, kaip ir *Saint–Gobain France* atveju.

347 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

348 Ginčijamo sprendimo 161 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad slaptasis protokolas buvo skirtas ieškovei užtikrinti išimtinio ar beveik išimtinio *Saint–Gobain* tiekėjo padėtį Vakarų Europoje, išskyrus Prancūziją.

349 Reikia konstatuoti, kad ieškovė neginčija šio slaptojo protokolo egzistavimo, nei jo 4 sąlygos turinio, kuri buvo suformuluota taip:

„Pagal šį protokolą *Solvay* taip pat suteikia *Saint–Gobain* papildomą 1,5 % nuolaidą, apskaičiuojamą nuo visų *Saint–Gobain* iš *Solvay* nupirktų natrio karbonato kiekių Europoje.“

350 Ieškovė teigia, kad ši nuolaida yra papildoma nuolaida už kiekį, skiriama atsižvelgiant į *Saint–Gobain* dukterinių bendrovių pirkimus iš atskirų nacionalinių administracijų.

351 Komisija tvirtina, kad 1,5 % nuolaida nėra nuolaida už kiekį, nes kiekviena *Saint–Gobain* dukterinė bendrovė gaudavo nuolaidą, kuri buvo susijusi ne vien tik su jos pačios nupirktu kiekiu, bet ir su kitų dukterinių bendrovių nupirktais kiekiais. Kadangi buvo apskaičiuojama pagal visos grupės pajėgumus, šia nuolaida, kuri nėra skiriama už ekonominę naudą, susijusią su pristatytu kiekiu, buvo siekiama visos grupės lojalumo, ir ji turėjo tokį poveikį, todėl tai buvo nuolaida už lojalumą.

352 Šiuo klausimu iš slaptojo protokolo pačios 4 sąlygos matyti, kad nuolaida buvo apskaičiuojama „nuo visų“ *Saint–Gobain* iš ieškovės „nupirktų [natrio karbonato] kiekių“ Europoje.

353 Be to, Bendrajam Teismui taikant proceso organizavimo priemones, raštu pateiktu klausimu ieškovės paprašius patikslinti savo argumentus, ieškovė tik tvirtino, kad, „kaip tai buvo galima suprasti iš protokolo“, nuolaida nebuvo apskaičiuojama ar skiriama už visų *Saint–Gobain* pirkimų bendrą sumą iš jos Europoje.

354 Kadangi nėra pagrįstų argumentų, galinčių paneigti slaptojo protokolo 4 sąlygos pažodinį aiškinimą, reikia nuspręsti, kad 1,5 % nuolaida, suteikta neatsižvelgiant į jokias priežastis, susijusias su ekonomine nauda dėl našumo ir ekonomijos masto, kurią kiekviena *Saint–Gobain* dukterinė bendrovė gavo vien už natrio karbonato nupirktus kiekius, yra nuolaida už lojalumą.

355 Dar ieškovė pabrėžia, kad labai kukli nuolaidos suma leido išvengti bet kokio antikonkurencinio poveikio. Šiuo klausimu pakanka konstatuoti, kad netgi ir nedidelė nuolaida už lojalumą daro poveikį konkurencijos sąlygoms.

356 Kalbant apie aplinkybę, jog Komisija sutiko, kad būtų pasirašyta sutartis, pagal kurią ieškovė *Saint–Gobain* suteikia privilegijuotas sąlygas, pakanka konstatuoti, jog ieškovės pateiktame Komisijos laiške nurodyta, kad „neatmestina galimybė taikyti Sutarties [82] straipsnį“.

357 Galiausiai dėl argumento, kad slaptasis protokolas nekliudė *Saint–Gobain* nacionalinėms dukterinėms bendrovėms panaudoti grasinimus išsiderant palankesnes sutarties

sąlygas ar netgi nutraukti sutartį *Saint–Gobain France* atveju, ieškovė nepateikia jokių įrodymų šiam teiginiui pagrįsti. Bet kuriuo atveju šis argumentas netinkamas, nes nesusijęs su piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi kvalifikuojamą elgesį pateisinančia išimtine aplinkybe.

358 Taigi reikia konstatuoti, kad Komisija teisingai nusprendė, jog *Saint–Gobain* suteikta nuolaida „grupei“ prieštarauja EB 82 straipsniui.

359 Todėl penktojo ieškinio pagrindo antrą dalį reikia atmesti.

Dėl trečios dalies, susijusios su susitarimais dėl išimtinių teisių

— Šalių argumentai

360 Ieškovė teigia, kad dėl su tam tikromis įmonėmis specialiai sudarytų susitarimų dėl išimtinių teisių Komisija iš įvairių dokumentų padarė klaidingą išvadą, kad tam tikri ieškovės klientai sutiko ar buvo priversti sutikti įsigyti produkciją tik iš atitinkamos nacionalinės administracijos.

361 Dėl išimtinumo *de facto* ieškovė pažymi, kad iš bylos medžiagos nematyti, jog ji sutartyje nustatė tiektinus kiekius iš anksto įsitikinusi, kad šie maždaug atitinka visus kliento poreikius. Be to, šie nustatyti kiekiai visiškai pagrįsti atsižvelgiant į tai, kad klientai nepajėgūs sandėliuoti, būtinas reguliarus ir nuolatinis natrio karbonato tiekimas.

362 Dar daugiau, ieškovė teigia, kad Komisijos požiūris prieštaringas. Viena vertus, 1981 m. ji leido esamas sutartis pakeisti ne daugiau kaip dvejų metų sutartimis arba neterminuotomis sutartimis pranešant apie nutraukimą prieš dvejus metus. Kita vertus, dabar ji mano, kad šis laikotarpis pernelyg ilgas.

363 Galiausiai ieškovė teigia, kad per nagrinėjamą laikotarpį, beje, tiek *Glaverbel*, tiek ir *Saint–Gobain*, sutartis su ja nutraukė, kiek tai susiję su Prancūzija.

364 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

365 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką tai, kad rinkoje dominuojančią padėtį užimanti įmonė nustato pirkėjams pareigą arba reikalauja pasižadėti visiškai arba didele dalimi tenkinti savo poreikius išskirtinai įsigyjant produkciją iš tos įmonės – nors ji tai daro pirkėjų prašymu – yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi EB 82 straipsnio prasme, nepaisant to, ar atitinkama pareiga yra nustatyta be kitų sąlygų, ar už ją suteikiama nuolaida. Tas pats galioja, jei tokia įmonė, nesaistydama pirkėjų formalia pareiga, pagal su tais pirkėjais sudarytų susitarimų sąlygas arba vienašališkai taiko nuolaidų už lojalumą sistemą, t. y. taiko nuolaidas su sąlyga, kad pirkėjas visas arba didelę dalį jam reikalingos produkcijos, nesvarbu, ar jos kiekis yra didelis, ar mažas, įsigis tik iš dominuojančią padėtį užimančios įmonės (šio sprendimo 275 punkte minėto Sprendimo *Hoffmann-Laroche prieš Komisiją* 89 punktas). Iš tikrųjų tokie išimtinio tiekimo įsipareigojimai, suteikiant ar nesuteikiant nuolaidas arba nuolaidas už lojalumą, siekiant skatinti pirkėją apsirūpinti tik iš dominuojančią padėtį užimančios įmonės, yra nesuderinami su neiškraipytos konkurencijos bendrojoje rinkoje tikslu todėl, kad šie įpareigojimai negrindžiami ekonomine paslauga, kuri pateisina šią naštą ar privalumą, o jais iš pirkėjo siekiama atimti ar apriboti su tiekimo šaltiniais susijusią

galimybę pasirinkti ir neleisti kitiems gamintojams patekti į rinką (šio sprendimo 275 punkte minėto Sprendimo *Hoffmann-Laroche prieš Komisiją* 90 punktas).

366 Šiuo atveju ginčijamame sprendime Komisija mini konkretų išimtinumą ir išimtinumą *de facto*.

367 Dėl *Velga*, *Oberland Glas* ir *Owens Corning* ginčijamo sprendimo 170 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, jog buvo konkrečiai susitarta, kad klientė įsigis visą reikalingą produkciją iš ieškovės. Šiuo klausimu Komisija remiasi rašytiniais įrodymais, kurie išsamiai aprašyti ginčijamo sprendimo pirmoje dalyje (92–97 ir 110 konstatuojamosios dalys).

368 Atsakydama į Teismo raštu pateiktą klausimą Komisija padarė nuorodas į byloje esančius dokumentus, kuriais ji rėmėsi darydama išvadą dėl konkretaus išimtinumo buvimo.

369 Ieškovė neginčija šių dokumentų buvimo, bet teigia, jog Komisija juos neteisingai aiškino.

370 Dėl *Vegla* ieškovė pripažįsta, jog, „be jokios abejonės, tiesa, kad ieškovės dukterinė bendrovė Vokietijoje (DSW) šią sutartį kartais aiškino kaip susijusią su išimtinėmis teisėmis“. Vis dėlto ji nurodo, kad DSW taip aiškino ne visada, tačiau šio teiginio nepagrindžia faktinėmis aplinkybėmis ar įrodymais.

371 Dėl *Oberland Glas* ieškovė teigia, kad tai „pavienis faktas“, bet jo buvimo neginčija.

372 Dėl *Owens Corning* ieškovė pripažįsta, jog buvo tam tikrų jos nacionalinių administracijų pateiktų pasiūlymų. Vienintelė jos gynybos priemonė yra tvirtinimas, jog iš nagrinėjamų dokumentų nematyti, kad šie išimtinumo pasiūlymai ar įpareigojimai buvo priimti.

373 Iš visų šių aplinkybių matyti, jog Komisija galėjo pagrįstai nuspręsti, kad ieškovė sudarė sutartis dėl konkretaus išimtinumo.

374 Dėl išimtinumo *de facto* ginčijamo sprendimo 171 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad, išskyrus konkretaus išimtinumo atvejus, kitais atvejais pagrindinėje neterminuotoje sutartyje, kurioje nustatytas reikalavimas prieš dvejus metus pranešti apie jos nutraukimą, numatytas kiekis tonomis lygus visiems kliento poreikiams, tačiau paprastai su maždaug 15 % skirtumu, kurio tikslų kiekį, neperžengiant šių ribų, atsižvelgdama į poreikius klientė ieškovei nurodydavo kiekvienų metų pradžioje.

375 Pirmiausia primintina, jog pagal šio sprendimo 365 punkte minėtą teismo praktiką nesvarbi aplinkybė, kad išimtinumas nustatytas kliento prašymu. Todėl ieškovės argumentą, kad kiekiai nustatyti pagal klientės pageidavimą, reikia atmesti.

376 Po to, pažymėtina, kad ieškovė neginčija ginčijamame sprendime padarytų išvadų dėl susitarimų dėl išimtinių teisių, sudarytų su BSN, *Verlipack* ir *Verreries d'Albi*.

377 Be to, kaip pažymi Komisija, byloje esančiame 1989 m. gruodžio 21 d. *Saint–Roch* laiške Komisijai nurodo, jog ieškovė tiekė 100 % kiekio tonomis, kurį *Saint–Roch* nupirko nuo 1982 m. iki 1987 m., vėliau – 1989 m., ir beveik visą kiekį tonomis 1988 metais. Todėl reikia konstatuoti, kad iš tikrųjų, kiek tai susiję su *Saint–Roch*, *Solvay* turėjo išimtinumą *de facto.*

378 Taip pat Komisija nurodo 1989 m. gruodžio 18 d. *Glaverbel* jai atsiųstą laišką, kuris taip pat yra bylos medžiagoje, patvirtinantį, jog visi kiekiai, išskyrus tuos, kurie įsigyti Rytų Vokietijoje, buvo įsigyti iš ieškovės.

379 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad nagrinėjamoje rinkoje ieškovė tiekė visus poreikius atitinkančią produkciją ne mažiau kaip dviem įmonėms iš tų, kurios minėtos ginčijamame sprendime, t. y. *Saint–Roch* ir *Glaverbel*.

380 Todėl darytina išvada, jog Komisija teisingai nusprendė, kad ieškovė sudarė konkretaus išimtinumo susitarimus ir kad egzistavo išimtinumas *de facto*.

381 Dėl ieškovės argumento, susijusio su prieštaringu Komisijos požiūriu, iš ginčijamo sprendimo 192 ir 193 konstatuojamųjų dalių matyti, kad, nurodžiusi jos susitarimą dėl išankstinio pranešimo prieš dvejus metus neterminuotų sutarčių atveju, Komisija ieškovei skyrė baudą tik už nuolaidas už lojalumą ir už „neoficialius susitarimus dėl išimtinių teisių“. Todėl reikia konstatuoti, kad ieškovės argumentai neturi faktinio pagrindo.

382 Galiausiai ieškovės argumentas, kad *Glaverbel* ir *Saint–Gobain* atitinkamas sutartis su ja nutraukė, kiek tai susiję su Prancūzija, būdamas nepagrįstas dar ir neturi įtakos sutarčių dėl išimtinių teisių neteisėtumui.

383 Todėl penktojo ieškinio pagrindo trečią dalį reikia atmesti.

Dėl ketvirtos dalies, susijusios su konkurencijos išlygomis

— Šalių argumentai

384 Ieškovė nurodo, kad jos sutartyse esančios ginčijamos konkurencijos išlygos buvo pakeistos atsižvelgiant į Komisijos pastabas.

385 Be to, ginčijamo sprendimo 177 konstatuojamojoje dalyje tam tikrose sutartyse įtvirtintas apsaugines išlygas Komisija klaidingai prilygino konkurencijos išlygoms. Iš tikrųjų iš ginčijamo sprendimo 123 konstatuojamosios dalies matyti, kad, anot Komisijos, šios išlygos kaip tokios savaime nėra kritikuotinos, tačiau, nors apsauginės išlygos klientui ir leido naudotis konkurentų pasiūlymais, kad sumažintų ieškovei mokamą kainą, buvo menkai tikėtina, kad konkurentui realiai pavyktų užimti ir išsaugoti tiekimo dalį.

386 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

387 Ginčijamo sprendimo 112–122 konstatuojamosiose dalyse Komisija pateikia išsamią informaciją apie ieškovės sudarytose sutartyse įtvirtintas konkurencijos išlygas.

388 Ieškovė neginčija šių konkurencijos išlygų egzistavimo.

389 Vieninteliu argumentu ieškovė nurodo, kad Komisija joms pritarė 1981 metais.

390 Tačiau šiuo klausimu 1981 m. Komisija nepritarė „konkurencijos išlygai“ ar „angliškai išlygai“, kokia šioje byloje ieškovė kaltinama ginčijamo sprendimo 112–122 konstatuojamosiose dalyse.

391 Dėl apsauginių išlygų reikia konstatuoti, jog ginčijamo sprendimo 177 konstatuojamojoje dalyje Komisija atribojo „įvairias konkurencijos išlygų formas“ nuo „111–123 konstatuojamosiose dalyse nurodytų kitų panašių mechanizmų“. Todėl ieškovės argumentas neturi faktinio pagrindo. Šiuo atveju Komisijos argumentų esmė tiesiogiai susijusi su pačiomis konkurencijos išlygomis.

392 Todėl penktojo ieškinio pagrindo ketvirtą dalį reikia atmesti.

Dėl penktos dalies, susijusios su veiksmų, kuriais kaltinama, diskriminuojančiu pobūdžiu

— Šalių argumentai

393 Ieškovė teigia, kad kaltinimas, susijęs su jos atliekamais diskriminuojančiais veiksmais, nepagrįstas jokia ginčijamame sprendime konstatuota faktine aplinkybe. Tariamas nevienodas požiūris paminėtas vienintelį kartą ginčijamo sprendimo 160 konstatuojamojoje dalyje, t. y. nuolaidų už ribinį kiekį tonomis teisiniam aprašymui skirtoje dalyje. Taip pat klaidinga teigti, viena vertus, kad *Saint–Gobain* grupės dukterinės bendrovės, ir pirmiausia *Vegla*, buvo palankiau vertinamos ir, antra vertus, kad *Vegla* buvo prasčiau vertinama nei PLM. Tačiau tokie plokščiojo stiklo gamintojai, kaip *Vegla*, veikė kitoje rinkoje nei tuščiavidurio stiklo gamintojai, kaip PLM.

394 Bet kuriuo atveju Komisija neteisingai įvertino natrio karbonato įtaką stiklo gamintojų sąnaudoms. Iš tikrųjų, nors natrio karbonatas yra svarbiausia pirminė žaliava stiklo gamyboje, ji sudaro tik nuo 2 iki 6 % vidutinės stiklo pardavimo kainos. Todėl natrio karbonato kainai taikomos nuolaidos dydžio skirtumas negalėjo turėti didelės įtakos atitinkamų stiklo gamintojų konkurencinei pozicijai.

395 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

396 Pagal Teisingumo Teismo praktiką dominuojančią padėtį užimanti įmonė turi teisę savo klientams suteikti nuolaidas už kiekį, kurios siejamos išimtinai su iš šios įmonės nupirktu kiekiu. Vis dėlto pagal šių nuolaidų apskaičiavimo taisykles komerciniams partneriams negali būti taikomos nevienodos sąlygos teikiant lygiavertes paslaugas pažeidžiant EB 82 straipsnio antros pastraipos c punktą. Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad pačios nuolaidų už kiekį sistemos esmė yra tokia, kad didžiausiems produkto ar paslaugos pirkėjams ar vartotojams nustatomos mažesnės vidutinės vieneto kainos arba, o tai reiškia tą patį, nustatomos didesnės nuolaidos procentinės išraiškos nei tos, kurios nustatytos mažesniems šio produkto ar paslaugos pirkėjams ar vartotojams. Taip pat reikia konstatuoti, kad netgi tuo atveju, kai nuolaidos procentinė išraiška linijine progresija didėja maksimalios nuolaidos atžvilgiu, vidutinė nuolaidos procentinė išraiška didėja arba vidutinė kaina matematiškai mažėja iš pradžių didesne proporcija, nei didėja pirkimo apimtis, o po to – mažesne proporcija, nei didėja pirkimo apimtis, prieš stabilizuodamasi ties maksimalios nuolaidos procentine išraiška ar netoli jos. Vien tai, jog šiai sistemai būdingas toks nuolaidų už kiekį sistemos rezultatas, kad už atitinkamus kiekius tam tikriems klientams taikoma proporcingai didesnė vidutinė nuolaidos procentinė išraiška nei ta, kuri taikoma kitiems klientams, atsižvelgiant į atitinkamo jų nupirkto kiekio skirtumą, iš to negalima daryti išvados, kad sistema yra diskriminacinė. Vis dėlto, jeigu ribos, nuo kurių pradedamos mokėti skirtingo dydžio nuolaidos, susijusios su nustatomomis procentinėmis išraiškomis, tam tikriems komerciniams partneriams leidžia skirti nuolaidas ar papildomas nuolaidas jiems suteikiant ekonominę naudą, kuri nepateisinama klientų suteiktos veiklos apimtimi ir galima masto ekonomija, kurią jų dėka įgyvendina tiekėjas, palyginti su savo konkurentais, tai nuolaidų už kiekį sistema lemia nevienodų sąlygų vienodoms paslaugoms taikymą. Nesant objektyvaus pateisinimo, šio diskriminacinio požiūrio rodikliai gali būti tokia aukšta sistemos taikymo pradžios riba, kad ji prieinama tik keliems dominuojančią padėtį užimančios įmonės ypač stambiems partneriams, arba nuolaidos procentinės išraiškos proporcingumo kiekiui nebuvimas (2001 m. kovo 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Portugalija prieš Komisiją*, C-163/99, Rink. p. I-2613, 50–53 punktai).

397 Šiuo atveju, kaip jau buvo minėta nagrinėjant penktojo ieškinio pagrindo pirmą dalį, ieškovė neginčija išvadų, susijusių su Prancūzijoje nustatyta nuolaidų sistema.

398 Vis dėlto ieškovės nustatyta nuolaidų sistema nebuvo proporcinga kiekiams netgi kalbant apie įmones, kurioms taikytos tokios nuolaidos. Visų pirma iš ginčijamo sprendimo matyti, kad *Durant* ir *Perrier* buvo suteiktos skirtingo dydžio nuolaidos (75 ir 76 konstatuojamosios dalys).

399 Todėl vien dėl šios aplinkybės, priešingai nei tvirtina ieškovė, su diskriminacinių veiksmų buvimu susijęs kaltinimas buvo grindžiamas ginčijamame sprendime konstatuotomis faktinėmis aplinkybėmis.

400 Dėl ieškovės argumento, susijusio su skirtingomis tuščiavidurio stiklo ar plokščiojo stiklo rinkomis, primintina, jog nagrinėjama natrio karbonato, o ne stiklo rinka. Todėl iš natrio karbonato gamintojų klientų nereikia išskirti stiklo gamintojų.

401 Taip pat ieškovė nurodo mažas natrio karbonato sąnaudas. Tačiau šis teiginys nei pagrįstas, nei gali paneigti veiksmų, kuriais kaltinama ieškovė, diskriminacinį pobūdį.

402 Todėl penktojo ieškinio pagrindo penktą dalį reikia atmesti.

Dėl šeštojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimu

403 Iš esmės šeštąjį ieškinio pagrindą sudaro trys dalys, atitinkamai susijusios su negalėjimu susipažinti su kaltę įrodančiais dokumentais, gynybai naudingų dokumentų buvimu tarp bylos medžiagos dokumentų, su kuriais buvo susipažinta taikant proceso organizavimo priemones, ir ieškovės negalėjimu susipažinti su visa bylos medžiaga.

404 Pirmiausia reikia priminti, kad teisės į gynybą paisymas yra vienas iš pagrindinių Bendrijos teisės principų ir jo būtina visada laikytis, visų pirma visose procedūrose, kuriose gali būti skiriamos sankcijos, net jei tai būtų administracinė procedūra. Ši teisė reikalauja, kad atitinkamoms įmonėms ir įmonių asociacijoms būtų suteikta galimybė jau per administracinę procedūrą pareikšti savo nuomonę dėl Komisijos nurodomų faktų, kaltinimų ir aplinkybių teisingumo bei reikšmingumo (šio sprendimo 275 punkte minėto Sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją* 11 punktas ir 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Avebe prieš Komisiją*, T-314/01, Rink. p. II-3085, 49 punktas).

405 Iš teisės į gynybą principo laikymosi kylanti teisė susipažinti su byla reiškia, kad Komisija atitinkamai įmonei suteikia galimybę išnagrinėti visus tyrimo medžiagoje esančius dokumentus, kurie gali būti svarbūs jos gynybai. Tai yra ir kaltę įrodantys dokumentai, ir nekaltumą įrodantys dokumentai, išskyrus kitų įmonių verslo paslaptis, Komisijos vidaus dokumentus ir kitą konfidencialią informaciją (2004 m. sausio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 68 punktas ir šio sprendimo 88 punkte minėto 2008 m. birželio 18 d. Sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 145 punktas).

406 Kalbant apie kaltę įrodančius dokumentus, atitinkama įmonė turi įrodyti, kad išvada, kurią Komisija padarė savo sprendime, būtų buvusi kitokia, jei nepateiktas dokumentas, kuriuo Komisija grindė savo kaltinimus šiai įmonei, būtų atmestas kaip kaltę įrodantis pagrindas. Kalbant apie nekaltumą įrodančius dokumentus, atitinkama įmonė turi įrodyti, kad jų neatskleidimas galėjo turėti įtakos procedūros eigai ir Komisijos sprendimo turiniui šios įmonės nenaudai. Įmonei pakanka įrodyti, kad ji būtų galėjusi šiuos nekaltumą įrodančius dokumentus panaudoti gynybai taip, kad jeigu būtų galėjusi jais remtis per administracinę procedūrą, būtų galėjusi nurodyti aplinkybes, kurios nesutampa su Komisijos tame etape padarytomis išvadomis, ir todėl būtų galėjusi padaryti kokią nors įtaką Komisijos sprendime pateiktiems vertinimams bent jau dėl elgesio, kuriuo ji kaltinama, sunkumo ir trukmės bei galiausiai dėl baudos dydžio. Galimybė, kad neatskleistas dokumentas būtų turėjęs įtakos procedūros eigai ir Komisijos sprendimo turiniui, gali būti įrodyta tik atlikus išankstinį kai kurių įrodinėjimo pagrindų vertinimą, kuris parodytų, kad neatskleisti dokumentai dėl šių įrodymų galėjo turėti reikšmės, į kurią buvo būtina atsižvelgti (šio sprendimo 405 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 73–76 punktai ir šio sprendimo 88 punkte minėto 2008 m. birželio 18 d. sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 146 punktas).

407 Galiausiai teisės susipažinti su byla pažeidimas gali lemti viso ar dalies Komisijos sprendimo panaikinimą tik tada, jei netinkamai suteikta galimybė susipažinti su tyrimo byla per administracinę procedūrą sutrukdė atitinkamai įmonei arba atitinkamoms įmonėms susipažinti su dokumentais, kurie galėjo būti naudingi jų gynybai, ir todėl buvo pažeista jų teisė į gynybą. Taip būtų buvę, jei atskleidus dokumentą būtų galimybė, nors ir nedidelė, kad administracinė procedūra pasibaigtų kitaip, jei atitinkama įmonė būtų galėjusi juo remtis per šią procedūrą (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 405 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 73–76 punktus).

408 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia įvertinti, ar šioje byloje Komisija užtikrino ieškovės teisę į gynybą.

Dėl pirmos dalies, susijusios su negalėjimu susipažinti su kaltę įrodančiais dokumentais

— Šalių argumentai

409 Ieškovė tvirtina, kad Komisija nenurodo, kokiais rašytiniais įrodymais grindžiami tam tikri teiginiai jos atžvilgiu, o visų pirma pateikti ginčijamo sprendimo 138 ir 176 konstatuojamosiose dalyse.

410 Taip pat ieškovė teigia, kad Komisijos teiginiai jos atžvilgiu turi būti atmesti, nes pranešimo apie kaltinimus priede esančiuose dokumentuose nėra jokių šiuos teiginius pagrindžiančių aplinkybių.

411 Komisija ginčija ieškovės argumentus.

— Teismo vertinimas

412 Pagal ginčijamo sprendimo 138 punktą:

„Kad šioje byloje įvertintų ieškovės galią rinkoje, Komisija išnagrinėjo visus tam turinčius įtakos ekonominius veiksnius, įskaitant tokias aplinkybes:

<…>

ix) įprastas *Solvay*, kaip didžiausią įtaką kainoms turinčios įmonės, vaidmuo,

x) kitų Bendrijos gamintojų požiūris į *Solvay*, kaip į dominuojančią gamintoją, ir jų susilaikymas nuo agresyvios konkurencijos jos įprastų klientų atžvilgiu.“

413 Be to ginčijamo sprendimo 176 konstatuojamojoje dalyje dėl susitarimų dėl išimtinių teisių pažymėta:

„Kadangi neįmanoma tiksliai numatyti, kokia padėtis bus po dvejų metų, toks ilgas išankstinio pranešimo laikotarpis turėjo didelį atgrasomąjį poveikį ir klientai nedrįso nutraukti santykio su *Solvay*. Bent jau kai kurie iš jų manė, kad toks ilgas išankstinio pranešimo laikotarpis yra trukdis.“

414 Pažymėtina, kad šie trys teiginiai yra bendri vertinimai, pateikti ginčijamo sprendimo antroje dalyje, skirtoje teisiniam vertinimui.

415 Šiuo atveju ieškovė nepaaiškina, kiek šie vertinimai gali daryti poveikį pažeidimų, kuriais ji kaltinama, konstatavimui. Vis dėlto reikia priminti, kad kalbant apie kaltės įrodymus atitinkama įmonė turi įrodyti, kad Komisijos sprendimo rezultatas būtų

buvęs kitoks, jeigu neatsiųstas dokumentas, kuriuo Komisija rėmėsi apkaltindama šią įmonę kaip kaltę įrodančiu dokumentu, turėjo būti atmestas.

416 Todėl šeštojo ieškinio pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl antros dalies, susijusios su gynybai naudingų dokumentų buvimu tarp bylos medžiagos dokumentų, su kuriais buvo susipažinta taikant proceso organizavimo priemones

417 Pirmiausia reikia priminti, kad teisė susipažinti su byla, neatsiejama nuo teisės į gynybą principo paisymo, reiškia, kad Komisija atitinkamai įmonei suteikia galimybę išnagrinėti visus tyrimo byloje esančius dokumentus, kurie gali būti svarbūs jos gynybai. Tai yra tiek kaltę įrodantys dokumentai, tiek nekaltumą įrodantys dokumentai, išskyrus kitų įmonių verslo paslaptis, Komisijos vidaus dokumentus ir kitą konfidencialią informaciją. Kalbant apie nekaltumą įrodančius dokumentus, atitinkama įmonė turi įrodyti, kad jų neatskleidimas galėjo turėti įtakos procedūros eigai ir Komisijos sprendimo turiniui šios įmonės nenaudai (žr. šio sprendimo 88 punkte minėto 2008 m. birželio 18 d. Sprendimo *Hoechst prieš Komisiją* 145 ir 146 punktus ir nurodytą teismų praktiką).

418 Šioje byloje susipažinusi su bylos dokumentais ieškovė pateikė pastabas 2005 m. liepos 15 dieną.

419 Ieškovė teigia, kad galimybė susipažinti su šiais dokumentais per administracinę procedūrą jai būtų leidusi iš anksto parengti gynybai naudingus argumentus dėl atitinkamos geografinės rinkos, dėl nagrinėjamo produkto rinkos, dėl dominuojančios padėties buvimo ir dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi.

— Dėl atitinkamos geografinės rinkos

420 Anot ieškovės, iš minėtų dokumentų matyti, kad geografinės rinkos klausimas ypač sudėtingas. Viena vertus, Komisija neatsižvelgė į natrio karbonato transportavimo sąnaudas, nors užsienio gamintojui tokios sąnaudos neleidžia konkuruoti su vietos gamintoju natūralioje gamyklos veiklos zonoje. Kita vertus, klientai teikia pirmenybę vietos gamintojui, jiems užtikrinančiam nepertraukiamą pristatymą ir todėl saugesnį tiekimą. Šiuo klausimu ieškovė remiasi *Akzo* ir *Rhône–Poulenc* dokumentais.

421 Ieškovės teigimu, nors ginčijamame sprendime apibrėžta atitinkama geografinė rinka neatitinka realybės, kokią mato konkurentai, neatrodo, kad atitinkamą geografinę rinką galima griežtai apibrėžti pagal valstybių sienas. Iš tikrųjų rinką apibūdina regionų visuma, kurių ribas sunku tiksliai nustatyti. Bet kuriuo atveju neįmanoma nustatyti atitinkamos geografinės rinkos remiantis Komisijos atliktu daliniu tyrimu.

422 Šiuos argumentus reikia atmesti.

423 Dėl natrio karbonato transportavimo sąnaudų pažymėtina, kad ieškovė neįrodė, jog *Akzo* ir *Rhône–Poulenc* dokumentų neatskleidimas galėjo padaryti įtakos proceso eigai ir ginčijamo sprendimo turiniui ieškovės nenaudai. Iš tikrųjų iš bylos medžiagos matyti, kad ieškovė žinojo apie šią aplinkybę, nes atsakydama į pranešimą apie kaltinimus ji nurodė, jog natrio karbonatas yra produktas, kurio „gamyba nėra ypač sudėtinga ir todėl jis nėra labai brangus“, ir kad „todėl transporto sąnaudos yra svarbus veiksnys, turintis įtakos vartotojų mokamai kainai“. Tačiau šį argumentą ieškovė galėjo pateikti per administracinę procedūrą, nors ir neturėjo galimybės susipažinti su *Akzo* ir *Rhône–Poulenc* dokumentais.

424 Be to, kalbant apie aplinkybę, jog klientai pirmenybę teikė vietos gamintojams, reikia manyti, kad ieškovė apie šią aplinkybę žinojo, nes ieškovė atitinkamoms nacionalinėms administracijoms išsiuntė 1981 m. vasario 19 d. laišką, kuriame joms nurodė pakeisti sutartis dėl kiekio tonomis su stiklo pramonės gamintojais atsižvelgiant į Komisijos pastabas. Todėl ieškovė negali remtis vietos gamintojams suteikta pirmenybe, kad įrodytų, jog *Akzo* ir *Rhône–Poulenc* dokumentų neatskleidimas galėjo padaryti įtakos proceso eigai ir ginčijamo sprendimo turiniui jos nenaudai.

425 Todėl ieškovės pateiktą kaltinimą reikia atmesti.

— Dėl nagrinėjamo produkto rinkos

426 Ieškovė tvirtina, kad pas jos konkurentus ir klientus rasti dokumentai jai būtų leidę ginčyti Komisijos analizę, kiek tai susiję su nagrinėjamo produkto rinkos nustatymu. Iš tikrųjų dėl kaustinės sodos natrio karbonato gamintojams buvo daromas konkurencinis spaudimas didžiąją dalį ginčijamame sprendime nustatyto pažeidimo laikotarpio.

427 Šiuo klausimu reikia nuspręsti, kad ieškovė, didžiausia natrio karbonato gamintoja Europoje faktinių aplinkybių metu, Komisijos vertinimui galėjo pateikti reikalingą informaciją apie natrio karbonato pakeitimą kaustine soda. Iš tikrųjų pagal ginčijamo sprendimo 143 konstatuojamąją dalį ieškovė buvo ir viena iš didžiausių kaustinės sodos gamintojų.

428 Be to, susipažinus su bylos medžiaga, ieškovės pateikta informacija nepaneigia Komisijos analizės ginčijamame sprendime, nes Komisija pripažino, kad buvo tam tikra galimybė natrio karbonatą pakeisti kaustine soda (139–143 konstatuojamosios dalys).

429 Taigi ieškovė neįrodė, kad nagrinėjamų dokumentų neatskleidimas galėjo turėti įtakos procedūros eigai ir ginčijamo sprendimo turiniui jos nenaudai.

430 Todėl ieškovės pateiktą kaltinimą reikia atmesti.

— Dėl dominuojančios padėties buvimo

431 Anot ieškovės, iš jos konkurentų, visų pirma *Akzo* ir *Rhône–Poulenc*, paimtų dokumentų tyrimas patvirtina, jog Komisija nenagrinėjo dviejų pagrindinių aplinkybių, t. y. kitų kontinentinių gamintojų realaus pajėgumo konkuruoti su ja ir klientų galios kompensacinio poveikio. Be to, Komisija tinkamai neatsižvelgė į importo iš Rytų Europos ir Jungtinių Amerikos Valstijų daromą konkurencinį spaudimą. Iš šių aplinkybių matyti, jog neįrodyta, kad ji užėmė dominuojančią padėtį regionuose, kuriuose ji kaltinama antikonkurenciniu elgesiu.

432 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ieškovė jau pateikė šiuos argumentus. Visų pirma ji pažymėjo:

„[*Solvay*] ne tik negali veikti rinkoje nepaisydama konkurencijos, o pirmiausia Rytų Europos šalių gamintojų bei Amerikos gamintojų konkurencijos, bet, ir visų pirma, ją pačią su klientais sieja bent jau tarpusavio priklausomybė.“

433 Šiuo klausimu ieškovė Komisijai pateikė tam tikrus dokumentus per administracinę procedūrą.

434 Šiomis aplinkybėmis pažymėtina, jog ieškovės pastabos susipažinus su bylos medžiaga neįrodo, kaip tam tikri minėti dokumentai, o būtent paimti iš *Akzo* ir *Rhône–Poulenc*, galėjo būti naudingi jos gynybai.

435 Todėl ieškovės pateiktą kaltinimą reikia atmesti.

— Dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi

436 Ieškovė teigia, kad pas jos konkurentus rasti dokumentai įrodo, jog ginčijamas sprendimas „nepakankamas“, kiek tai susiję su „veiksmų siekiant pašalinti konkurentus“, kuriais ji kaltinama, analize. Iš tikrųjų šiais veiksmais nebuvo siekiama tokio tikslo ir jie neturėjo tokio poveikio, kurie jiems priskiriami ginčijamame sprendime.

Rhône–Poulenc ir *Akzo* gamyklos dirbo visu pajėgumu beveik per visą nagrinėjamą laikotarpį. Taip pat ieškovė pažymi, kad ji neužėmė visos rinkos taip, kad konkurentai neturėtų galimybės parduoti.

437 Be to, anot ieškovės, *Akzo* atliktas tam tikrų gamyklų tiesioginių gamybos sąnaudų tyrimas įrodo ieškovės teisėtą ekonominį interesą skirti nuolaidas už ribinį kiekį tonomis po to, kai padengiamos fiksuotos išlaidos. Taip pat nuolaidos už ribinį kiekį tonomis yra įprasta praktika rinkoje.

438 Vis dėlto, pirma, pažymėtina, jog pranešime apie kaltinimus Komisija paminėjo, kad „devintojo dešimtmečio pradžioje išsivysčiusiose šalyse natrio karbonato paklausa sumažėjo dėl tokių pagrindinių priežasčių: ekonomikos recesija, stiklo perdirbimas ir stiklo pakuočių pakeitimas plastiko ir (arba) aliuminio pakuotėmis“ ir kad „pastaraisiais metais pasaulinė paklausa vėl pastebimai atgijo ir buvo galimybė parduoti visą natrio karbonato produkciją“ bei kad „tuo metu gamybos skyriai dirbo visu pajėgumu“.

439 Taip pat ginčijamo sprendimo 17 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad 1990 m. gamybos skyriai dirbo visu pajėgumu.

440 Taigi Komisija buvo informuota apie šią faktinę padėtį per administracinę procedūrą ir tuo metu, kai ginčijamo sprendimo 191 konstatuojamojoje dalyje ji nusprendė, kad ieškovė „ilgam laikui iš konkurentų atėmė visas galimybes parduoti“.

441 Todėl ieškovė neįrodė, kad negalėjimas susipažinti su *Akzo* ir *Rhône–Poulenc* dokumentais padarė įtakos procedūros eigai ir ginčijamo sprendimo turiniui jos nenaudai.

442 Antra, dėl ieškovės ekonominio suinteresuotumo skirti nuolaidas už ribinį kiekį tonomis pažymėtina, kad šį argumentą ji galėjo plėtoti per administracinę procedūrą remdamasi savo išlaidomis ir jai nereikėjo remtis konkurentų dokumentais.

443 Be to, ieškovė šį argumentą nurodė atsakyme į pranešimą apie kaltinimus pažymėdama, kad šios nuolaidos atitinka „[*Solvay*] pelną“. Be to, ji nurodė:

„Kiekvienam klientui nustatytos ribos realiai tik atspindėjo natrio karbonato gamintojų našumo ribas. Iš tikrųjų, kaip žinoma, padengus fiksuotas išlaidas kiekviena papildoma parduota tona teikia vis didesnį pelną. Komisija, kuriai tenka įrodinėjimo pareiga, šiuo klausimu neįrodė, kad neabejotinai su kiekiais susijusių ginčijamų nuolaidų procentinė išraiška tokia, kad ji nebeatitinka jokios konkrečios *Solvay* ekonominės naudos.“

444 Trečia, dėl nuolaidų, skirtų už ribinį kiekį tonomis, pakanka nurodyti, jog ieškovės argumentas, kad šios nuolaidos yra įprasta praktika, neįrodo, jog dominuojančią padėtį užimančios įmonės skiriamos nuolaidos už ribinį kiekį tonomis yra suderinamos su EB 82 straipsniu.

445 Todėl ieškovės pateiktą argumentą reikia atmesti.

446 Taigi darytina išvada, kad iš ieškovės dokumentų, su kuriais buvo susipažinta taikant proceso organizavimo priemones, matyti, jog Komisija nepažeidė teisės į gynybą. Todėl šeštojo ieškinio pagrindo antrą dalį reikia atmesti.

Dėl trečios dalies, susijusios su negalėjimu susipažinti su visa bylos medžiaga

— Šalių argumentai

447 Ieškinyje ieškovė nurodo iš Komisijos niekuomet negalėjusi gauti išsamaus bylos medžiagos sąrašo. Be to, administracinės procedūros, kurioje buvo priimtas Sprendimas 91/299, metu Komisija jai suteikė galimybę susipažinti tik su prie pranešimo apie kaltinimus pridėtais kaltę įrodančiais dokumentais. Todėl, kaip nurodyta šio sprendimo 35 punkte minėtame Sprendime *Solvay I* pateiktame bylos aprašyme, ieškovei buvo atsisakyta leisti susipažinti su visomis „bylos dalimis“ dėl jos konkurentų (*Rhône-Poulenc,* CFK*, Matthes & Weber,* AKZO ir ICI) ir dešimtimi bylų, į kurias įtraukti prašymai pateikti informaciją pagal faktinių aplinkybių metu taikytą Reglamento Nr. 17 11 straipsnio redakciją, pirmiausia Komisijos siųsti kai kuriems ieškovės klientams. Ieškovė teigia, kad taip jai buvo užkirstas kelias išnagrinėti, ar šių bylų medžiagoje buvo jos gynybai naudingų įrodymų, ypač susijusių su atitinkama geografine rinka, dominuojančios padėties buvimu ir piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi. Tokia galimybė susipažinti su bylos medžiaga tapo dar svarbesnė, nes praėjus laiko nuo faktinių aplinkybių, dėl kurių pateikti kaltinimai, dalis įrodymų buvo prarasta.

448 Susipažinusi su bylos medžiaga Teismo kanceliarijai pateiktose 2005 m. liepos 15 d. pastabose ieškovė teigia negalinti nurodyti, kiek jos gynybai galėjo būti naudingi trūkstami bylos medžiagos dokumentai. Šiuo klausimu ji pažymi, kad, pirma, Komisija

tiesiogiai pripažino praradusi penkis segtuvus ir, antra, negalėjo užtikrinti, kad jos vis dar turimuose segtuvuose yra visi dokumentai, nes dokumentai nuosekliai nesunumeruoti ir nėra išsamaus sąrašo. Iš to ji daro išvadą, kad reikia panaikinti visą ginčijamą sprendimą, nes Pirmosios instancijos teismas neturi galimybės vykdyti jo teisėtumo kontrolę.

449 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

— Teismo vertinimas

450 Pirmiausia reikia pabrėžti, kad administracinės procedūros metu iki Sprendimo 91/299 priėmimo Komisija neparengė bylos medžiagą sudarančių dokumentų išsamaus sąrašo ir perdavė ieškovei tik prie pranešimo apie kaltinimus pridėtus kaltę įrodančius dokumentus.

451 Šiuo klausimu Komisija posėdyje nurodė, kad kai kuriose bylose taikyta praktika suinteresuotoms įmonėms nusiųsti pranešimą apie kaltinimus, pridedant tik tam tikrus dokumentus dėl didelės bylos medžiagos apimties ir pakviečiant įmones atvykti į Komisijos patalpas susipažinti su visais prieinamais dokumentais pagal išsamų sąrašą. Vis dėlto, Komisijos teigimu, byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas 91/299, pranešėjas nusprendė „supaprastinti procedūrą“, nes, atsižvelgiant į tai, kad visi dokumentai, kuriais remtasi, buvo perduoti kartu su pranešimu apie kaltinimus, susipažinimas su jais netikslingas ir todėl išsamus sąrašas nereikalingas.

452 Tačiau reikia priminti, kad *Dvyliktosios konkurencijos politikos ataskaitos* 40 ir 41 puslapiuose dėl susipažinimo su bylos medžiaga Komisija nustatė tokias taisykles:

„Į procedūrą įtrauktoms įmonėms Komisija suteikia galimybę susipažinti su joms reikšminga bylos medžiaga. Įmonės informuojamos apie Komisijos bylos medžiagos turinį prie pranešimo apie kaltinimus arba laiško dėl skundo atmetimo pridedant visų bylą sudarančių dokumentų sąrašą ir jame nurodant įmonėms prieinamus dokumentus ar jų dalis. Su prieinamais dokumentais įmonės pakviečiamos susipažinti vietoje. Jei įmonė pageidauja susipažinti tik su keliais dokumentais, Komisija gali jai pateikti jų kopijas. Komisija pripažįsta konfidencialiais ir todėl neprieinamais atitinkamai įmonei tokius dokumentus: dokumentus ar jų dalis, kuriuose pateikiamos kitų įmonių verslo paslaptys; Komisijos vidaus dokumentus, pavyzdžiui, pažymas, projektus ar kitus darbo dokumentus; bet kokią kitą konfidencialią informaciją, pavyzdžiui, leidžiančią identifikuoti tapatybės atskleisti nenorinčius pareiškėjus, ir medžiagą, Komisijai pateiktą su sąlyga, kad bus išlaikytas jos konfidencialus pobūdis.“

453 Iš šių taisyklių matyti, kad per administracinę procedūrą prieš priimdama Sprendimą 91/299 Komisija privalėjo ieškovei suteikti galimybę susipažinti su visais kaltę įrodančiais ir ją paneigiančiais dokumentais, kuriuos ji gavo atlikdama tyrimą, išskyrus kitų įmonių komercinę paslaptį sudarančius dokumentus, Komisijos vidaus dokumentus ir kitą konfidencialią informaciją (šiuo klausimu žr. 1991 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hercules Chemicals prieš Komisiją*, T-7/89, Rink. p. II-1711, 51–54 punktus ir 1992 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, T-10/92–T-12/92 ir T-15/92, Rink. p. II-2667, 39–41 punktus).

454 Todėl reikia konstatuoti, kad byloje, kurioje priimtas Sprendimas 91/299, Komisija nesilaikė 1982 m. savo nustatytų taisyklių, nesudarydama išsamaus bylos medžiagą sudarančių dokumentų sąrašo ir nesuteikdama ieškovei galimybės susipažinti su visais bylos medžiagoje esančiais dokumentais.

455 Taip pat pažymėtina, kad Pirmosios instancijos teismui panaikinus Sprendimą 91/299 dėl to, kad nebuvo patvirtintas autentiškumas, Komisija nusprendė turinti teisę priimti skundžiamą sprendimą pakartotinai nepradėjusi administracinės procedūros.

456 Atsižvelgiant į tai, reikia konstatuoti, kad prieš priimdama ginčijamą sprendimą Komisija nenusiuntė ieškovei visų jai prieinamų bylos medžiagos dokumentų ir ieškovei nepasiūlė atvykti susipažinti su minėtais dokumentais jos patalpose, todėl šiuo klausimu administracinė procedūra buvo atlikta netinkamai.

457 Vis dėlto iš teismų praktikos matyti, kad teisė į gynybą dėl procedūrinio reikalavimo nesilaikymo gali būti pažeista tik jei šis pažeidimas turėjo tiesioginį poveikį apkaltintos įmonės gynybos galimybėms (2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mannesmannröhren-Werke prieš Komisiją*, T-44/00, Rink. p. II-2223, 55 punktas ir šio sprendimo 314 punkte minėto Sprendimo *General Electric prieš Komisiją* 632 punktas).

458 Šiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas dėl ginčijamo sprendimo pareikštą ieškinį, nurodė taikyti proceso organizavimo priemones, skirtas užtikrinti galimybę susipažinti su visa bylos medžiaga, tam, kad įvertintų, ar Komisijos atsisakymas atskleisti dokumentą arba nusiųsti įrodymą galėjo pakenkti ieškovės gynybai (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 405 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 102 punktą).

459 Šiuo klausimu reikia priminti, kad tokio pateiktų pagrindų teismine kontrole apriboto nagrinėjimo tikslas ir rezultatas nėra pakeisti išsamaus bylos tyrimo, atliekamo per administracinę procedūrą. Pavėluotas susipažinimas su tam tikrais bylos medžiagos dokumentais ieškinį dėl Komisijos sprendimo pareiškusios įmonės negrąžina į padėtį, kurioje ji būtų buvusi, jei pateikdama šiai institucijai pastabas raštu ir žodžiu būtų galėjusi remtis tais pačiais dokumentais (žr. šio sprendimo 405 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 103 punktą ir nurodytą teismų praktiką). Be to, kai galimybė susipažinti su bylos medžiaga yra užtikrinta vykstant

teismo procesui, suinteresuota įmonė turi įrodyti ne tai, kad jeigu ji būtų turėjusi galimybę susipažinti su neatsiųstais dokumentais, Komisijos sprendimo turinys būtų buvęs kitoks, o tik tai, kad minėti dokumentai galėjo būti naudingi jos gynybai (2003 m. spalio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Corus UK prieš Komisiją*, C-199/99 P, Rink. p. I-11177, 128 punktas ir šio sprendimo 55 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *PVC II* 318 punktas).

460 Šioje byloje Teismo prašymu Komisija pateikė pranešimą apie kaltinimus ir prie jo pridėtus dokumentus. Ji taip pat parengė šiuo metu turimoje bylos medžiagoje esančių dokumentų išsamų sąrašą.

461 Taigi šiuo klausimu, pirma, reikia konstatuoti, kad išlieka neaiškumų dėl bylos medžiagos tikslios pradinės sudėties. Iš tikrųjų atsakydama į teismo raštu pateiktą klausimą Komisija nurodė, kad turima bylos medžiagos sudėtis yra pradinės bylos medžiagos, sudarytos iš „bylos dalių“, sunumeruotų nuo 1 iki 71, kopija. Vis dėlto Komisija taip pat informavo Teismą, kad yra „bylos dalis“ be numerio, pavadinta „Oberland Glas“.

462 Antra, reikia pažymėti, kad Komisija aiškiai pripažino pametusi penkias „bylos dalis“, sunumeruotas nuo 66 iki 70. Iš 2005 m. kovo 15 d. Komisijos laiško matyti, kad ji priėjo prie šios išvados, nes konstatavo turinti „bylos dalis“, sunumeruotas nuo 1 iki 65, ir kad „bylos dalyje“ Nr. 71 yra pranešimas apie kaltinimus.

463 2005 m. lapkričio 18 d. pastabose Komisija pažymėjo, kad „mažai tikėtina, jog nesurandamuose segtuvuose buvo išteisinančių įrodymų“. Posėdyje pakviesta patikslinti šį teiginį ji nurodė, kad „tikėtina“, jog minėtose „bylos dalyse“ nebuvo išteisinančių dokumentų ir „statistiniu“ požiūriu jie negalėjo būti naudingi ieškovės gynybai.

464 Iš šių atsakymų matyti, kad Komisija negalėjo tiksliai nurodyti, kas yra kiekvieno „bylos dalis“ Nr. 66–70 sudarančio dokumento autorius, koks jo pobūdis ir turinys.

465 Taigi reikia patikrinti, ar ieškovė turėjo galimybę išnagrinėti visus tyrimo bylos medžiagoje esančius dokumentus, kurie galėjo būti naudingi jos gynybai, ir, jei ne, ar jos teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimas buvo toks svarbus, kad dėl jo ši proceso garantija neteko prasmės. Iš tikrųjų pagal teismų praktiką susipažinimas su bylos medžiaga yra viena iš proceso garantijų, skirtų apsaugoti teisę į gynybą (šio sprendimo 35 punkte minėto Sprendimo *Solvay I* 59 punktas), ir teisės susipažinti su Komisijos bylos medžiaga pažeidimas per procedūrą, per kurią priimamas sprendimas, iš esmės gali būti pagrindas panaikinti tokį sprendimą, kai juo buvo pažeista atitinkamos įmonės teisė į gynybą (šio sprendimo 459 punkte minėto Sprendimo *Corus UK prieš Komisiją* 127 punktas).

466 Šiuo klausimu reikia išnagrinėti, ar buvo pažeista ieškovės teisė į gynybą, kiek tai susiję su pranešimu apie kaltinimus ir ginčijamame sprendime pateiktais kaltinimais.

467 Pagal teismų praktiką teisės į gynybą pažeidimą reikia nagrinėti atsižvelgiant į kiekvienai bylai būdingas aplinkybes, nes įrodymas, kad atitinkama įmonė padarė pažeidimą, kuriuo yra kaltinama, iš esmės priklauso nuo Komisijos pateiktų kaltinimų (šio sprendimo 405 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 127 punktas). Taigi reikia trumpai apžvelgti pranešime apie kaltinimus ir ginčijamame sprendime Komisijos pateiktus kaltinimus dėl esmės (šio sprendimo 35 punkte minėto Sprendimo *Solvay I* 60 punktas).

468 Taip pat reikia išnagrinėti, ar buvo pažeista teisė į gynybą, atsižvelgiant į konkrečius atitinkamos įmonės dėl ginčijamo sprendimo pateiktus argumentus (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 35 punkte minėto Sprendimo *ICI II* 59 punktą).

469 Tačiau šioje byloje Teismas, nagrinėdamas šį ieškinį, įvertino ieškovės pateiktus argumentus bei ginčijamame sprendime nurodytus kaltinimus dėl esmės ir konstatavo, kad visus ieškovės pateiktus pagrindus reikia atmesti.

470 Dėl dominuojančios padėties egzistavimo pažymėtina, jog tam, kad įrodytų, jog nagrinėjamoje rinkoje ieškovė užima dominuojančią padėtį, Komisija iš esmės rėmėsi ieškovės užimama rinkos dalimi. Tačiau jokia aplinkybė neleidžia daryti prielaidos, jog trūkstamose „bylos dalyse“ ieškovė galėjo rasti dokumentų, paneigiančių išvadą, kad natrio karbonato rinkoje ji užėmė dominuojančią padėtį (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 35 punkte minėto sprendimo *ICI II* 61 punktą). Be to, kaip matyti iš šio sprendimo 277 punkte minėtos teismų praktikos, itin didelės rinkos dalys pačios savaime yra dominuojančios padėties rinkoje egzistavimo įrodymas, išskyrus tam tikras ypatingas aplinkybes. Tačiau ieškovės pateiktus argumentus dėl aplinkybių, galinčių būti ypatingomis, paneigia arba statistiniai duomenys, ieškovės pateikti ieškinyje, arba pateikti ginčijamame sprendime, ir kurių ieškovė neginčijo, arba šie argumentai netinkami. Galiausiai netgi darant prielaidą, kad tokios aplinkybės egzistavo ir buvo paminėtos trūkstamose „bylos dalyse“ esančiuose dokumentuose, ieškovė negalėjo jų nežinoti atsižvelgiant į aplinkybes šioje byloje, todėl šiuo klausimu jos teisė į gynybą nebuvo pažeista.

471 Dėl geografinės rinkos nustatymo primintina, jog šio sprendimo 259 punkte konstatuota, kad netgi jei Komisija teisingai neapibrėžė atitinkamos geografinės rinkos, ši klaida negalėjo padaryti lemiamos įtakos rezultatui. Iš to darytina išvada, kad negali būti, jog ieškovė trūkstamuose segtuvuose galėjo rasti dokumentų, paneigiančių išvadą dėl dominuojančios padėties buvimo.

472 Dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi pirmiausia pažymėtina, kad ieškovė nė viename etape neginčijo išvadų, susijusių su Prancūzijoje nustatyta nuolaidų sistema.

473 Po to pažymėtina, kad ieškovės nustatytos nuolaidų sistemos lojalumą skatinantį pobūdį rodo tiesioginiai rašytiniai įrodymai. Taigi tokiu kaip šioje byloje atveju, jeigu Komisija ginčijamame sprendime rėmėsi tik tiesioginiais rašytiniais įrodymais tam tikriems pažeidimams įrodyti, ieškovė turi stengtis nurodyti, kokia apimtimi kiti įrodymai galėjo paneigti nustatytos nuolaidų sistemos lojalumą skatinantį pobūdį, arba bent jau kaip kitaip galėjo būti aiškinami tiesioginiai rašytiniai įrodymai, kurie nebuvo ginčijami. Atsižvelgiant į įrodymus, kuriais remtasi ginčijamame sprendime, ir į tai, kad ieškovės sudarytos sutartys skatina lojalumą, susipažinimas su trūkstamomis „bylų dalimis“ niekaip negalėjo pakeisti administracinės procedūros rezultato (šiuo klausimu žr. 2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, vadinamojo *Ciment*, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 263 ir 264 punktus ir nurodytą teismų praktiką).

474 Dėl *Saint–Gobain* suteiktos nuolaidos „grupei“ primintina, kad ieškovė neginčija nei slaptojo protokolo buvimo, nei minėto protokolo 4 sąlygos turinio (žr. šio sprendimo 349 punktą) ir kad iš pačios 4 sąlygos matyti, jog nuolaida buvo apskaičiuojama „nuo visų“ *Saint–Gobain* iš ieškovės „nupirktų natrio karbonato kiekių“ Europoje (žr. šio sprendimo 352 punktą). Šiomis aplinkybėmis ieškovė turėjo stengtis nurodyti, kiek kiti įrodymai galėjo paneigti slaptojo protokolo turinį ar bent jau jam suteikti kitokią prasmę.

475 Dėl ieškovės argumento, kad slaptasis protokolas nesukliudė *Saint–Gobain* nacionalinėms dukterinėms bendrovėms panaudoti grasinimus išsiderant palankesnes sutartines sąlygas ar netgi nutraukti sutartį, šio sprendimo 357 punkte konstatuota, kad jis netinkamas. Netgi darant prielaidą, kad prarastose „bylos dalyse“ buvo šį argumentą pagrindžiančių dokumentų, tai vis tiek negalėtų būti naudinga ieškovės gynybai.

476 Dėl konkretaus išimtinumo susitarimų pabrėžtina, kad Komisija rėmėsi tiesioginiais rašytiniais įrodymais ir kad ieškovė nepaaiškino, kaip trūkstamose „bylų dalyse“ esantys

dokumentai galėjo paneigti išimtinumo susitarimų egzistavimą ar rašytiniams įrodymams suteikti kitokią prasmę.

477 Dėl išimtinumo *de facto* primintina, kad, kiek tai susiję su susitarimais, pasirašytais su tam tikrais stiklo gamintojais, ieškovė neginčijo išvadų, padarytų ginčijamame sprendime.

478 Dėl konkurencijos išlygų primintina, kad ieškovė neginčija jų egzistavimo ir kad ji klaidingai tvirtina, jog Komisija šioms išlygoms pritarė 1981 m. (žr. ankstesnius 388–390 punktus). Be to, dėl apsauginių išlygų primintina, jog ieškovės argumentas, kad Komisija šias išlygas prilygino konkurencijos išlygoms, neturi faktinio pagrindo (žr. šio sprendimo 391 punktą).

479 Todėl atmestina tikimybė, jog trūkstamose „bylos dalyse“ ieškovė šiais klausimais galėjo rasti jos gynybai naudingų dokumentų.

480 Galiausiai dėl veiksmų, kuriais kaltinama, diskriminuojančio pobūdžio ieškovės pateikti argumentai tokiam pobūdžiui paneigti netinkami.

481 Todėl reikia pripažinti, kad nebuvo įrodyta, jog ieškovė negalėjo susipažinti su visais bylos medžiagoje esančiais tyrimo dokumentais, kurie galėjo būti reikšmingi jos gynybai. Iš tiesų net jei ieškovė negalėjo susipažinti su visais bylos medžiagoje esančiais tyrimo dokumentais, šiuo atveju ši aplinkybė neužkirto kelio užtikrinti jos gynybą, kiek ji susijusi su pranešime apie kaltinimus ir ginčijamame sprendime Komisijos pateiktais kaltinimais dėl esmės.

482 Atsižvelgiant į tai, šios bylos aplinkybėmis nereikia panaikinti ginčijamo sprendimo dėl to, kad iš bylos medžiagos dingo penkios „bylos dalys“, su kuriomis ieškovė niekuomet negalėjo susipažinti. Todėl šeštojo ieškinio pagrindo trečią dalį, taigi ir visą šeštąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

2. *Dėl reikalavimų, susijusių su baudos panaikinimu ar sumažinimu*

483 Ieškovės reikalavimus, susijusius su baudos panaikinimu ar sumažinimu, iš esmės sudaro penki pagrindai, grindžiami, pirma, klaidingu pažeidimų sunkumo nustatymu, antra, klaidingu pažeidimų trukmės nustatymu, trečia, lengvinančių aplinkybių buvimu, ketvirta, baudos neproporcingumu ir, penkta, praėjusiu laiku.

Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su klaidingu pažeidimų sunkumo nustatymu

Šalių argumentai

484 Ieškovė teigia, kad Komisija turi laikytis Baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi metodo gairių [Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairių] (OL C 9, 1998, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t. p. 171; toliau – Baudų nustatymo metodo gairės). Vis dėlto, kadangi šios bylos faktinės aplinkybės įvyko anksčiau nei buvo priimtos Baudų nustatymo metodo gairės, Komisija iš esmės neprivalėjo jų laikytis, išskyrus dvi išimtis: pirma, jei minėtose gairėse įtvirtinti Komisijos praktikoje taikyti principai ir, antra, jei jomis sušvelninta Komisijos baudos dydžio nustatymo politika.

485 Dėl ginčijamu sprendimu jai paskirtos baudos ieškovė, ginčydama baudų dydį, pateikia keletą argumentų.

486 Pirma, ieškovė tvirtina, kad ji iš konkurentų niekada neatėmė visų pardavimo galimybių, nes atitinkamų valstybių rinkose jos rinkos dalis buvo mažesnė nei 100 %. Be to, ją su klientais siejusios sutartys galiojo ne daugiau kaip dvejus metus, akivaizdu, kad tai nėra ilgas laikotarpis, ir Komisija tai pripažino 1981 metais. Be to, nebuvo įrodyta, kad tariamai antikonkurenciniai veiksmai turėjo neigiamą poveikį vartotojams.

487 Antra, ieškovė teigia, kad dėl ginčijamame sprendime minėtų EB 81 straipsnio pažeidimų, kiek tai susiję su ieškove, Komisija neatsižvelgė į tai, jog šio sprendimo 35 punkte minėtu Sprendimu *Solvay I* panaikinus Sprendimą 91/297, pagal EB 81 straipsnį nebuvo priimtas joks naujas sprendimas.

488 Trečia, ieškovė pažymi, kad tam tikri aukštas pareigas užimantys jos darbuotojai, įspėti apie pareigą laikytis Bendrijos konkurencijos teisės, manė, kad jie tai daro laikydamiesi nurodymų, kurie buvo pateikti 1981 m. vykusiose derybose su Komisija. Be to, ginčijamo sprendimo 192 ir 193 konstatuojamosiose dalyse yra prieštaravimas, nes, viena vertus, Komisija nurodė, jog atsižvelgė tik į nuolaidas už lojalumą ir į neoficialius išimtinumo susitarimus, todėl ieškovė galėjo teisėtai manyti, jog konkurencijos išlygos, sutartys dėl kiekio tonomis su maždaug 15 % skirtumu ir neterminuotos sutartys, apie kurių nutraukimą pranešama prieš dvejus metus, buvo patvirtintos 1981 m., o, kita vertus, Komisija nusprendė, kad šiomis nuostatomis realiai siekta sustiprinti ieškovės išimtinę padėtį.

489 Ketvirta, ieškovė tvirtina, kad ankstesnės bausmės skiriant dideles baudas už slaptą susitarimą chemijos pramonėje negalėjo būti vertinamos kaip sunkinanti aplinkybė, kiek tai susiję su ieškove. Iš tikrųjų pagal Baudų nustatymo metodo gaires pakartotinis

pažeidimas reiškia tos pačios rūšies pažeidimus. Tačiau ieškovė pažymi, kad Komisija jos niekada nėra baudusi už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi.

490 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

Teismo vertinimas

491 Pirmiausia reikia priminti, kad nors Komisija turi diskreciją nustatydama kiekvienos baudos dydį ir neprivalo taikyti tikslios matematinės formulės, Pirmosios instancijos teismui pagal Reglamento Nr. 17 17 straipsnį yra suteikiama visiška jurisdikcija EB 229 straipsnio prasme peržiūrėti sprendimus, kuriais Komisija yra nustačiusi baudą, ir todėl jis gali panaikinti, sumažinti arba padidinti skirtą baudą (2004 m. balandžio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ir T-252/01, Rink. p. II-1181, 165 punktas ir 2006 m. gruodžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *FNCBV ir kt. prieš Komisiją*, T-217/03 ir T-245/03, Rink. p. II–4987, 358 punktas).

492 Pirma, dėl Baudų nustatymo metodo gairių taikymo reikia priminti, kad Sprendimas 91/299 buvo panaikintas dėl procesinio pažeidimo ir todėl Komisija turėjo teisę priimti naują sprendimą iš naujo nepradėjusi administracinės procedūros.

493 Kadangi ginčijamo sprendimo turinys beveik sutampa su Sprendimo 91/299 turiniu ir šie du sprendimai pagrįsti tais pačiais motyvais, nustatant baudos dydį ginčijamam sprendimui yra taikomos Sprendimo 91/299 priėmimo metu galiojusios taisyklės.

494 Iš tikrųjų Komisija iš naujo pradėjo procedūrą nuo to etapo, kai buvo padarytas procesinis pažeidimas, ir priėmė naują sprendimą iš naujo neįvertinusi šio atvejo pagal Sprendimo 91/299 priėmimo metu dar negaliojusias taisykles. Taigi naujai priimtam sprendimui netaikomos gairės, kurios priimtos vėliau nei pirmasis sprendimas.

495 Todėl Baudų nustatymo metodo gairės šioje byloje yra netaikomos.

496 Antra, reikia pažymėti, kad pažeidimus, kuriais kaltinama ieškovė, t. y. nuolaidas už lojalumą ir neoficialius išimtinumo susitarimus, Komisija pripažino „labai sunkiais“ (ginčijamo sprendimo 191–193 konstatuojamosios dalys).

497 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal teismų praktiką baudos dydis turi būti diferencijuojamas atsižvelgiant į pažeidimo aplinkybes ir pažeidimo sunkumą, o pažeidimo sunkumo vertinimas nustatant baudos dydį turi būti atliekamas būtent atsižvelgiant į konkurencijos apribojimų pobūdį (žr. 1994 m. vasario 23 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CB ir Europay prieš Komisiją*, T-39/92 ir T-40/92, Rink. p. II-49, 143 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

498 Todėl vertindama Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimų, kuriais kaltinama įmonė, sunkumą, kad nustatytų jiems proporcingą baudos sumą, Komisija gali atsižvelgti į ypač ilgą tam tikrų pažeidimų trukmę; į pažeidimų, susijusių su visais ar beveik visais nagrinėjamos įmonės produktais, kai kurie iš jų padarė įtaką visoms valstybėms narėms, skaičių ir įvairovę; į pažeidimų, susijusių su apgalvota ir nuoseklia strategija atliekant įvairius veiksmus, kuriais siekiama pašalinti konkurentus ir, įgyvendinant klientų lojalumo politiką, dirbtinai išlaikyti ar sustiprinti įmonės dominuojančią padėtį rinkoje, kurioje konkurencija jau apribota, ypatingą sunkumą; į

ypač žalingas piktnaudžiavimo pasekmes konkurencijai ir į dėl šių pažeidimų įmonės gautą naudą (šiuo klausimu žr. 1994 m. spalio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tetra Pak prieš Komisiją*, T-83/91, Rink. p. II-755, 240 ir 241 punktai).

499 Šioje byloje reikia nuspręsti, kad veiksmai, kuriais kaltinama ieškovė, pateisina tai, kad Komisija pažeidimą kvalifikavo kaip „labai sunkų“.

500 Iš tikrųjų klientams suteikdama nuolaidas už ribinį kiekį viršijantį kiekį tonomis ir su jais sudarydama susitarimus dėl lojalumo ieškovė dirbtinai išlaikė ar sustiprino savo dominuojančią padėtį nagrinėjamoje rinkoje, kurioje konkurencija jau buvo apribota.

501 Be to, nė vienas iš ieškovės pateiktų argumentų neleidžia nuspręsti, kad Komisija klaidingai nustatė pažeidimų sunkumą.

502 Pirma, dėl kaltinimo, susijusio su tuo, kad ieškovė iš konkurentų atėmė visas pardavimo galimybes, pirmiausia reikia konstatuoti, jog klientų lojalumo politika ji siekė pašalinti iš rinkos savo konkurentus. Šiuo klausimu aplinkybė, kad jos rinkos dalis buvo mažesnė nei 100 %, neleidžia manyti, kad jos veiksmai neturėjo konkurentų pašalinimo poveikio.

503 Taip pat pažymėtina, kad Komisija neturėjo konkrečiai įrodyti, jog ieškovės veiksmai turėjo neigiamą poveikį vartotojams. Iš tikrųjų esant EB 82 straipsnio pažeidimui nebūtina nagrinėti, ar aptariamas elgesys padarė žalos vartotojams (šiuo klausimu žr. 2007 m. kovo 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *British Airways prieš Komisiją*, C-95/04 P, Rink. p. I-2331, 106 ir 107 punktus ir nurodytą teismų praktiką).

504 Antra, dėl nuorodos į EB 81 straipsnį reikia konstatuoti, kad ginčijamo sprendimo 191 konstatuojamojoje dalyje Komisija tik nurodė, jog pažeidimai, kuriais kaltinama ieškovė, atsižvelgiant į specifines šios bylos aplinkybes buvo sunkesni už EB 81 straipsnio pažeidimus, kuriais ieškovė taip pat kaltinta. Taigi Komisija visai neignoravo aplinkybės, kad EB 82 straipsnio ir EB 81 straipsnio pažeidimai buvo atskiri ir todėl turėjo būti nagrinėjami atskirai.

505 Trečia, dėl ieškovės sutarčių pakeitimų ir ginčijamo sprendimo 193 konstatuojamojoje dalyje esančio tariamo prieštaravimo pakanka konstatuoti, kad ieškovei skirta bauda nesusijusi su 1982 m. Komisijos patvirtintomis nuostatomis.

506 Ketvirta, dėl pakartotinio pažeidimo pažymėtina, kad atsakyme į Teismo raštu pateiktą klausimą Komisija patvirtino, jog ginčijamo sprendimo 194 konstatuojamojoje dalyje nurodytas kaltinimas, kad ieškovei jau ne kartą buvo skirtos didelės baudos už slaptus susitarimus chemijos pramonėje (peroksidacijos produktai, polipropilenas, polivinilchloridas (PVC), ir tai buvo sunkinanti aplinkybė.

507 Šiuo klausimu primintina, kad pagal teismų praktiką vertinant padaryto pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į galimą recidyvą (šio sprendimo 405 punkte minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 91 punktas ir 2005 m. spalio 25 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, T-38/02, Rink. p. II-4407, 348 punktas).

508 Recidyvo sąvoka, kaip ji suprantama tam tikrose nacionalinės teisės sistemose, reiškia, jog asmuo naujų pažeidimų padarė jau būdamas baustas už panašaus pobūdžio

pažeidimus (1999 m. kovo 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją*, T-141/94, Rink. p. II-347, 617 punktas).

509 Baudų nustatymo metodo gairėse, nors jos šioje byloje ir netaikomos, taip pat nurodomas „to paties pobūdžio pažeidimas“.

510 Tačiau reikia konstatuoti, kad visi pažeidimai, už kuriuos ieškovei keletą kartų buvo skirtos didelės baudos už slaptus susitarimus chemijos pramonėje, susiję su EB 81 straipsniu. Iš tikrųjų, kaip patikslino Komisija, kalbama apie Komisijos sprendimus: 1984 m. lapkričio 23 d. Sprendimą 85/74/EEB dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį (IV/30.907 – Peroksidacijos produktai) (OL L 35, 1985, p. 1), 1986 m. balandžio 23 d. Sprendimą 86/398/EEB dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį (IV/31.149 – Polipropilenas) (OL L 230, p. 1) ir galiausiai 1988 m. gruodžio 21 d. Sprendimą 89/190/EEB dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį (IV/31.865, PVC) (OL L 74, 1989, p. 1). Be to, minėtuose sprendimuose nagrinėti veiksmai labai skiriasi nuo tų, kurie nagrinėjami šioje byloje.

511 Taigi Komisija klaidingai pripažino, kad ieškovės atveju buvo sunkinanti aplinkybė, ir todėl ginčijamą sprendimą reikia pakeisti ieškovei paskirtą baudą sumažinant 5 %.

512 Atsižvelgiant į tai bauda turi būti sumažinta 1 milijonu eurų.

Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su klaidingu pažeidimų trukmės nustatymu

Šalių argumentai

513 Ieškovė teigia, kad atsižvelgiant į tai, jog ji nevykdė centralizuotos politikos ir į tai, kad sutarties sąlygos buvo nustatytos nacionaliniu mastu, Komisija turėjo atsižvelgti į tariamų pažeidimų geografinį mastą, o todėl ji būtų padariusi kitokią išvadą dėl pažeidimų trukmės kiekvienoje iš atitinkamų valstybių. Šių aplinkybių paisymas būtų turėjęs poveikį ir baudos dydžiui, būtent kiek tai susiję su apyvarta, į kurią reikia atsižvelgti.

514 Komisija ginčija ieškovės pateiktus argumentus.

Teismo vertinimas

515 Pagal ginčijamo sprendimo 195 konstatuojamąją dalį pažeidimai prasidėjo maždaug nuo 1983 m., t. y. praėjus nedaug laiko po ieškovės ir Komisijos derybų ir po to, kai Komisija baigė nagrinėti bylą, ir tęsėsi bent jau iki 1990 m. pabaigos.

516 Be to, Komisija nagrinėjamą rinką apibrėžė kaip Bendrijos masto.

517 Tai reiškia, kad Komisija neturėjo nustatyti pažeidimų trukmės nagrinėdama kiekvieną valstybę atskirai. Kaip ji tai ir turėjo padaryti, Komisija nustatė pažeidimų pradžios ir pabaigos datą atitinkamoje geografinėje rinkoje, t. y. visoje kontinentinėje Vakarų Europoje.

518 Bet kuriuo atveju, jeigu Komisija būtų turėjusi nustatyti pažeidimų trukmę atitinkamose nacionalinėse rinkose atskirai, tai ji būtų paskyrusi keletą baudų, kurių bendra suma nebūtų mažesnė už tą, kuri skirta ginčijamu sprendimu. Iš to darytina išvada, kad galima Komisijos klaida nustatant atitinkamą geografinę rinką nepateisintų nei ginčijamo sprendimo panaikinimo, nei baudos sumažinimo.

519 Todėl antrąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su lengvinančių aplinkybių buvimu

520 Trečiąjį ieškinio pagrindą sudaro penkios dalys, atitinkamai susijusios su pakartotinio pažeidimo nebuvimu, ieškovės bendradarbiavimu su Komisija, ieškovės teisėtų lūkesčių ir sąžiningumo apsauga, teisinio saugumo principu ir Komisijos „stebinančiu elgesiu“.

Dėl pirmos dalies, susijusios su recidyvo nebuvimu

521 Ieškovė teigia, kad Komisija jos atžvilgiu niekada nebuvo pradėjusi procedūros pagal EB 82 straipsnį.

522 Kaip minėta šiuo klausimu, vertinant padaryto pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į galimą recidyvą, kuris pateisina baudos padidinimą.

523 Tačiau recidyvo nebuvimas nėra lengvinanti aplinkybė, nes iš esmės įmonė turi pareigą nepažeisti EB 82 straipsnio.

524 Todėl trečiojo ieškinio pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl antros dalies, susijusios su ieškovės bendradarbiavimu su Komisija

525 Ieškovė tvirtina bendradarbiavusi vykstant tyrimui per Komisijos vizitus jos patalpose ir atsakydama į prašymus pateikti informaciją.

526 Reglamento Nr. 17 11 straipsnyje „Prašymai pateikti informaciją“ nustatyta:

„4. Įmonių savininkai arba jų atstovai ir bendrovės arba įmonės, kaip juridiniai asmenys, arba juridinio asmens teisių neturinčių asociacijų savininkai, asmenys, pagal teisės aktus arba konstituciją [įstatus] įgalioti jiems atstovauti, pateikia reikalaujamą informaciją.

5. Jeigu įmonė arba įmonių asociacija nepateikia reikalaujamos informacijos per Komisijos nustatytą terminą arba pateikia ne visą informaciją, Komisija priima sprendimą, reikalaujantį pateikti informaciją. Sprendime nurodoma, kokios informacijos reikia, nustatomas atitinkamas terminas jai pateikti ir nurodomos 15 straipsnio 1 dalies b punkte ir 16 straipsnio 1 dalies c punkte numatytos baudos bei teisė kreiptis į Teisingumo Teismą dėl sprendimo peržiūrėjimo.“

527 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką bendradarbiavimas tyrimo metu, neviršijantis pareigų, tenkančių įmonei pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 4 ir 5 dalis, nepateisina baudos sumažinimo (1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Solvay prieš Komisiją*, T-12/89, Rink. p. II-907, 341 ir 342 punktai, ir 2005 m. liepos 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Scandinavian Airlines System prieš Komisiją*, T-241/01, Rink. p. II-2917, 218 punktas). Ir atvirkščiai, toks sumažinimas pateisinamas, kai įmonė pateikia daugiau informacijos nei jos gali reikalauti Komisija pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį (2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Daesang ir Sewon Europe prieš Komisiją*, T-230/00, Rink. p. II-2733, 137 punktas).

528 Tačiau šioje byloje ieškovė tik nurodo atsakiusi į jai pateiktus prašymus pateikti informaciją. Kadangi toks elgesys yra ieškovės pareiga, jis negali būti pripažintas lengvinančia aplinkybe.

529 Dėl tariamo ieškovės bendradarbiavimo su Komisija per jos vizitus ieškovės patalpose reikia pažymėti, kad toks elgesys taip pat yra įmonės pareiga ir negali būti pripažintas lengvinančia aplinkybe.

530 Todėl trečiojo ieškinio pagrindo antrą dalį reikia atmesti.

Dėl trečios dalies, susijusios su ieškovės teisėtų lūkesčių ir sąžiningumo apsauga

531 Ieškovė nurodo, kad po derybų, vykusių per pirmąją procedūrą 1981 m., ji manė, jog pakeistos sutartys ir jos prekybos politika atitinka Komisijos reikalavimus. Taip pat ieškovė tvirtina, kad 1981 m. vykusios diskusijos įrodo jos sąžiningumą, nes ji nedelsdama pakeitė visas savo sutartis, kad šios atitiktų tuo metu Komisijos pateiktas pastabas.

532 Be to, *Cour d'appel de Liège* priėmus 1989 m. spalio 20 d. sprendimą byloje FMC ieškovė teisėtai galėjo manyti, kad ji neužėmė dominuojančios padėties.

533 Tačiau pirmiausia dėl derybų, vykusių nuo 1980 m. iki 1982 m., primintina, kad, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 193 konstatuojamojoje dalyje, ieškovei paskirta bauda nesusijusi su Komisijos 1982 m. patvirtintomis nuostatomis.

534 Toliau, reikia nuspręsti, kad argumentams, susijusiems su 1989 m. spalio 20 d. *Cour d'appel de Liège* priimtu sprendimu, negalima pritarti. Iš tikrųjų byloje, kurioje priimtas šis sprendimas, *Cour d'appel de Liège* nepriėmė sprendimo dėl esmės, kiek tai susiję su klausimu, ar ieškovė užima dominuojančią padėtį, ar ne.

535 Todėl trečiojo ieškinio pagrindo trečią dalį reikia atmesti.

Dėl ketvirtos dalies, susijusios su teisinio saugumo principu

536 Ieškovė mano, kad nustatant baudos dydį turėjo būti atsižvelgta į sąvokos „dominuojanti padėtis“ ir jos taikymo ieškovės padėčiai neapibrėžtumą, turint omenyje jos užimamą pagrįstą rinkos dalį, klientų galios kompensacinį poveikį ir ieškovės santykinę galią rinkoje.

537 Šiuo klausimu pirmiausia primintina teismo praktika, susijusi su įmonės dominuojančios padėties Bendrijos rinkoje nustatymu, kuri jau yra suformuota. Visų pirma ankstesniame 275 punkte minėtame sprendime *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją* Teisingumo Teismas aiškiai apibrėžė sąvoką „dominuojanti padėtis“. Iš tikrųjų šio sprendimo 38 punkte nustatyta, kad EB 82 straipsnyje minima dominuojanti padėtis, kai įmonė turi ekonominę galią, kuri ją įgalina sukliudyti atitinkamoje rinkoje išlaikyti veiksmingą konkurenciją, suteikdama jai galimybę reikšmingu mastu veikti nepriklausomai nuo jos konkurentų, klientų ir, galiausiai, vartotojų.

538 Be to, reikia pažymėti, kad pati ieškovė teigia, jog jos „rinkos dalys iš esmės sudaro apie 50 %, jei kalbama apie nacionalines rinkas, ir svyruoja nuo 60 % iki 70 %, jei kalbama apie Europos rinką“. Todėl remiantis šio sprendimo 277 punkte nurodyta teismų praktika ji užėmė labai dideles rinkos dalis, kurios, išskyrus ypatingas aplinkybes, yra dominuojančios padėties įrodymas.

539 Todėl trečiojo ieškinio pagrindo ketvirtą dalį reikia atmesti.

Dėl penktos dalies, susijusios su Komisijos „stebinančiu elgesiu“

540 Anot ieškovės, 1981 m. Komisija pritarė tokiems veiksmams, kuriuos po to vertina kaip sunkius pažeidimus. Taigi ji pakeitė nuomonę, nepaaiškinusi kodėl.

541 Šiuo klausimu pakanka priminti, kad ginčijamo sprendimo 193 konstatuojamojoje dalyje Komisija atribojo veiksmus, už kuriuos ji skyrė baudą šioje byloje, ir veiksmus, kuriuos ji patvirtino 1982 m. ir už kuriuos neskyrė baudos.

542 Atsižvelgiant į tai, trečiojo ieškinio pagrindo penktą dalį reikia atmesti ir todėl reikia atmesti visą trečiąjį ieškinio pagrindą.

Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su baudos neproporcingumu

543 Ieškovė tvirtina, kad Komisija jai skyrė neproporcingo dydžio baudą. Ji teigia, kad suma yra „be galo didelė“ vertinant tuo metu, kai įvyko aplinkybės, už kurias baudžiama. Viena vertus, Komisija turėjo atsižvelgti į lengvinančias aplinkybes, visų pirma į jos sąžiningumą, teisėtus lūkesčius ir teisinį saugumą. Kita vertus, Komisija turėjo atsižvelgti į ieškovės veiklos, kuri realiai susijusi su ginčijamu sprendimu, apyvartą, t. y. veiklos Prancūzijoje, Vokietijoje ir Belgijoje.

544 Šiuo klausimu primintina, kad Komisija teisingai nusprendė, jog pažeidimai, kuriais kaltinama ieškovė, buvo „labai sunkūs“. Ginčijamo sprendimo 191 konstatuojamojoje

dalyje ji konkrečiai nurodė, kad ieškovė buvo didžiausia natrio karbonato gamintoja Bendrijoje, kad pažeidimai jai leido sutelkti rinkos valdymą pašalinant veiksmingą konkurenciją didelėje bendrosios rinkos dalyje ir kad iš konkurentų ilgam laikui atėmusi pardavimo galimybes ieškovė vartotojų nenaudai ilgam pažeidė atitinkamos rinkos struktūrą.

545 Todėl Komisija turėjo teisę ieškovei skirti 20 milijonų eurų baudą.

546 Tik kaip pavyzdį galima paminėti, kad Baudų nustatymo metodo gairėse, nors jos šioje byloje ir netaikomos, numatyta, jog už „sunkius“ pažeidimus galimos baudos pradinis dydis siekia nuo 1 milijono iki 20 milijonų eurų.

547 Dėl lengvinančių aplinkybių buvimo pakanka konstatuoti, kad ieškovės pateikti argumentai atmesti šio sprendimo 536–542 punktuose.

548 Dėl atsižvelgimo į pažeidimų padarymo vietą iš teismų praktikos matyti, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje minima apyvarta, nustatant aukščiausią baudos, kuri gali būti skirta, ribą, turi būti suprantama kaip visa atitinkamos įmonės apyvarta, kuri vienintelė gali būti šios įmonės svarbos ir įtakos rinkoje apytikris rodiklis. Kiek tai susiję su apyvarta, minėtoje Reglamento Nr. 17 nuostatoje nėra jokio teritorinio apribojimo. Laikydamasi šioje nuostatoje nurodytos ribos, Komisija gali nustatyti baudą pagal laisvai savo pasirinktą apyvartą, remdamasi geografine teritorija ar atitinkamais produktais (žr. šio sprendimo 473 punkte minėto Sprendimo *Ciment* 5022 ir 5023 punktus ir nurodytą teismų praktiką).

549 Todėl šioje byloje nustatydama baudą Komisija neturėjo atsižvelgti į teritorinį kriterijų.

550 Be to, ieškovė netvirtina, kad Komisija viršijo maksimalią baudos, kuri jai gali būti skirta pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį, sumą.

551 Todėl ketvirtąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su praėjusiu laiku

552 Ieškovės teigimu, Komisija turėjo atsižvelgti į tai, kad nuo tariamo pažeidimo pabaigos praėjo daugiau kaip vienuolika metų. Ieškovė abejoja, ar baudos baudžiamasis ir atgrasomasis pobūdis yra „savalaikis“, nes ji suderino savo prekybos politiką su Komisijos reikalavimais. Ji taip pat nežino, kaip galima pateisinti atgrasomąjį baudos pobūdį trečiųjų įmonių atžvilgiu.

553 Pirmiausia primintina, kad šioje byloje Komisija laikėsi Reglamento Nr. 2988/74 nuostatų bei protingo termino principo. Todėl negalima kaltinti Komisijos, kad ji delsė priimti ginčijamą sprendimą.

554 Nustatydama už konkurencijos teisės pažeidimus skiriamos baudos dydį, Komisija turi atsižvelgti ne tik į pažeidimo sunkumą ir konkrečias atvejo aplinkybes, bet ir į

aplinkybes, kuriomis padarytas pažeidimas, bei užtikrinti, kad jos veiksmai, visų pirma pažeidimų, kurie ypač neigiamai veikia Bendrijos tikslų įgyvendinimą, atžvilgiu turėtų atgrasantį poveikį (1983 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 106 punktas ir 2006 m. balandžio 5 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Degussa prieš Komisiją*, T-279/02, Rink. p. II-897, 272 punktas).

555 Todėl bauda, net jei sprendimas ją skirti iš naujo priimtas po tam tikro laiko, nepraranda savo baudžiamojo ir atgrasomojo poveikio, jeigu įrodyta, kad atitinkama įmonė pažeidė konkurencijos teisę ir ypač padarydama labai sunkius pažeidimus, kaip šioje byloje.

556 Todėl penktąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

557 Darytina išvada, kad, kaip matyti iš ankstesnių 507–512 punktų, ginčijamą sprendimą reikia pakeisti, nes jame klaidingai nustatyta sunkinanti aplinkybė dėl ieškovės padaryto pakartotinio pažeidimo.

558 Todėl reikia nuspręsti, kad ieškovei skiriama 19 milijonų eurų bauda.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

559 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Bendrasis Teismas gali paskirstyti išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas

560 Šioje byloje ieškovės reikalavimai buvo pripažinti iš dalies pagrįstais. Šiomis bylos aplinkybėmis Bendrasis Teismas mano, jog teisinga nuspręsti, kad ieškovė padengia savo bylinėjimosi išlaidas ir 95 % Komisijos bylinėjimosi išlaidų, o Komisija padengia 5 % savo bylinėjimosi išlaidų.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (šeštoji kolegija)

nusprendžia:

1. **Nustatyti, kad 2000 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimo 2003/6/EB dėl procedūros pagal [EB] 82 straipsnį (Byla COMP/33.133 – C – Natrio karbonatas – *Solvay*) 2 straipsniu *Solvay SA* skiriama 19 milijonų eurų bauda.**

2. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

3. **Ieškovė padengia savo bylinėjimosi išlaidas ir 95 % Europos Komisijos bylinėjimosi išlaidų.**

4. **Komisija padengia 5 % savo bylinėjimosi išlaidų.**

Meij Vadapalas Dittrich

Paskelbta 2009 m. gruodžio 17 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

Faktinės bylos aplinkybės . . . . . II - 4638

Procesas . . . . . II - 4653

Šalių reikalavimai . . . . . II - 4658

Dėl teisės . . . . . II - 4659

1. Dėl reikalavimų, susijusių su ginčijamo sprendimo panaikinimu . . . . . II - 4660

Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su praėjusiu laiku . . . . . II - 4660

Dėl pirmos dalies, susijusios su klaidingu senaties taisyklių taikymu . . . . . II - 4660

— Šalių argumentai . . . . . II - 4660

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4662

Dėl antros dalies, susijusios su protingo termino principo pažeidimu . . . . . II - 4667

— Šalių argumentai . . . . . II - 4667

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4670

Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su esminių procedūrinių reikalavimų, keliamų ginčijamo sprendimo priėmimui ir autentiškumo patvirtinimui, pažeidimu . . . . . II - 4675

Dėl pirmos dalies, susijusios su kolegialumo principo pažeidimu . . . . . II - 4676

— Šalių argumentai . . . . . II - 4676

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4677

Dėl antros dalies, susijusios su teisinio saugumo principo pažeidimu . . . . . II - 4679

— Šalių argumentai . . . . . II - 4679

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4680

Dėl trečios dalies, susijusios su ieškovės teisės būti pakartotinai išklausyta pažeidimu II - 4683

— Šalių argumentai . . . . . II - 4683

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4685

Dėl ketvirtos dalies, susijusios su pakartotiniu nesikonsultavimu su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamuoju komitetu . . . . . II - 4687

— Šalių argumentai . . . . . II - 4687

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4688

Dėl penktos dalies, susijusios su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamojo komiteto netinkama sudėtimi . . . . . II - 4690

— Šalių argumentai . . . . . II - 4690

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4690

Dėl šeštos dalies, susijusios su dokumentų, paimtų pažeidžiant reglamentą Nr. 17, naudojimu . . . . . II - 4691

— Šalių argumentai . . . . . II - 4691

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4694

Dėl aštuntos dalies, susijusios su nešališkumo, gero administravimo ir proporcingumo principų pažeidimu . . . . . II - 4697

— Šalių argumentai . . . . . II - 4697

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4698

Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su klaidingu geografinės rinkos nustatymu . . . II - 4699

Šalių argumentai . . . . . II - 4699

Teismo vertinimas . . . . . II - 4701

Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su dominuojančios padėties nebuvimu . . . II - 4705

Šalių argumentai . . . . . II - 4705

Teismo vertinimas . . . . . II - 4708

Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi nebuvimu . . . . . II - 4714

Dėl pirmos dalies, susijusios su nuolaidomis už ribinį kiekį tonomis . . . . . II - 4714

— Šalių argumentai . . . . . II - 4714

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4716

Dėl antros dalies, susijusios su *Saint–Gobain* suteikta nuolaida „grupei“ . . . . . II - 4723

— Šalių argumentai . . . . . II - 4723

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4725

Dėl trečios dalies, susijusios su susitarimais dėl išimtinių teisių . . . . . II - 4727

— Šalių argumentai . . . . . II - 4727

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4728

Dėl ketvirtos dalies, susijusios su konkurencijos išlygomis . . . . . II - 4732

— Šalių argumentai . . . . . II - 4732

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4733

Dėl penktos dalies, susijusios su veiksmų, kuriais kaltinama, diskriminuojančiu pobūdžiu . . . . . II - 4734

— Šalių argumentai . . . . . II - 4734

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4735

Dėl šeštojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimu II - 4737

Dėl pirmos dalies, susijusios su negalėjimu susipažinti su kaltę įrodančiais dokumentais . . . . . II - 4739

— Šalių argumentai . . . . . II - 4739

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4739

Dėl antros dalies, susijusios su gynybai naudingų dokumentų buvimu tarp bylos medžiagos dokumentų, su kuriais buvo susipažinta taikant proceso organizavimo priemones . . . . . II - 4741

— Dėl atitinkamos geografinės rinkos . . . . . II - 4742

— Dėl nagrinėjamo produkto rinkos . . . . . II - 4743

— Dėl dominuojančios padėties buvimo . . . . . II - 4744

— Dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi . . . . . II - 4745

Dėl trečios dalies, susijusios su negalėjimu susipažinti su visa bylos medžiaga . . . II - 4748

— Šalių argumentai . . . . . II - 4748

— Teismo vertinimas . . . . . II - 4749

2. Dėl reikalavimų, susijusių su baudos panaikinimu ar sumažinimu . . . . . II - 4757

Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su klaidingu pažeidimų sunkumo nustatymu . II - 4757

Šalių argumentai . . . . . II - 4757

Teismo vertinimas . . . . . II - 4759

Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su klaidingu pažeidimų trukmės nustatymu . . II - 4764

Šalių argumentai . . . . . II - 4764

Teismo vertinimas . . . . . II - 4764

Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su lengvinančių aplinkybių buvimu . . . . . II - 4765

Dėl pirmos dalies, susijusios su recidyvo nebuvimu . . . . . II - 4765

Dėl antros dalies, susijusios su ieškovės bendradarbiavimu su Komisija . . . . . II - 4766

Dėl trečios dalies, susijusios su ieškovės teisėtų lūkesčių ir sąžiningumo apsauga . . II - 4768

Dėl ketvirtos dalies, susijusios su teisinio saugumo principu . . . . . II - 4769

Dėl penktos dalies, susijusios su Komisijos „stebinančiu elgesiu“ . . . . . II - 4770

Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su baudos neproporcingumu . . . . . II - 4770

Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su praėjusiu laiku . . . . . II - 4772

Dėl bylinėjimosi išlaidų . . . . . II - 4774